

B U L G A R I A N

BASIC COURSE

VOLUME II

Lessons 16 - 23

November 1963

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE
FOREIGN LANGUAGE CENTER

PREFACE

The Bulgarian Course, consisting of 136 lessons in 13 volumes, is one of the Defense Language Institute's Basic Course Series. The material was developed at the Defense Language Institute and approved for publication by the Institute's Curriculum Development Board.

The course is designed to train native English language speakers to Level 3 proficiency in comprehension and speaking and Level 3 proficiency in reading and writing Bulgarian. The texts are intended for classroom use in the Defense Language Institute's intensive programs employing the audio-lingual methodology. Tapes accompany the texts.

TABLE OF CONTENTS

	Page
1. Introductory Remarks _____	1-4
2. Lessons 16-23 _____	5-228
Lesson 16 _____	5-32
Grammar Perception Drill _____	7
Cartoon Guide _____	13
Dialogue: At School _____	14
Grammar Analysis:	
Personal Pronouns, Subjective Case _____	16
Verb CBM - Present Tense _____	17
The Accent _____	22
Grammar Drill _____	24
Reading Text _____	27
Translation _____	27
Questions & Answers _____	28
Homework _____	30
Vocabulary _____	31
Lesson 17 _____	33-57
Grammar Perception Drill _____	34
Cartoon Guide _____	41
Dialogue: At School (continued) _____	42
Grammar Analysis:	
Gender of Nouns _____	43
Plural of Masculine Nouns Ending in Consonant _____	44
Definite Article for Nouns _____	45
Definite Article for Masculine Nouns Ending in a Consonant _____	45
Interrogative Form of "to be" with <i>IM</i> _____	47
Grammar Drill _____	48
Reading Text _____	51
Translation _____	52
Questions & Answers _____	53
Homework _____	55
Vocabulary _____	56

Lesson 18	60-91
Grammar Perception Drill	60
Cartoon Guide	69
Dialogue: In the Classroom	70
Grammar Analysis:	
Verbs of the 3rd Group, Present Tense	72
The Impersonal Forms <i>ИМА</i> and <i>НЯМА</i>	75
Plural of Feminine Nouns	76
Grammar Drill	77
Reading Text	85
Translation	86
Questions & Answers	87
Homework	89
Vocabulary	90

Lesson 19	93-115
Grammar Perception Drill	94
Cartoon Guide	100
Dialogue: A Meeting on the Street	102
Grammar Analysis:	
Verbs of the 2nd Group, Present Tense	103
Definite Article for Masculine Nouns	104
Grammar Drill	105
Reading Text	110
Translation	111
Questions & Answers	112
Homework	113
Vocabulary	115

Lesson 20	117-137
Grammar Perception Drill	118
Cartoon Guide	123
Dialogue: A Visit with Boris	124
Grammar Analysis:	
Verbs of the 1st Group, Present Tense	125
Grammar Drill	128
Reading Text	131
Translation	132
Questions & Answers	133
Homework	135
Vocabulary	137

Lesson 21 _____ 139-162

Grammar Perception Drill _____	140
Cartoon Guide _____	145
Dialogue: In the Restaurant _____	146
Grammar Analysis:	
Neuter Nouns, Plural in A, Я, ТА, ЕНА _____	147
Grammar Drill _____	151
Reading Text _____	156
Translation _____	157
Questions & Answers _____	158
Homework _____	160
Vocabulary _____	161

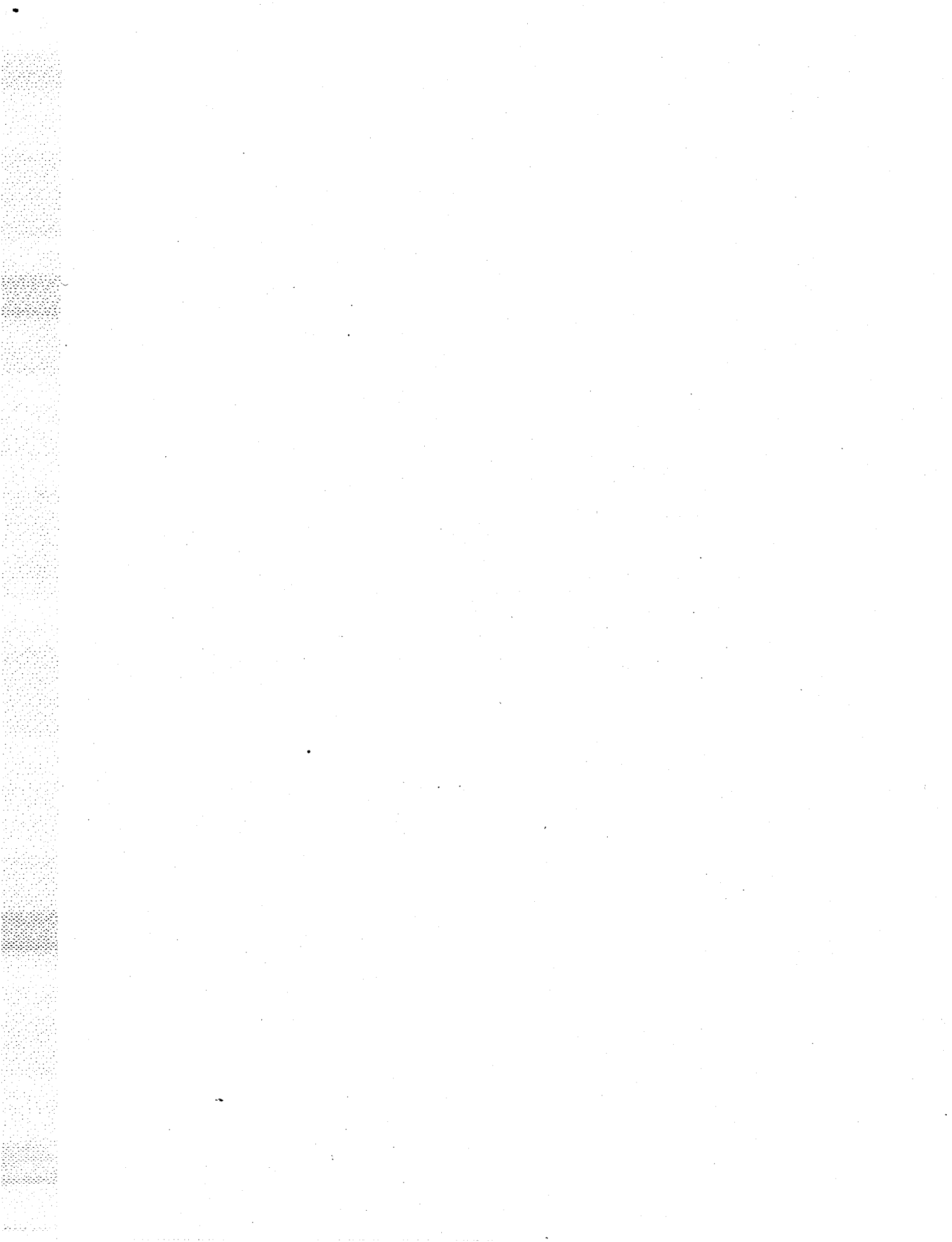
Lesson 22 _____ 163-194

Grammar Perception Drill _____	164
Cartoon Guide _____	173
Dialogue: A Trip _____	174
Grammar Analysis:	
Future Tense _____	175
Aspect of the Verb _____	177
Grammar Drill _____	183
Reading Text _____	188
Translation _____	189
Questions & Answers _____	190
Homework _____	192
Vocabulary _____	193

Lesson 23 _____ 195-227

Grammar Perception Drill _____	196
Cartoon Guide _____	207
Dialogue: Preparation for a Trip _____	208
Grammar Analysis:	
Usage of Perfective Aspect, Present Tense _____	209
Imperative _____	210
Grammar Drill _____	214
Reading Text _____	220
Translation _____	221
Questions & Answers _____	222
Homework _____	224
Vocabulary _____	225

3. Grammar Index _____ 229-231

BULGARIAN LANGUAGE COURSE - VOLUME II

II - STRUCTURAL PHASE

Introductory Remarks

A. PURPOSE OF THE STRUCTURAL PHASE

The purpose of the Pronunciation Phase of the Bulgarian Language Course was to introduce the students to the essentials of Bulgarian pronunciation, stress and intonation. However, although these features were employed during the Pronunciation Phase, they cannot be isolated from other features of the language. Therefore in this phase we have also learned some high frequency patterns of morphology and syntax.

During the Structural Phase which is now beginning, the morphological and syntactical elements of the Bulgarian language will be emphasized, however, pronunciation and intonation should not be neglected. The teacher as well as the student will continue to pay close attention to correct pronunciation.

B. THE LESSON, ITS PARTS, AND THEIR PURPOSE

Each lesson is introduced and drilled during a 6 hour cycle. Two of these hours are scheduled the first day, (5th and 6th hours of the day) for the purpose of introducing the new lesson, and 4 hours during the following day, (1st to 4th hour) which are used to drill and implement the lesson introduced the previous day.

Each lesson has the following parts:

Part I. Grammar Perception Drill. This part is designed to introduce the new structure, generally, through the employment of known vocabulary. The structure is presented by means of contrastive patterns - statements, questions and answers - which gradually introduce the student to the new structural elements.

This material is presented to the student during the 5th period of the day. It is to be reviewed by the student at home.

Part II. Cartoon Guide. The cartoon guide presents in several pictures the action displayed in the dialogue (Part III). The guide may be used as follows: a. In class during the period in which the dialogue is introduced in order to help the student understand its basic meaning. b. At home - for easier memorization of the dialogue. c. In class when the student is supposed to recite the dialogue (1st period in the morning).

Part III. Dialogue. It contains all the new grammatical elements of the lesson together with all the new vocabulary and idiomatic expressions. The amount of new vocabulary is generally limited to 25 items.

The dialogue is introduced during the last period of the day. It is the most important part of each lesson, consequently it must be memorized by the student, so that he be able to recite it fluently during the 1st period of the following day.

Part IV. Grammar Analysis. In this part the grammatical patterns introduced during the grammar perception drill and illustrated in the dialogue are explained in the English language.

The student should carefully read this part of the lesson at home, and, if he has any questions in connection with it, he should ask the teacher for appropriate explanations during the 2nd period in the morning.

Part V. Grammar Drill. This portion of the lesson is planned to broaden the students understanding and usage of the new patterns. In this part of the lesson not only the old vocabulary, but also the newly introduced vocabulary is used.

The student should study this portion of the lesson at home. It is drilled thoroughly during the 2nd period in the morning.

Part VI. Reading Text: The subject matter of the reading text is based upon the dialogue. This part of the lesson may be read by the teacher during the 6th period of the day in order that students may hear the correct pronunciation and intonation. If the reading text contains new idiomatic phrases, they will be explained or translated by the teacher.

The student should study the reading text at home. It will be read, discussed and drilled during the 3rd period or 4th period of the day.

Part VII. Translation. This portion of the lesson consists of two parts: one a short translation from Bulgarian into English and the other from English into Bulgarian. The portion of the text which is to be translated from English into Bulgarian is so devised that it reviews grammatical patterns and vocabulary covered three lessons back. The translation begins in the 9th week of the course and is done orally during the 3rd period of the day.

Part VIII. Questions and Answers. This series of questions which is based upon the dialogue and the reading text, has the purpose to practice the new material of the lesson with the largest possible amount of words and phrases introduced in previous lessons.

The student should prepare himself at home so that he is able to supply the answers to above questions the following day during the 4th hour.

Part IX. Homework. By "homework" is understood written exercises or exercises recorded on tape, which will be made by the student at home. The homework consists of a number of sentences or paragraphs. The new grammar and vocabulary are mainly used in the homework. Its last part is to be used on the tape recorder whenever the student has one at his disposal and is directed to do so.

The homework is introduced during the last period of the day. It should be given to the instructor before the 1st period in the morning. The corrected homework will be discussed in class during the 5th period the same day.

Part X. Vocabulary. The vocabulary contains the new words and the new idiomatic expressions which are used in the dialogue and in the reading text.

D. GRAMMAR INDEX

The grammar index at the end of the volume has the purpose to make it easy for the student to find in which lesson a certain grammar unit has been applied and explained.

ШЕСТИНАДЕСЕТИ УРОК

LESSON 16

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR PERCEPTION DRILL

Grammar: I. The Personal Pronoun, as Subject.

The Auxiliary Verb "TO BE" - Present Tense.

- a. Affirmative Form
- b. Negative Form
- c. Interrogative Form

II. Idiomatic Use of the Present Tense.

I. The Personal Pronouns and the Auxiliary Verb "TO BE".

АЗ СЪМ

ТИ СИ

ВИЕ СТЕ

ТОЙ

ТЯ Е

ТО

НИЕ СМЕ

ВИЕ СТЕ

ТЕ СА

- a. Г-н.....Г-жа.....
- b. до месата, в стаята
- c. студент, -и, учител, -и

1. АЗ СЪМ.....

ТИ СИ.....

Кой си ти?
Аз съм.....

Кой съм аз?
Ти си.....

Кой е.....?
Аз съм.....

Кой е.....?
Ти си.....

ТОЙ Е Г-н....

ТЯ Е Г-жа....

Кой е той?
Той е Г-н....

Коя е тя?
Тя е Г-жа....

Кой е.....?
Той е.....

Коя е.....?
Тя е.....

2. АЗ СЪМ УЧИТЕЛ. /УЧИТЕЛ СЪМ./
ТИ СИ СТУДЕНТ.

Какъв си ти?
Аз съм студент.
Какъв съм аз?
Ти си учител.
Ти студент ли си?
Да, аз съм студент.
Аз учител ли съм?
Да, ти си учител.
Кой е студент?
Аз съм студент.
Кой е учител?
Ти си учител.

цивилен
военен
ефрейтор
сержант
лейтенант
капитан
майор
редник
войник

АЗ НЕ СЪМ СТУДЕНТ.
ТИ НЕ СИ УЧИТЕЛ.

Ти учител ли си?
Не, аз не съм учител.
Аз съм студент.
Аз студент ли съм?
Не, ти не си студент.
Ти си учител.
Кой не е учител?
Аз не съм учител.
Кой не е студент?
Ти не си студент.

ТОЙ Е ВОЙНИК. /ВОЙНИК Е./

Какъв е той?
Той е войник.
Той войник ли е?
Да, той е войник.
Кой е войник?
Той е войник.

ТОЙ НЕ Е УЧИТЕЛ.

Той учител ли е?
Не, той не е учител.
Той е студент.
Кой не е учител?
Той не е учител.

НИЕ СМЕ УЧИТЕЛИ.
ВИЕ СТЕ СТУДЕНТИ.

Какви сте Вие?
Ние сме студенти.
Какви сме ние?
Вие сте учители.
Вие студенти ли сте?
Да, ние сме студенти.
Ние учители ли сме?
Да, вие сте учители.
Кои са студенти?
Ние сме студенти.
Кои са учители?
Вие сте учители.

военни
цивили
ефрейтори
сержанти
лейтенанти
капитани
майори
редници
войници

НИЕ НЕ СМЕ СТУДЕНТИ.
ВИЕ НЕ СТЕ УЧИТЕЛИ.

Вие учители ли сте?
Не, ние не сме учители.
Ние сме студенти.
Ние студенти ли сме?
Не, Вие не сте студенти.
Вие сте учители.
Кои не са учители?
Ние не сме учители.
Кои не са студенти?
Вие не сте студенти.

ТЕ СА ВОЙНИЦИ.

Какви са те?
Те са войници.
Те войници ли са?
Да, те са войници.

ТЕ НЕ СА УЧИТЕЛИ.

Те учители ли са?
Не, те не са учители.
Те са студенти.

3 АЗ СЪМ на кино.
ТИ СИ на училище.

Къде си ти?
Аз съм на училище.
Къде съм аз?
Ти си на кино.
Кой е на училище?
Аз съм на училище.
Кой е на кино?
Ти си на кино.
Ти на училище ли си?
Да, аз съм на училище.
Ти на кино ли си?
Не, аз не съм на кино.
Аз съм на училище.
Аз на кино ли съм?
Да, ти си на кино.
Аз на училище ли съм?
Не, ти не си на училище.
Ти си на кино.

ТОЙ Е на училище.
ТЯ Е на театър.
ТО Е на кино.

Къде е той?
Той е на училище.
Къде е тя?
Тя е на театър.
Къде е то?
То е на кино.
Кой е на училище?
Той е на училище.
Кой е на театър?
Тя е на театър.
Кой е на кино.
То е на кино.
Той на училище ли е?
Да, той е на училище.
Той на театър ли е?
Не, той не е на театър.
Той е на училище.
Тя на кино ли е?
Не, тя не е на кино. Тя е на театър.
То на училище ли е?
Не, то не е на училище. То е на кино.

до масата
в стаята
при пианото
в къщи
в казармата
в гората
в селото
при моста
на гости
на вечеря
в банката

НИЕ СМЕ на кино.
ВИЕ СТЕ на училище.

Къде сте Вие?
Ние сме на училище.
Къде сме ние?
Вие сте на кино.
Кой е на училище?
Ние сме на училище.
Кой е на кино?
Вие сте на кино.
Вие на училище ли сте?
Да, ние сме на училище.
Вие на кино ли сте?
Не, ние не сме на кино.
Ние сме на училище.
Ние на кино ли сме?
Да, Вие сте на кино.
Ние на училище ли сме?
Не, Вие не сте на училище.
Вие сте на кино.

ТЕ СА на театър.

Къде са те?
Те са на театър.
Кой е на театър?
Те са на театър.
Те на театър ли са?
Да, те са на театър.
Те на кино ли са?
Не, те не са на кино.
Те са на театър.

4. Учител:

Моливът е на масата.
Той е на масата.

Къде е моливът?
романът?
вестникът?
билетът?
документът?
пистолетът?
панталонът?
ресторантът?

5. Моливът на масата ли е?

и т. н.

6. Учител:

Книгата е на масата.
Тя е на масата.

Къде е книгата?
бирата?
ракията?
шапката?
пушката?
масата?

7. Книгата на масата ли е?

. и т. н.

8. Учител:

Писмото е на масата.
То е на масата.

Къде е писмото?
кепето?
гроздето?
виното?
оръжието?
млякото?

9. На масата ли е писмото?

Ученик:

Той е на масата.
до масата
на пианото
в стаята
в училището
в казармата
до киното
при моста

Да, той е на масата.
Не, той не е на масата.
Той е

Ученик:

Тя е на масата.

Да, тя е на масата.
Не, тя не е на масата.
Тя е

Ученик:

То е на масата.

Да, то е на масата.
Не, то не е на масата.

10. Учител:

Той е студент.
 Той студент ли е?
 Студент ли е /той/?
 /ти, Вие, те, ние,
 аз, той,/

Ученик:

Студент ли си /ти/?
 Ти студент ли си?
 учител
 капитан
 майор
 лейтенант
 сержант
 ефрейтор
 войник
 цивилен
 военен

11. Тя е на кино.

Тя на кино ли е?
 На кино ли е /тя/?
 /те, той, Вие, аз
 ти, то, ние, тя..../

Те на кино ли са?
 на театър
 на училище
 в къщи
 на гости
 в казармата
 в стаята

12. Той е г-н.....

Кой е той?
 /Вие, ти, тя, аз
 ние, вие, те...../

Кой сте Вие?

13. Ти си студент.

Какъв си ти?
 /той, те, Вие, тя,
 ние, ти, аз...../

Какъв е той?

14. Той е добре.

Как е той?
 /ти, Вие, тя, те,
 то, той, вие...../

Как си ти?

15. Вие сте в стаята?

Къде сте вие?
 /тя, ти, те, ние,
 аз, той, то, вие...../

Къде е тя?

II. Idiomatic Use of the Present Tense.

1.

Учител:

Колко е часът сега?
Сега часът е три.

Аз съм тук* от два часа.

Откога съм аз тук?

/той, ти, ние, тя,
те, вие, то, аз..../

Аз съм тук от пет минути.

Откога съм аз тук?

/те, тя, ние, той,
ти, то, вие...../

2.

Той е студент.
Студент ли е той?

/Вие, те, ние, аз, той, ти.../

3.

Тя е на кино.
На кино ли е тя?

/те, ние, аз, ти, Вие, той.../

* тук - here

Ученик:

Вие сте тук от два часа.

Той е тук от един час.
обяд
вчера
сутринта
тази сутрин
вчера сутринта
вчера следобед
седем и половина
осем без четвърт

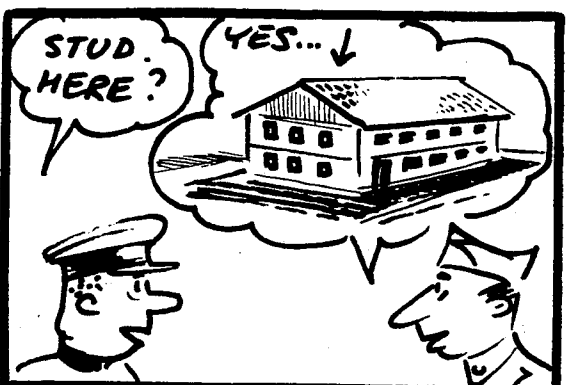
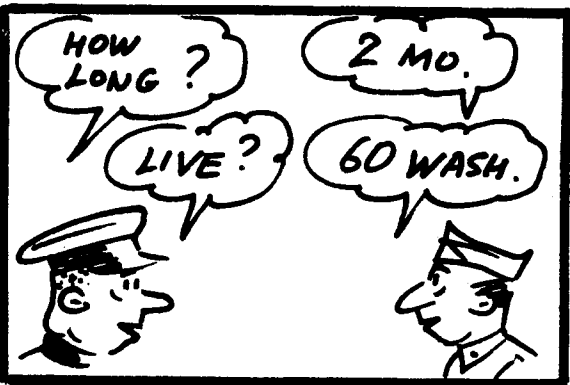
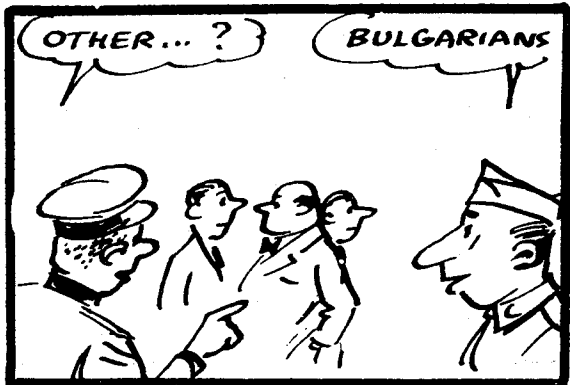
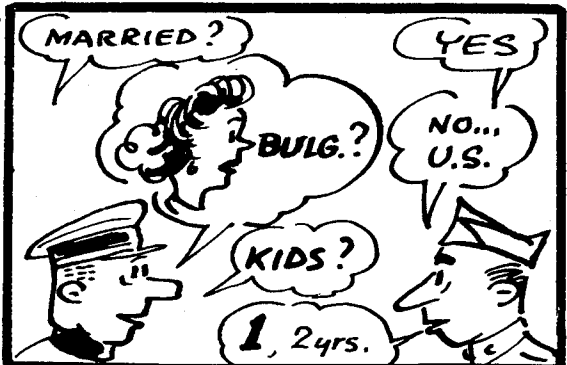
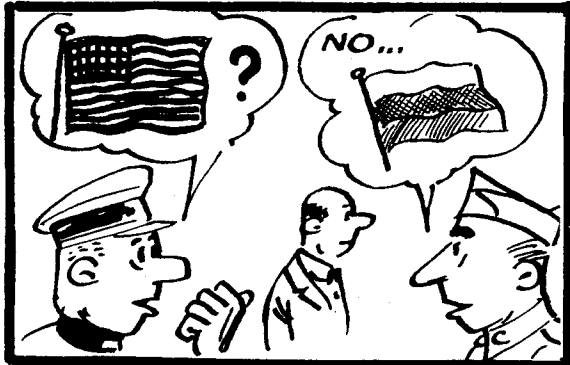
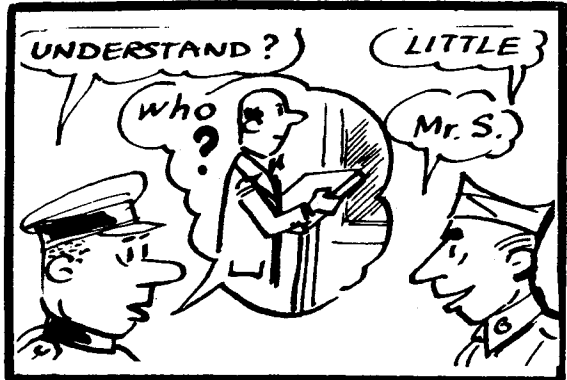
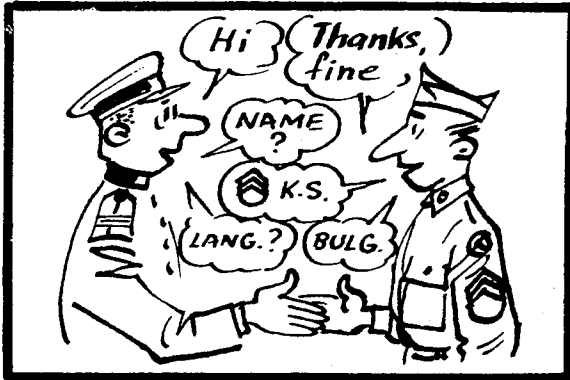
Вие сте тук от пет минути.

Те са тук от десет минути.
четвърт час
половин час
еден час
два часа
час и половина
четири часа
еден ден
два дена

Студенти ли сте Вие?
учител
войник

и т. н.

На кино ли са те?
на театър...на училище...в къщи

РАЗГОВОР

DIALOGUE

В училище

At School

Ст: Старшина

Master Sergeant:

С: Сержант

Sergeant:

Ст: Как си, другарю сержант?

How are you, Comrade Sergeant?

С: Благодаря, добре съм другарю старшина.

Thanks, I am well Comrade Master Sergeant.

Ст: Как се казваш?

What's your name?

С: Сержант Кольо Стойков.

Sergeant Kolyu Stoykoff.

Ст: Какъв език учиш?

What language are you studying?

С: Уча български.

I am studying Bulgarian.

Ст: Разбираш ли вече български?

Do you already understand Bulgarian?

С: Да, разбирам малко.

Yes, I understand a little.

Ст: Кой ви е учител?

Who is your teacher?

С: Учител ни е г-н Щъркелов.

Mr. Shturkeloff is our teacher.

Ст: Американец ли е той?

Is he an American?

С: Не, той не е американец.
Той е българин.

No, he isn't an American.
He is a Bulgarian.

Ст: Женен ли е?

Is he married?

С: Да, женен е.

Yes, he is married.

Ст: Жена му българка ли е?

Is his wife a Bulgarian?

С: Не, тя не е българка. Тя е американка.

No, she is not a Bulgarian. She is an American.

Ст: Имат ли деца?

Do they have children?

С: Имат едно дете. То е на две години.

They have one child. It is two years old.

Ст: Какви са другите учители?

What are the other teachers?

С: Те са също така българи.

They are also Bulgarians.

Ст: Какви сте вие?

What are you?

С: Ние сме американци.

We are Americans.

Ст: Ти женен ли си?

Are you married?

С: Не, аз не съм женен. Аз съм ерген.

No, I am not married. I am a bachelor.

Ст: Откога си тук?

How long have you been here?

С: Тук съм от два месеца.

I have been here for two months.

Ст: Къде живееш?

Where do you live?

С: Живея на улица "Вашингтон",
номер шейсет.

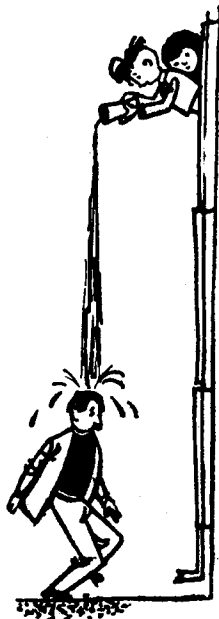
I live on 60 Washington Street.

Ст: Къде живеят другите ученици?

Where do the other students live?

С: Те живеят в казармата.

They live in the barracks.

— И този път улучихме.*

* We hit this time too!

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSIS

I. THE PERSONAL PRONOUNS. The words, I, you, he, she, it, we, you, they, are called personal pronouns in English. The Bulgarian personal pronouns are:

аз*	ТИ	ТОЙ	ТЯ	ТО	НІЕ	ВІЕ	ТЕ
I	you	he	she	it	we	you	they.

Familiar Pronoun. ТИ (2nd person singular) is the familiar form and it is used when speaking to a family member, or a close friend.

Formal Pronoun. ВІЕ (2nd person plural) is the polite way of address. It is written with capital В no matter whether it refers to one or many persons. However, if it refers to many persons, each one of whom could be addressed individually with the form ТИ, ВІЕ is not capitalized.

The Personal Pronouns ТЯ (she) and ТО (it). The personal pronouns for the third person are:

<u>Masculine</u>	<u>Feminine</u>	<u>Neuter</u>
ТОЙ	ТЯ	ТО
he	she	it

In English it is used chiefly to refer to inanimate objects.

Examples:	Where is the pencil?	It is on the table.
	Where is the book?	It is on the table.
	Where is the coat?	It is on the table.

Bulgarian nouns indicating inanimate objects can be of masculine, feminine or neuter gender.

For example: the noun МОЛИВ (a pencil) is masculine, КНИГА (a book) is feminine and ПАЛТО (a coat) is neuter. The personal pronouns used to refer to each one of them has to be in the same gender as the noun.

Examples:	Къде е моливът?	Той е на масата
	Къде е книгата?	Тя е на масата.
	Къде е палтото?	То е на масата

II. THE AUXILIARY VERB "TO BE" An auxiliary verb is a verb which helps another verb. It may also be used independently. In English the verb "to be" is an auxiliary verb. Its corresponding form in Bulgarian is СЪМ.

* Some of the personal pronouns have different forms in the Western dialect. Instead of аз and той,тя,то,те, they say я and он, она, оно, они. These forms are not accepted in the literary language.

Here is how this verb is conjugated:

СЪМ - TO BE

a. Present Tense - Affirmative Form

аз съм	I am	ние сме	we are
ти си	you are	вие сте	you are
той, тя, то е	he, she, it is	те са*	they are

The forms съм, си, е, сме, сте, са, when used in the affirmative form, are never stressed.

Аз съм американец	I am an**American.	Вие сте женен.	You are married.
Ти си ерген.	You are a**bachelor.	Те са ученици.	They are students.
Той е българин.	He's a Bulgarian	Той е тук.	He is here.
Ние сме учители.	We are teachers.	Ние сме в казармата.	We are in the barracks.

b. Present Tense - Negative Form The negative form of the verb съм is formed by placing не "not" before the verb. The particle не is not stressed, but the auxiliary verb is.

аз не съм	I'm not	ние не сме	we aren't
ти не си	you're not	вие не сте	you aren't
той, тя, то не е	he, she, it isn't	те не са	they aren't

Notice that the forms съм, си, е, сме, сте, са, when used negatively are always stressed. Ex.:

Аз не съм американец.	I am not an American.
Ти не си ерген.	You aren't a bachelor.
Той не е българин.	He isn't a Bulgarian.
Ние не сме учители.	We aren't teachers.
Вие не сте женен.	You aren't married.
Те не са ученици.	They aren't students.
Той не е тук.	He isn't here.
Ние не сме в казармата.	We aren't in the barracks.
Аз не съм добре.	I do not feel well.

III. STRUCTURE OF THE SIMPLE SENTENCE 1. A sentence is a combination of words connected to express a complete thought.

The sentence usually has two essential elements: the subject and the predicate.

The subject is that which is spoken of in a sentence.

The predicate is that which is said of the subject in a sentence.

* The 3rd person plural са is pronounced сѝ in the literary language as well as in the Eastern dialect, but never written this way.

** An, a, are called indefinite articles in English.

Bulgarian has no indefinite article. (See Cardinal Numerals)

Examples:	Аз	уча.		Те	живеят.
	I	study.		They	live.
	Subject	Predicate		Subject	Predicate

The above examples show that the predicate usually consists of a verb. This kind of predicate is called simple.

2. The verb сѝм "to be" alone does not form a predicate. It has to be accompanied by another word (noun, pronoun, adjective, adverb etc). Ex.:

	Той	е американец.	Те	са учители.
a. Noun:	He	is an American.	They	are teachers.
	Subject	Predicate	Subject	Predicate
	Аз	не сѝм женен.	Ние	сме тук.
b. Adjective:	I	am not married.	c. Adverb: We	are here.
	Subject	Predicate	Subject	Predicate

This kind of predicate is called compound. The second half of the compound predicate is called predicate noun, predicate adjective, etc.

3. Verbs which alone form a predicate and do not express a complete thought by themselves usually have a direct object.

Examples:

Той	учи	български.	Ние	разбираме	английски.
He	studies	Bulgarian.	We	understand	English.
Subject	Predicate	Object	Subject	Predicate	Object

4. There are verbs which express a complete thought by themselves. They do not have a direct object. The majority of these verbs express motion or condition.

Examples:

Той ходи на училище.	He goes to school.
Ние вървиме по моста.	We are walking on the bridge.
Аз отивам на кино.	I am going to the movies.
Тя спи винаги до 9 часа.	She always sleeps till 9 o'clock.
Те седят на масата.	They sit at the table.
Защо не стойте в стаята?	Why don't you stay in the room?

IV. OMISSION OF THE PERSONAL PRONOUN WHEN USED AS A SUBJECT. 1.a. In English the personal pronouns when used as a subject cannot be omitted. You cannot say "see" instead of "I see", "understands" instead of "he understands". In Bulgarian the personal pronouns are often omitted.

Examples:

Учи български.	He studies Bulgarian.
Къде живеете?	Where do you live?
Разбираме английски.	We understand English.

b. The personal pronouns are used when 1) the subject is emphatically stressed, or 2) when two subjects are stressed for contrast.

1) Той е българин.*	Той не е американец‡
He is a Bulgarian.	He is not an American.
Аз не съм женен.	Аз съм ерген.
I am not married.	I am a bachelor.
Те живеят в казармата.	Те не живеят тук.
They live in the barracks.	They don't live here.
- 2) Аз съм българин, а Вие сте американец.
- I am a Bulgarian and you are an American.
- Той живее в казармата, а тя на улица "Вашингтон".
- He is living in the barracks, and she - on Washington Street.

2. The verb съм "to be" is never at the beginning of the sentence, if its subject - the personal pronoun - is omitted.

Examples:	Студент съм.	but	Аз съм студент.
	Тук е.	but	Той е тук.
	Добре сме.	but	Ние сме добре.

V. IDIOMATIC USE OF THE PRESENT TENSE. Sometimes the Bulgarian present tense is used to denote a state which derives from a past action. English uses present perfect tense for the same purpose.

Examples:

Тук съм от два месеца.	I have been here for **two months.
Откога учите български?	How long have you been studying Bulgarian.
Ние го чакаме от вчера.	We have been waiting for him since **yesterday.

* Orthographic note. Nouns and adjectives indicating nationality or national origin are not capitalized in Bulgarian.

Examples:

българин	a Bulgarian
български, а, о, и	Bulgarian
американец	an American
американски, а, о, и	American

** Note the usage of "от" for "since" and "for".

VI. FORMATION OF QUESTIONS. Questions in Bulgarian are usually formed in two ways:

a. With an interrogative pronoun or adverb.

Examples: Кой сте Вие?	Who are you?
Какъв е той?	What is he?
Къде е книгата?	Where is the book?
Какво пишете?	What do you write?
Къде живее той?	Where does he live.

Notice that in the last two questions English uses additionally the verb to do in order to form a question. Bulgarian does not need any additional verb in that case.

Questions formed with interrogative pronoun or adverb usually have falling intonation.. (See page 54, Vol.I.)

b. With the interrogative particle ЛИ.

Examples:	
Вие женен ли сте?	Are you married?
Той американец ли е?	Is he an American?
Разбирате ли вече български?	Do you already understand Bulgarian?
Пушите ли?	Do you smoke?
Той пише ли писмо сега?	Is he writing a letter now?

Questions with ЛИ have rising and then falling intonation. The highest pitch is on ЛИ (See page 54, Vol.I.)

VII. INTERROGATIVE FORM OF THE VERB СЪМ "TO BE"

a. In questions formed with an interrogative pronoun or adverb standing in the beginning of the phrase, the word order is the same as in English: interrogative - verb - subject.

Examples:	
Кой съм аз?	Who am I?
Кой е той?	Who is he?
Кои са те?	Who are they?
Къде сме ние?	Where are we?
Когá са те тук?	When are they here?
Защо сте * в къщи?	Why are you at home?

* The subject is omitted.

About omission of subject see this lesson 16, Grammar IV, 1 & 2.

LESSON 16

b. In questions formed with the interrogative particle ли we have the following order: subject (1), predicate noun or adjective (3), the particle ли, auxiliary verb (2).

Examples: Declarative sentence:

Той е ученик.
 1 2 3
 He is a student
 Ти си сержант.
 1 2 3
 You are a sergeant.
 Ние сме офицери.
 1 2 3
 We are officers.

Question:

Той ученик ли е?
 1 3 2
 Is he a student?
 Ти сержант ли си?
 1 3 2
 Are you a sergeant?
 Ние офицери ли сме?
 1 3 2
 Are we officers?

Here is how the conjugation of the interrogative form of съм looks when incorporated in questions with ли:

Examples:

Аз сержант ли съм?	Am I a sergeant?
Ти учител ли си?	Are you a teacher?
Той студент ли е?	Is he a student?
Ние американци ли сме?	Are we Americans?
Вие българи ли сте?	Are you Bulgarians?
Те офицери ли са?	Are they officers?

c. If the logical stress falls on the predicate noun or adjective, it has the first place in the sentence, and the subject - the last place in the sentence.

Examples:

Declarative sentence:

Полкóвникът е строг офицёр.
 1 2 3
 The colonel is a strict officer.

Question:

Стрòг офицёр ли е полкóвникът?
 3 2 1
 Is the colonel a strict officer?

The same logical stress on the predicate noun is expressed in the following questions.

Сержант ли съм аз?	Am I a sergeant?
Учител ли си ти?	Are you a teacher?
Студент ли е той?	Is he a student?
Американци ли сме ние?	Are we Americans?
Българи ли сте вие?	Are you Bulgarians?
Офицери ли са те?	Are they officers?

LESSON 16

THE ACCENT

Almost every English word has an accent .

Examples:

incompléte

receíve

phótograph

The accent is essential to the identity of a word and is an indivisible part of it. The accent in English does not have any fixed place and there is no rule where to stress a word. We learn the accent of each word together and automatically with the word itself. In words having more than one syllable the accent can fall on any of those syllables.

Examples:

whískey

convéniencie

afternóon

1st syllable

2nd syllable

3rd syllable

The accent can even change its place in words deriving from one and the same stem:

Examples:

phótograph

photógraphy

photográphical

1st syllable

2nd syllable

3rd syllable

The above is true also in Bulgarian. Any syllable can carry the accent.

Examples:

ра́ница

миnúта

облекло́

1st syllable

2nd syllable

3rd syllable

Words deriving from one and the same stem may have the accent on different syllables:

Examples:

у́ча

учи́тел

уче́ник

LESSON 16

The accent may also pass from one syllable to another, when a word (usually consisting of one syllable) is used with the article or in plural:

Examples:

дѐн	a day	дѐнят	the day
гѐрад	a city	дѐня	the city
стѐл	a chair	гѐрайт	the city
гѐрад	a city	гѐрада	chairs
плѐд	a fruit	стѐлове	chairs
дѐло	a deed	гѐровѐ	cities
сѐло	a village	плѐдовѐ	fruits
		дѐла	deeds
		сѐла	villages

For more examples see Lesson 21, Grammar.

Accent Marks

In Bulgarian like in English accent marks are not used. However accent marks are used throughout this volume for the student's convenience.

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR DRILL

I The Personal Pronouns and the Auxiliary Verb "To Be".

1. АЗ СЪМ БЪЛГАРИН. /БЪЛГАРИН СЪМ./
ТИ СИ АМЕРИКАНЕЦ,

Какъв си ти?
 Аз съм американец.
 Какъв съм аз?
 Ти си българин.
 Кой е американец?
 Аз съм американец.
 Кой е българин?
 Ти си българин.
 Ти американец ли си?
 Да, аз съм американец.
 Аз българин ли съм?
 Да, ти си българин.
 Ти българин ли си?
 Не, аз не съм българин.
 Аз съм американец.
 Аз американец ли съм?
 Не, ти не си американец.
 Ти си българин.
 Кой не е българин?
 Аз не съм българин.
 Кой не е американец?
 Ти не си американец.

ТОЙ Е АМЕРИКАНЕЦ. /АМЕРИКАНЕЦ Е./
ТЯ Е БЪЛГАРКА.

Какъв е той?
 Той е американец.
 Каква е тя?
 Тя е българка.
 Той американец ли е?
 Да, той е американец.
 Той българин ли е?
 Не, той не е българин.
 Той е американец.
 Тя българка ли е?
 Да, тя е българка.
 Тя, американка ли е?
 Не, тя не е американка.
 Тя е българка.

старшина
 ерген
 женен
 ученик
 войник
 редник
 сержант
 лейтенант
 капитан

НИЕ СМЕ БЪЛГАРИ. /БЪЛГАРИ СМЕ.
ВИЕ СТЕ АМЕРИКАНЦИ.

Какви сте вие?
 Ние сме американци.
 Какви сме ние?
 Вие сте българи.
 Кои са американци?
 Ние сме американци.
 Кои са българи?
 Вие сте българи.
 Вие американци ли сте?
 Да, ние сме американци.
 Вие българи ли сте?
 Не, ние не сме българи.
 Ние сме американци.
 Ние американци ли сме?
 Не, вие не сте амери-
 канци. Вие сте българи.
 Ние българи ли сме?
 Да, вие сте българи.
 Кой не са българи?
 Ние не сме българи.
 Кой не са американци?
 Вие не сте американци.

ТЕ СА АМЕРИКАНЦИ.
ТЕ СА БЪЛГАРКИ.

Какви са те?
 Те са американци.
 Какви са те?
 Те са българки.
 Те американци ли са?
 Да, те са американци.
 Те българи ли са?
 Не, те не са българи.
 Те са американци.
 Те българки ли са?
 Да, те са българки.
 Те американки ли са?
 Не, те не са американ-
 ки. Те са българки.

2. Учител: /ученик/

Кой си ти?

/той, те, тя, аз,
Вие, вие, ние...../

3. Какъв си ти?

/те, аз, вие, тя,
Вие, ние, той...../

4. Тя американка ли е?

/той, ти, Вие, вие
те, аз, ние...../

5. Къде са те?

/той, Вие, тя, ти,
аз, вие, ние...../

6. Той в къщи ли е?

/те, тя, то, Вие,
ние, аз, ти...../

Ученик:

Аз съм.....

Аз съм студент. /Студент съм./

войник
ученик
старшина
редник
ефрейтор
сержант
капитан
българин
американец
българка
американка

Да, тя е американка. /Американка е./
Не, тя не е американка.
Тя е българка.

Те са в стаята.
до масата
в казармата
в къщи
на кино
на училище
на театър

Да, той е в къщи.
Не, той не е в къщи.
Той е на кино.

7. Учител: /ученик/

Къде е моливът?
 /са/ книгата?
 писмото?
 книгите?
 банката?
 г-н....?
 г-жа....?
 вестникът?
 студентите?
 кепето?
 ябълките?
 гроздето?
 дъщеря Ви?
 син Ви?
 крушите?
 оръжието?
 масите?
 романът?
 гимназията?

Ученик:

Той е на масата.
 Тя до масата.
 То в стаята.
 Те са в къщи.
 в казармата
 на училище
 на кино
 на гости
 у Цаневи
 на пианото

 и т. н.

II Idiomatic Use of the Present Tense.

Учител:

Откога сте тук?
 в стаята?
 на училище?
 в Монтерей?
 женен?
 в казармата?
 ученик?

/той, жена Ви, те, вие,
 жена му, ти, аз, тя,
 ние, студентите/

Ученик:

Аз съм тук от осем часа.

 ...от седем и половина
 осем без четвърт
 един час
 един часá
 пет минути
 десет минути
 четвърт час
 половина час
 час и половина
 един ден
 петнайсет дена
 един месец
 два месеца....
 обяд
 вчера
 сутринта

ЧЕТИВО

READING TEXT

Сержант Колю Стойков е ученик във Военното училище за езици. От два месеца той учи български език. Той живее на улица "Вашингтон", номер шейсети. Той не е женен. Той е ерген.

Учителят на сержант Стойков се казва господин Щъркелов. Той е българин. Женен е. Жена му не е българка. Тя е американка. Имат едно дете на две години.

Сутрин сержант Стойков отива на училище в седем и половина. Училището почва в осем часа. Там учителите и студентите говорят само български. Той разбира и говори вече малко български. Той може да пише и чете също така.

Училището свършва в четири часа следобед.

ПРЕВОД

TRANSLATION

1. His son has been a student at the Army Language School for a month and a half. He is an American. His friends are Americans too. His wife isn't an American. She is a Bulgarian. They have a child. It is one year old.
2. Is the lieutenant here? No, the lieutenant isn't here. He is at home. Where is his wife? Is she also at home? No, she isn't at home. She is at the movies.
3. What kind of a newspaper are you reading? I'm reading a Bulgarian newspaper. Do you understand Bulgarian? Yes, I understand Bulgarian a little.
4. Where is the letter? It is by the book. Is the book on the table? Yes, it is there. Is the pencil on the table, too? No, it isn't on the table.

16. Кога почва училището?
Училището почва в осем часа.
17. Какъв език говорят учителите и студентите в училището?
Те говорят само български език.
18. Сержант Стойков разбира ли вече български?
Да, той вече разбира български.
19. Той може ли да говори български?
Да, може да говори малко български.
20. Може ли да пише и чете?
Да, може да пише и да чете.
21. Кога свършва училището?
Училището свършва в четири часа следобед.
22. Американец ли сте Вие? /Американец ли си ти?/
Да, аз съм американец.
23. Вие българи ли сте?
Не, ние не сме българи. Ние сме американци.
24. Аз американец ли съм?
Не, Вие не сте американец. Вие сте българин.
/Не, ти не си американец. Ти си българин./
25. Ученици ли сте вие?
Да, ние сме ученици.
26. Вие учители ли сте?
Не, ние не сме учители. Ние сме оме ученици.
27. Ти женен ли си?
Да, аз съм женен.
/Не, аз не съм женен. Аз съм ерген./
28. Какъв език учите Вие?.....учиш ти?
Аз уча български език.
29. Къде учите български език?
Уча български език във Военното училище за езици.
30. Откога учите български език?
Аз уча български език от един месец.....два месеца...

31. Откога сте в Монтерей?
 Аз съм в Монтерей от три месеца.....месец и половина.
32. Къде живеете?
 Аз живея в казармата.....на улица.....номер...
33. Жена Ви българка ли е?
 Не, жена ми не е българка. Тя е американка.
34. Имате ли деца?
 Да, имам.....деца,едно дете.....един син....

ДОМАШНА РАБОТА

HOMEWORK

Part I

1. Translate into Bulgarian the following sentences using "Ти"
 - a. You are not a master sergeant. You are a sergeant.
 - b. Are you married? No, I am not married. I am a bachelor.
 - c. You are an American. You are not a Bulgarian.

2. Translate into Bulgarian using "Вие"
 - a. Are you an American? (fem.) No, I'm not an American. I'm a Bulgarian.
 - b. How long have you been here? I've been here for a month.
 - c. You are not in the barracks. You are at home.

3. Translate into Bulgarian and then change 1) to interrogative and 2) to negative form:
 - a. He is a student.
 - b. They are teachers.
 - c. She is an American.
 - d. You are a private.

Part II

Translate the following questions into Bulgarian and answer them in Bulgarian:

- a. Who are you?
- b. What are you?
- c. Where are you?

- d. How long have you been at the Army Language School?
- e. How long has he been married?
- f. Is she a Bulgarian?
- g. Are they Americans?
- h. How long have we been here?

Part III

1. Record the dialogue to lesson 16.
2. Translate the questions in Part II, record them and record the answers.

РЕЧНИК

VOCABULARY

американец м.рл. американци
 американка f.
 българин м.рл. българи
 българка f.
 български /език/ м.
 вече adv.
 ви, Ви
 кой ви е учител?
 въпрос м.
 година f.
 на колко години е то?
 то е на две години
 граматика f.
 граматичен, граматична, о, и
 домашен, шна, о, и
 домашна работа
 другар
 другарю! form of address
 език м.рл. езици
 Военно училище за езици
 ерген м.
 женен, а, о, и
 живеея. живее
 аз живеея на улица "Вашингтон"

an American (he)
 an American (she)
 a Bulgarian (he)
 a Bulgarian (she)
 Bulgarian (language)
 already
 your
 who is your teacher?
 question
 year
 how old is it?
 it is two years old.
 grammar
 grammar, grammatical
 home, domestic
 homework, assignment
 friend, comrade
 comrade!
 language
 Army Language School
 bachelor
 married
 to live, to inhabit, to dwell
 I live on Washington street

казвам се, казва се	to call oneself
аз се казвам.....	my name is.....
мáлкo adv.	a little, some
мéсец m.	month
му	his
на прер.	of (possession)
учителят на сержáнт Стóйков..	the teacher of Sgt. Stoykoff
ни	our
нóмер m.pl. номерá	number
от прер.	since, for (used for exp.time)
тук съм от два мéсеца	I have been here for 2 months
тук съм от вчéра	I have been here since yesterday
óтговор m.	answer
откогá? adv.	since, when
откогá сте тук?	how long have you been here?
половiна f.	half
в сéдем и половiна	at 7.30
прéвод m.	translation
разбiрам	to understand
разбiраш 2nd per.sing.	you understand
рéчник m.pl. рéчници	vocabulary, dictionary
следóбед	afternoon
в чéтири часá следóбед	at 4 o'clock in the afternoon
старшина m.	M/Sgt, First Sergeant
сúтрин f.	morning
сúтрин той отiва на учiлище	he goes to school in the morning
сiщо такá adv.	also, too
ти form of familiar address	you (thou)
тýк/a/ adv.	here
ýлица f.	street
упражнéние n.	exercise
урóк m.	lesson
ýча	to study
ýчиш 2nd per.sing.	you study
ученик m.pl.ученици	pupil, student
час m.pl. часовé after numerals чáса	hour; o'clock
тук съм от два чáса	I have been here for two hours
тук съм от два чáсá	I have been here since 2 o'clock
част f.	part
четивó n.	reader
шейсéти	sixtieth
шестнáйсéти	sixteenth

СЕДЕМНАДЕСЕТИ УРОК

LESSON 17

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR PERCEPTION DRILL

Grammar: Masculine Nouns

Учител:

1.
Това е молив.
Моливът е на масата.

Какво е това?
Къде е моливът?
вестник
билет
роман
документ
панталон
пистолет
миномет
влак
ресторант
театър
гювеч
фасул
мост

2.
Моливът на масата ли е?

и т. н.

3.
Моливът е на масата.

/вестник, документ, билет,
роман, пистолет...../

4.
Какво е това?
Какъв е моливът?

роман
панталон
билет

и т. н.

Ученик:

Това е молив.
Моливът е на масата.
до масата
в стаята
в къщи
в казармата
до банката
до киното
в гората
до селото
при моста
на улица.....

Да, моливът е на масата.
Не, моливът не е на масата.
Моливът е.....

Вестникът е на масата.

Това е молив.
Моливът е жълт.
зелен
кафяв
червен
евтин
скъп
привиден
военен
хубав
вкусен
тежък
голям

5.
Той е студент.
Студентът е в стаята.

Какъв е той?
Къде е студентът?
ученик
редник
ефрейтор
лейтенант
капитан
майор
американец
българин
войник

6.
Лейтенантът в къщи ли е?

и т. н.

7.
Той е учител.
Учителят е в стаята.

Какъв е той?
Къде е учителят?
неприятел
другар

8.
Студентът е в стаята.

/учител, редник, неприятел,
войник, капитан, другар.../

9.
Кой е в стаята?
в къщи
в казармата
на кино
на училище

10.
Студентът е американец.
Какъв е студентът?

/учител, ученик, американец,
редник, ефрейтор, българин.../

11.
Студентът американец ли е?

и т. н.

Той е студент.
Студентът е в стаята.
в къщи
в казармата
на кино
на училище
на театър
на гости
в гората
при моста
у Стоянови

Да, лейтенантът е в къщи.
Не, лейтенантът не е в къщи.
Лейтенантът е на кино.....

Той е учител.
Учителят е в стаята.

Учителят е в стаята.

Учителят е в стаята.
Майорът.....

и т. н.

Студентът е американец.

Да, студентът е американец.
Не, студентът не е американец.
Студентът е българин.

12.
Това е молив.
Това са моливи.

Какво е това?
Какво е това?

13.
Това е вестник.
Това са вестници.

Какво е това?
Какво е това?

14.
Той е ученик.
Те са ученици.

Какъв е той?
Какви са те?

15.
Той е американец.
Те са американци.

Какъв е той?
Какви са те?

Какво е това?
Какво е това?

16.
Аз съм българин.
Ние сме българи.

Какъв съм аз?
Какви сме ние?

Това е молив.
Това са моливи.
билет, -и
роман, -и
документ, -и
пистолет, -и
панталон, -и
миномет, -и
ресторант, -и

Това е вестник.
Това са вестници.

Той е ученик.
Те са ученици.
редник, -ци
войник, -ци
студент, -и
учител, -и
сержант, -и
ефрейтор, -и
капитан, -и
лейтенант, -и
майор, -и
ерген, -и

Той е американец.
Те са американци.

Това е театър.
Това са театри.

Вие сте българин.
Вие сте българи.

17.
Това са моливи.
Моливите са на масата.

Какво е това?
Къде са моливите?
билети
романи
вестници
документи
пистолети
миномети

18.
Моливите на масата ли са?

и т. н.

19.
Моливите са на масата.

/билет, вестник, роман,
документ, пистолет...../

20.
Те са студенти.
Студентите са в стаята.

Какви са те?
Къде са студентите?
ученици
сержанти
редници
учители
войници
ефрейтори

21.
Учителите са в стаята.

/лейтенант, американец,
българин, войник, учител,
ученик, сержант, редник,
студент, капитан...../

Това са моливи.
Моливите са на масата.

Да, моливите са на масата.
Не, моливите не са на масата.
Моливите са.....

Билетите са на масата.

Те са студенти.
Студентите са в стаята.

Лейтенантите са в стаята.

22.

Кой е в стаята?
Кой е в стаята?
в къщи?
на кино?

и т. н.

Ученикът е в стаята.
Учениците са в стаята.
редникът, -иците
учителят, -лите
войникът, -иците
сержант
ефрейтор
майор
ерген
американец
българин

23.

Ученикът пише.
Учителят говори.
Войникът стреля.
Американецът чете.
Българинът свири на пиано.
Редникът отива на училище.
Студентът отива на кино.

Учениците пишат.

и т. н.

24.

Студентите отиват в къщи.
Учениците учат.
Учителите говорят.
Американците работят много.
Българите пеят.
Войниците стрелят.
Сержантите играят на карти.
Редниците пушат.

Студентът отива в къщи.

и т. н.

25.

Кой пише сега?
Кой чете сега?
пише писмо?
чете вестник?
пуши?
е в стаята?
отива в къщи?
на кино?
на училище?
свири на пиано?
пее?
танцува?
пие вино?....ракия?

Учителят пише сега.
Ученикът чете сега.
войникът
студентът
редникът

и т. н.

26.

Кой пише?..сега?
 чете?
 пише писмо?
 чете вестник?..роман?
 пуши?...цигари?
 е в стаята?
 в къщи?
 на училище?
 на кино?
 при моста?
 в гората?
 отива в къщи?
 на гости?...утре?
 на училище?
 на кино довечера?
 пие вино?...ракия?
 мляко?...бира?
 яде фасул? ...печено?
 свири на пиано?
 играе на карти?
 пее?
 танцува?
 стреля с пистолет?
 с пушка?
 с картечница?
 с миномет?
 работи?
 учи сега?
 говори?

Студентът пише.
 Учителите.....
 Войникът.....
 Войниците.....
 и т.н.

27.

Какво прави учителят?
 неприятелят?
 лейтенантът?

Учителят говори.
 Неприятелят стреля.
 Лейтенантът танцува.

и т. н.

28.

Говори ли учителят?

Да, учителят говори.
 Не, учителят не говори.
 Учителят чете.

и т. н.

29.

Какво правят учителите?
студентите?
войниците?
американците?
българите?
сержантите?
редниците?
ергените?

Учителите говорят.
Студентите учат.
Войниците стрелят.
Американците работят.
Българите пеят.
Сержантите четат вестници.
Редниците пишат писма.
Ергените танцуват.

30.

Учителите говорят ли?

Да, учителите говорят.
Не, учителите не говорят.
Учителите пишат.

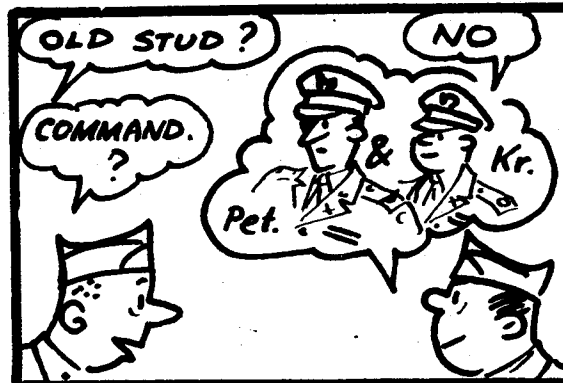
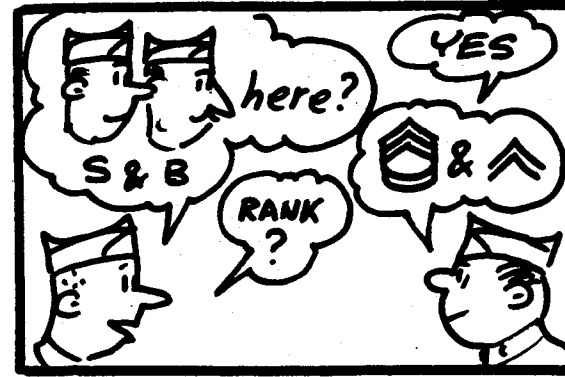
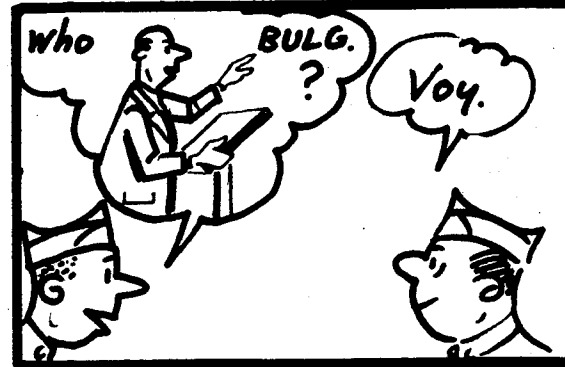
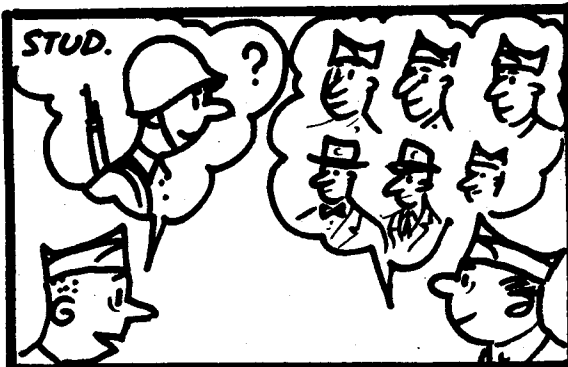
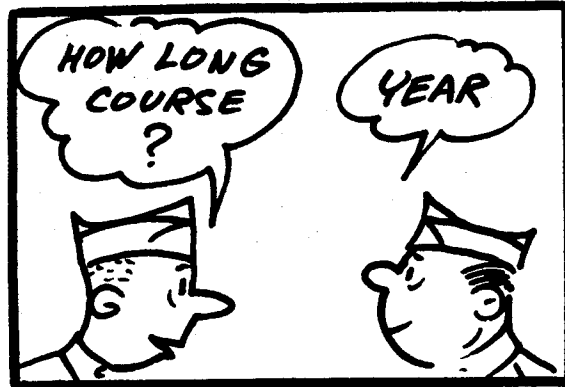
И Т. Н.

31.

Говорят ли учителите?

Да, учителите говорят.
Не, учителите не говорят.
Учителите пишат.

И Т. Н.

РАЗГОВОР

DIALOGUE

В училище

At School

- Хр: Христов /ефрейтор/
Ст: Стоянов /редник/
- Хр: Какво правиш ти тук?
Ст: Курсист съм във Военното училище за езици.
- Хр: В кой отдел си?
Ст: В Българския отдел.
- Хр: Колко време трае курсът?
Ст: Курсът трае една година.
- Хр: Военни лица ли са курсистите?
Ст: Почти всички са военни. Някои са цивилни.
- Хр: Кой те учи на български?
Ст: Учителят Войводовски.
- Хр: Учителите не са ли офицери?
Ст: Не, не са. Те са цивилни.
- Хр: Тук ли са другарите Стойков и Елсков?
Ст: Да, тук са.
- Хр: Какъв чин имат те сега?
Ст: Другарят Стойков е старши сержант, а другарят Елсков - младши сержант.
- Хр: Те стари курсисти ли са вече?
Ст: Не. Те са още млади курсисти.
- Хр: Кой ви е началник?
Ст: Началници ни са полковник Петров и подполковник Крушев.
- Хр: Запазни офицери ли са те?
Ст: Не. Те са действащи офицери.
- Хр: Строги ли са?
Ст: Да, строги, но справедливи.
- Ch: Christoff / Pfc /
St: Stoyanoff / Pvt /
- Ch: What are you doing here?
St: I am a student at the Army Language School.
- Ch: Which department are you in?
St: In the Bulgarian Department.
- Ch: How long does the course last?
St: The course lasts one year.
- Ch: Are the students military persons.
St: Almost all are military. Some are civilians.
- Ch: Who teaches you Bulgarian?
St: The teacher Voyvodski.
- Ch: Aren't the teachers officers?
St: No, they are not. They are civilians.
- Ch: Are the comrades Stoykoff and Bluskoff here?
St: Yes, they are here.
- Ch: What rank do they have now?
St: Comrade Stoykoff is sergeant first class and comrade Bluskoff - a corporal.
- Ch: Are they already old students?
St: No, they are still junior students.
- Ch: Who is your commandant?
St: Our commandants are colonel Petroff and lieutenant colonel Krusheff.
- Ch: Are they reserve officers?
St: No, they are officers on active duty.
- Ch: Are they strict?
St: Yes, strict but just.

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSIS

I. GENDER OF NOUNS. Gender is that difference which is made among nouns to indicate sex. Hence the name of anything of the male sex is of the Masculine Gender as man, bull, John. The name of anything of the female sex is of the Feminine Gender, as woman, cow, Jane. The name of anything without sex is of the Neuter Gender, as tree, stone, water.

The classification of the nouns in Bulgarian according to gender is different from that in English. Nouns designating inanimate objects, which in English are usually neuter, may be in Bulgarian either masculine, feminine or neuter. The gender is usually indicated by the ending of the noun in singular. Bulgarian has three genders: masculine, feminine and neuter.

a. Nouns of Masculine Gender

1. The majority ends in a consonant:

боб	beans	блок	block
ров	ditch	хотѐл	hotel
бог	god	салáм	salami
под	floor	кон	horse
колѐж	college	поп	priest
мраз	frost	другáр	friend
овѐс	oats	път	road
рóстбиѳ	roast beef	пътх	rat
конѐц	thread	влекáч	prime mover
шип	spit	плащ	cloak

2. Some end in й:

бой	battle	отбóй	retreat
завóй	curve	во́й	groan

3. Some end in а or я, usually designating masculine quality or profession:

баща́	father	влади́ка	bishop
бояджия́	painter	съди́я	judge

b. Nouns of Feminine Gender

1. The majority ends in а or я:

водá	water	зми́я	snake
женá	woman	во́ля	will
мáса	table	спáлня	bedroom
горá	forest	лѐля	aunt
зима́	winter	ро́ля	role

2. Some expressing mainly abstract ideas end in ст, н, or р:

справедли́вост	justice	незави́симость	independence
страст	passion	бо́лест	sickness
ра́дост	joy	сме́лост	courage
су́трин	morning	вече́р	evening

c. Nouns of Neuter Gender

They end in е or о.

лице́	face, person	се́ло	village
момце́	boy	де́рво	tree
де́те	child	око́	eye
по́ле	field		

II. PLURAL OF NOUNS OF MASCULINE GENDER ENDING IN CONSONANT

a. As a general rule masculine nouns form plural with the ending и which is added to the singular.

Examples:

S. офице́р	an officer	гос́т	a guest
Pl. офице́р-и	officers	гос́т-и	guests
S. студе́нт	a student	фи́лм	a film
Pl. студе́нт-и	students	фи́лм-и	films
S. учи́тел	a teacher	ове́н	a ram
Pl. учи́тел-и	teachers	* ови́и	rams
S. сержа́нт	a sergeant	де́н	a day
Pl. сержа́нт-и	sergeants	* де́н-и	days
S. прѝст	a finger		
Pl. прѝст-и	fingers		

b. Masculine nouns ending in к in singular change it to ц in plural.

Examples:

S. уче́ник	a student	ре́чник	a vocabulary
Pl. уче́ниц-и	students	ре́чниц-и	vocabularies
S. ве́стник	a newspaper	езы́к	a language
Pl. ве́стниц-и	newspapers	езы́ц-и	languages

* Notice the omission of е in plural.

c. Masculine nouns ending in ен lose the е in plural.

Examples:

S. американец	an American	прозорец	a window
Pl. американци	Americans	прозорци	windows

d. Masculine nouns ending in ин form plural by dropping the final н.

Examples:

S. българин	a Bulgarian	французин	a Frenchman
Pl. българи	Bulgarians	французи	Frenchmen

Notice

S. господин	Mister
Pl. господа	Sirs; gentlemen

III. DEFINITE ARTICLE FOR NOUNS. The English word the is called a definite article: a (an) is called the indefinite article.

Bulgarian has no indefinite article, but has various forms for the definite article. The Bulgarian definite article is always spoken immediately after the noun, and written with the noun.

a. Definite Article for Masculine Nouns Ending in a Consonant.

1. Singular. The masculine nouns have two forms of definite article in singular: full form and short form*. The full form has two variations: ът and ят

Examples:

a. Full Form ът

ученик	a student	ученикът	the student
тебешир	chalk	тебеширът	the chalk
молив	a pencil	моливът	the pencil

b. Full Form ят

Nouns ending in ар or тел which show a man's profession or quality take the article ят.

Examples:

другар	a comrade; friend	другарят	the friend
преподавател	an instructor	преподавателят	the comrade
неприятел	an enemy	неприятелят	the instructor
			the enemy

* For the short form see Lesson 19, Grammar.

The forms ът and ят may be used when the noun or the adjective are used as subject or predicate.

Examples:

Ученикът има молив. (Subject)	The student has a pencil.
Тебешърът е тук. (Subject)	The chalk is here.
Ученикът в стаята е американецът Смит. (Subject) (Predicate Noun)	The student in the classroom is the American Smith.
Другарят Блъсков е старши сержант.	The comrade Bluskoff is a Sfc.
Преподавателят Петров е българин.	The instructor Petrov is a Bulgarian.
Неприятелят е в селото.	The enemy is in the village.

2. Plural. The definite article for masculine nouns which form the plural in и is те. This article is always added to the plural of these nouns.

Examples:

ученик	a student	молив	a pencil
ученици	Pl. students	моливи	pencils
ученици-те	the students	моливи-те	the pencils
другар	a friend	преподавател	an instructor
другари	Pl. friends	преподаватели	instructors
другарите	the friends	преподавателите	the instructors

Учениците имат моливи.	The students have pencils.
Речниците на учениците са на масата.	The dictionaries of the students are on the table.
Другарите на преподавателите са сержанти.	The friends of the instructors are sergeants.
Преподавателите са българи.	The instructors are Bulgarians.
Неприятелите са в селото.	The enemies are in the village.

Pronunciation Note:

The т of the full article is often not pronounced in the spoken language. For examples:

ученикът	is pronounced	ученикъ
другарят	is pronounced	другарийъ

IV. INTERROGATIVE-NEGATIVE FORM OF СЪМ "TO BE" WITH THE PARTICLE ЛИ

The interrogative-negative form of the verb съм is formed by placing не in front of the verb*. The particle ли follows the verb.

Examples:

/Аз/ не сѣм ли ученик?	Am I not a student?
/Ти/ не сѣ ли сержант?	Aren't you a sergeant?
/Той/ не ѣ ли учител?	Isn't he a teacher?
/Ние/ не смѣ ли американци?	Aren't we Americans?
/Вие/ не стѣ ли българи?	Aren't you Bulgarians?
/Те/ не сѣ ли офицери?	Aren't they officers?

СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ

* In this case the auxiliary verb съм, си, е etc. is stressed. The negative particle не is not, as in the negative form of the same verb. See Lesson 16, Grammar II.b.

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR DRILL

Masculine Nouns

1.

Учител /ученик/:

Какъв е той?

Къде е офицерът?

курсист
 полковник
 подполковник
 началник
 помощник
 учител
 другар
 българин
 американец
 редник
 ученик
 войник
 ефрейтор
 лейтенант
 капитан
 майор
 ерген

Ученик:

Той е офицер.

Офицерът е до г-н....
 до масата
 в стаята
 в къщи
 на училище
 на кино

2.

Той офицер ли е?

Офицер ли е той?

и т. н.

Да, той е офицер.

Не, той не е офицер.

Той е

3.

Какъв е той?

Какви са те?

Той е офицер.

Те са офицери.

курсист, -и
 полковник, -ици
 американец, -ици
 подполковник, -ици
 българин, -ри
 помощник, -ици
 учител, -и
 ученик, -ици

и т. н.

4.

Те офицери ли са?

и т. н.

Да, те са офицери.

Не, те не са офицери. Те са ...

5.

Вестникът е на масата.
Ученикът е в стаята.....

/роман, полковник, билет,
подполковник, американец,
учител, началник, другар,
неприятел, офицер, курсист/

Романът е на масата.
Полковникът е в къщи.

и т. н.

6.

Какво е това?
Какво е това?

Това е молив.
Това са моливи.

роман, -и
билет, -и
вестник, -ци
театър, -три
документ, -и
пистолет, -и

7.

Къде са моливите?
билетите?

Моливите са на масата.

и т. н.

8.

Какви са те?
Къде са курсистите?
полковници
учители
помощници
офицери
подполковници

Те са курсисти.
Курсистите са на училище.

и т. н.

9.

Курсистите са на кино.

/офицер, учител, помощник,
полковник, американец, под-
полковник, българин, начал-
ник, другар, войник...../

Офицерите са на кино.

10.

Курсистът пише.
 Полковникът чете.
 Началникът говори.
 Подполковникът стреля.
 Офицерът свири на пиано.
 Войникът танцува.
 Ученикът учи.

Курсистите пишат.

и т. н.

11.

Курсистите пишат.
 Полковниците четат.
 Началниците говорят.
 Подполковниците стрелят.
 Офицерите танкуват.
 Войниците играят на карти.
 Учениците учат.

Курсистът пише.

и т. н.

12.

Кой е в къщи?
 в стаята?
 до масата?
 на училище?
 на кино?
 на театър?
 пише сега?
 говори сега?
 пуши?
 свири на пиано?
 отива на кино?
 на училище?
 в къщи?
 в казармата?
 стреля с пушка?
 с пистолет?
 с картечница?
 с миномет?
 работи много?
 учи много?
 пие вино?.....ракия?
 мляко?....бира?
 яде грозде?...фасул?
 пържено?...пиле?
 ябълки?...круши?
 телефонира?
 вечеря?

Курсистът е в къщи.
 Курсистите са в къщи.
 Войникът, -иците
 полковникът, иците
 офицерът, -ите
 началникът, -иците

и т. н.

ЧЕТИВО

READING TEXT

В Павлово има Военно училище за езици. Началник на училището е полковник Петров. Подполковник Крушев му е помощник. Те са строги, но справедливи офицери.

В училището има много студенти. Студентите се наричат курсисти. Почти всички курсисти са военни лица. Едни са редници и сержанти, други - офицери. Офицерите са действащи; те не са запасни. Всички ученици в Българския отдел имат български имена.

Редник Стоянов е курсист в Българския отдел на училището. Той е стар курсист. Той е в училището от девет месеца. Учител му е другарят Войводски. Другари му са старши сержант Стойков и младши сержант Елъсков. Те не са стари курсисти. Те са още млади курсисти. Там са от един месец.

Вечер Стоянов учи до късно в къщи. В това време жена му чете вестници, списания или някой роман.

Учителите в Военното училище за езици са цивилни лица. Те работят по осем часа на ден: четири часа сутрин и четири часа следобед. В пет без четвърт те се връщат в къщи и вечерят.

ИПЕБОИ

TRANSLATION

1. Corporal Stoyanoff and private Ivanoff are students at the Army Language School. They are in the Bulgarian department. The Bulgarian course lasts eleven months. Almost all the students are soldiers. Some are officers. Some others are civilians. And they all are Americans. The teachers are not Americans. They are Bulgarians. The teacher Savoff is a very good teacher.

Corporal Stoyanoff is an old student. He has been at the school for almost ten months. Private Ivanoff is a young student. He has been in the school for only a month and a half.

2. How long have you been at the Army Language School? I have been here for a year. What is your rank? I am a Sfc. Is your comrade a Sfc. too? No, he is a M/Sgt.

3. What do you read in the evening? We read newspapers, magazines and novels.

4. How many hours do you work a day? We work eight hours a day: four hours in the morning and four hours in the afternoon. We go to school at 8.45 in the morning and return home at four o'clock in the afternoon.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

QUESTIONS & ANSWERS

1. Има ли Военно училище за езици в Павлово?
Да, в Павлово има Военно училище за езици.
2. Кой е началник на училището?
Полковник Петров е началник на училището.
3. Кой е помощник на полковник Петров?
Подполковник Крушев му е помощник.
4. Какви началници са полковник Петров и подполковник Крушев?
Те са строги, но справедливи началници.
5. Има ли много студенти в училището?
Да, в училището има много студенти.
6. Как се наричат студентите?
Студентите се наричат курсисти.
7. Какви лица са курсистите?
Почти всички курсисти са военни лица. Някои са цивилни.
8. Офицери ли са всички военни лица?
Не всички. Едни са офицери, други - редници и сержанти.
9. Офицерите запасни ли са?
Не, те са действащи.
10. Какви имена имат учениците в Българския отдел?
Всички ученици в Българския отдел имат български имена.
11. В кой отдел е курсист редник Стоянов?
Редник Стоянов е курсист в Българския отдел на училището.
12. Млад курсист ли е той?
Не, той не е млад курсист. Той е стар курсист.
13. Откога е той в училището?
Той е в училището от девет месеца.
14. Кой му е учител?
Учител му е другарят Войводски.
15. Какъв чин имат сега другарите му Стойков и Блъсков?
Стойков е старши сержант, а Блъсков - младши сержант.
16. И те ли са стари курсисти?
Не, те не са стари курсисти. Те са млади курсисти.

17. Откога са те в училището?
Те са там от един месец.
18. Къде учи Стоянов след училище?
Той учи в къщи.
19. Кога учи той?
Учи вечер.
20. Докога учи?
До късно.
21. Какво прави жена му в това време?
В това време жена му чете вестници, списания или някой роман.
22. Какви лица са учителите във Военното училище за езици?
Те са цивилни лица.
23. Колко часа работят те на ден?
Те работят по осем часа на ден.
24. Колко часа работят те сутрин?
Сутрин те работят по четири часа.
25. Кога се връщат учителите в къщи?
Те се връщат в къщи в пет без четвърт.
26. Вие курсист ли сте?
Да, аз съм курсист.
27. Какъв чин имате?
Аз съм.....
28. Стар курсист ли си ти?
Не, аз не съм стар курсист. Аз съм млад курсист.
29. Кой ви е учител сега?
Учител ни е г-н.....сега.
30. Вие четете ли вестници?
Да, аз чета вестници.
31. Кой вестник четете обикновено?
Чета.....
32. Кой ви е началник тук?
Капитан.....ни е началник тук.

ДОМАШНА РАБОТА

HOMEWORK

Part I

Fill in the blanks using the pronoun: той, тя, то or те, as appropriate.

Example: Къде е моливът? - ...Той е на масата.

1. Къде е писмото? е на масата.
2. Къде е ябълката? е при крушите.
3. Гроздето сладко ли е? е сладко.
4. Крушите кисели ли са? Не, не са кисели.
5. Къде е вестникът? е в стаята.
6. В Павлово ли е Военното училище за езици? Да, е в Павлово.
7. Къде е картечницата? е в казармата.
8. Курсистът американец ли е? Да, е американец.
9. Колко време трае курсът? трае една година.
10. Скъпи ли са билетите? Не, са евтини.
11. Хубаво ли е виното? Да, е много хубаво.
12. А ракията? И е хубава.

Part II

Translate into Bulgarian:

1. Isn't he a teacher? No, he isn't a teacher. The teacher is here.
Aren't they teachers? No, the teachers are there.
2. This is a newspaper. The newspaper is for colonel Petroff.
The colonel reads newspapers. The newspapers are on the table.
3. What is he? Isn't he a student? Yes, he is a student.
Is the student an American? Yes, he is an American.
All students are Americans. Where are the students now?
They are at the ALS.

Part III

Translate the following questions and answer them in Bulgarian:

1. Are all students officers?
2. are you a senior student?
3. Where is the commandant now?
4. Aren't the commandants very strict?
5. How long does the course last?
6. Are the teachers Americans?

Part IV

1. Record the dialogue to lesson 17.
2. Translate the questions in part III, record them and record the answers.

РЕЧНИК

VOCABULARY

вечер f.	evening
вечер	in the evening
вре́ме n.	time
ко́лко вре́ме?	how long?
в това́ вре́ме.	at that time.
врѣщам се в....	to return to
действуващ, а, о, и	active
един, една, едно	one
едни....., други...	some.....others
запа́сен, сна, о, и	reserve
ѝме n.pl. имена	name
кой?	who? which?
в кой отде́л си?	in which department are you?
курс m.pl. кѹрсове	course
курсѝст m.	course participant, student
лицѣ n.pl. лица́	face, person
воѣнни лица́	military personnel
мла́д, а, о, и	young, junior
мла́дши сержа́нт m.	corporal
нари́чам се	to be called
нача́льник m.pl. нача́лници	commandant, superior
но	but
няко́й pl. няко́м	some; any
отде́л m.	department
офице́р m.	officer (in the armed forces only)
о́ще adv.	still
по ргеп.	on; along; (sometimes not transl.)
те раба́тят по о́сем ча́са всѣки де́н.	they work 8 hours every day.
по́дполковник m.pl. по́дполковници	lieutenant colonel
полко́вник m.pl. полко́вници	colonel
почти́ adv.	almost
помо́щник m.pl. помо́щници	assistant

LESSON 17

прѡвѡ, и
 /ти/ прѡвиш
 седемнѡдесети, а, о, и
 списѡние п. pl. списѡния
 справедлив, а, о, и
 стар, а, о, и
 старши сержант
 строг, а, о, и
 те
 трая, е
 уча, и
 кой те учи на български?
 чин п. pl. чинове

to do; to make
 you do; you make (2nd per. sing)
 seventeenth
 magazine
 just
 old, senior
 Sfc
 strict
 you (familiar form, object, case)
 to last
 to study; to teach
 who teaches you Bulgarian?
 rank

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ.

GRAMMAR PERCEPTION DRILL

- Grammar: I. Nouns of Feminine Gender.
 II. Verbs of the 3rd Group - Present Tense
 III. The Impersonal Forms: "ИМА" , "НЯМА".

I. Nouns of Feminine Gender

Учител:

1.
 Това е книга.
 Книгата е на масата.

Какво е това?
 Къде е книгата?
 маса
 цигара
 шапка
 униформа
 ябълка
 круша
 супа
 раница
 пушка
 картечница
 бира
 банка
 казарма
 къща
 гора
 войска
 пехота
 улица

2.
 Книгата на масата ли е?

и т. н.

3.
 Книгата е на масата.

/униформа, маса, ябълка,
 пушка, шапка, цигара..../

Ученик:

Това е книга.
 Книгата е на масата
 при цигарите
 при пушката
 при картечницата
 до униформата
 до супата
 до раницата
 до къщата
 в казармата
 в къщи
 в училище
 в банката
 в гората
 в стаята
 в гимназията

Да, книгата е на масата.
 Не, книгата не е на масата.
 Книгата е.....

Униформата е на масата.

4.

Това е книга.
Книгата е зелена.

Какво е това?
Каква е книгата?
маса
шапка
униформа
круша

и т. н.

Това е книга.
Книгата е зелена.
жълта
кафява
хубава
кисела

и т. н.

5.

Тя е българка.
Българката е в стаята.

Каква е тя?
Къде е българката?
американка

Тя е българка.
Българката е в стаята.

6.

Тя българка ли е?
американка

Да, тя е българка.
Не, тя не е българка.
Тя е американка.

7.

Това е стая.
Стаята е голяма.

Какво е това?
Каква е стаята?
ракия
вечеря
гимназия

Това е стая.
Стаята е голяма.
хубава
смесена

8.

Униформата е зелена.

/книга, маса, ябълка,
ракия, шапка, круша.../

Книгата е зелена.

9.

Голяма ли е стаята?
Жълта ли е масата?
Зелена ли е книгата?
Кафява ли е униформата?

Да, стаята е голяма.
Не, стаята не е голяма.
Стаята е

и т. н.

10.
Това е маса.
Това са маси.

Какво е това?
Какво е това?

Това е маса.
Това са маси.
книга, -и
цигара, -и
шапка, -и
униформа, -и
ябълка, -и
круша, -и
раница, -и
пушка, -и
картечница, -и
къща, -и

11.
Това е стая.
Това са стаи.

Какво е това?
Какво е това?

Това е стая.
Това са стаи.
гимназия, -и
и т. н.

12.
Това са книги.
Книгите са на масата.

Какво е това?
Къде са книгите?
цигари
шапки
униформи
ябълки
круши
раници

Това са книги.
Книгите са на масата.
до книгата
в стаята
в казармата
в раницата
в къщи

13.
Книгите са на масата.

/цигара, ябълка, круша,
шапка...../

Цигарите са на масата.

14.
Книгите са зелени.

/шапка, униформа, круша,
цигара, ябълки...../

Шапките са зелени.

и т. н.

II. Verbs of the 3rd Group - Present Tense

АЗ ОТИВАМ

ТИ ОТИВАШ

ТОЙ
ТЯ ОТИВА
ТО

НИЕ ОТИВАМЕ

ВИЕ ОТИВАТЕ

ТЕ ОТИВАТ

на кино, на училище,
в къщи, на театър,
в казармата.

АЗ СТРЕЛЯМ

ТИ СТРЕЛЯШ

ТОЙ
ТЯ СТРЕЛЯ
ТО

НИЕ СТРЕЛЯМЕ

ВИЕ СТРЕЛЯТЕ

ТЕ СТРЕЛЯТ

с пистолет, с пушка,
с картечница,
с миномет.

Учител:

1.

Аз отивам на кино.

/той, вие, тя, ти, то, ние,
те, аз, студентът, студен-
тите...../

Ученик:

Той отива на кино.
Вие отивате на кино.
Тя отива на кино.

и т. н.

Аз танцувам.

вечерям в къщи,.....в ресторант,.....в казармата.
разбирам български,.....малко.
телефонирам на г-н.....на г-жа.....
стрелям с миномет,.....пушка,.....пистолет,.....картечница.
чакам г-н.....г-жа.....студентите.
имам книга.....
нямам молив...

2.

АЗ ОТИВАМ НА КИНО.
ТИ ОТИВАШ НА УЧИЛИЩЕ.

Къде отиваш ти?
Аз отивам на училище.
Къде отивам аз?
Ти отиваш на кино.
Ти отиваш ли на училище?
Да, аз отивам на училище.
Аз отивам ли на кино?
Да, ти отиваш на кино.

ТОЙ/ТЯ/ТО/ ОТИВА В КЪЩИ.

Къде отива той?..тя?..то?
Той отива в къщи.
Той отива ли в къщи?
Да, той отива в къщи.
Кой отива на училище?
Аз отивам на училище.
Кой отива на кино?
Ти отиваш на кино.
Кой отива в къщи?
Той отива в къщи.

АЗ НЕ ОТИВАМ
ТИ НЕ ОТИВАШ на кино.
ТОЙ НЕ ОТИВА

Ти отиваш ли на кино?
Не, аз не отивам на кино.
Аз отивам на училище.
Аз отивам ли на кино?
Не, ти не отиваш на кино.
Ти отиваш в къщи.
Той отива ли на кино?
Не, той не отива на кино.
Той отива в къщи.

3.

АЗ СТРЕЛЯМ С КАРТЕЧНИЦА.
ТИ СТРЕЛЯШ С ПУШКА.

И Т. Н.

АЗ НЕ СТРЕЛЯМ
ТИ НЕ СТРЕЛЯШ с миномет.
ТОЙ НЕ СТРЕЛЯ

И Т. Н.

НИЕ ОТИВАМЕ НА КИНО.
ВИЕ ОТИВАТЕ НА УЧИЛИЩЕ.

Къде отивате Вие?
Ние отиваме на училище.
Къде отиваме ние?
Вие отивате на кино.
Вие отивате ли на училище?
Да, ние отиваме на училище.
Ние отиваме ли на кино?
Да, Вие отивате на кино.

ТЕ ОТИВАТ В КЪЩИ.

Къде отиват те?
Те отиват в къщи.
Те в къщи ли отиват?
Да, те отиват в къщи.
Кой отива на училище?
Ние отиваме на училище.
Кой отива на кино?
Вие отивате на кино.
Кой отива в къщи?
Той отива в къщи.

НИЕ НЕ ОТИВАМЕ
ВИЕ НЕ ОТИВАТЕ на кино.
ТЕ НЕ ОТИВАТ

Вие отивате ли на кино?
Не, ние не отиваме на кино.
Ние отиваме на училище.
Вие отиваме ли на кино?
Не, Вие не отивате на кино.
Вие отивате в къщи.
Те отиват ли на кино?
Не, те не отиват на кино.
Те отиват в къщи.

НИЕ СТРЕЛЯМЕ С КАРТЕЧНИЦА.
ВИЕ СТРЕЛЯТЕ С ПУШКА.

И Т. Н.

НИЕ НЕ СТРЕЛЯМЕ
ВИЕ НЕ СТРЕЛЯТЕ с миномет.
ТЕ НЕ СТРЕЛЯТ

И Т. Н.

4.

АЗ ИМАМ книга.
АЗ НЯМАМ молив.

Какво ИМАШ ти?
Аз ИМАМ книга.
Какво НЯМАШ ти?
Аз НЯМАМ молив.
Ти ИМАШ ли книга?
Да, аз ИМАМ книга.
Ти ИМАШ ли молив?
Не, аз НЯМАМ молив.
Кой ИМА книга?
Аз ИМАМ книга.
Кой НЯМА молив?
Аз НЯМАМ молив.

ТИ ИМАШ книга.
ТИ НЯМАШ молив.

И Т. Н.

ТОЙ/ТЯ/ТО/ ИМА книга.
ТОЙ/ТЯ/ТО/ НЯМА молив.

НИЕ ИМАМЕ книга.
НИЕ НЯМАМЕ моливи.
И Т. Н.

ВИЕ ИМАТЕ книга.
ВИЕ НЯМАТЕ моливи.
И. Т. Н.

ТЕ ИМАТ книга.
ТЕ НЯМАТ моливи.
И Т. Н.

5.

Аз отивам на кино,
не отивам на театър.

/той, вие, тя, ти, то,
ние, те, аз, студентът,
студентите...../

Той отива на кино,
не отива на театър.
И Т. Н.

Той стреля с пушка, не стреля с картечница.
Те телефонират на г-н., не телефонират на г-жа..
Ние не разбираме български много, разбираме малко.
Тя вечеря в къщи, не вечеря в ресторант.
Ти забравяш книгите, не забравяш моливите.
Аз не чакам г-н....., чакам г-жа.....
Вие нямате ябълки, имате круши.
Той танцува с г-жа....., не танцува с г-жа.....

6.

Аз отивам на кино,
а той отива в къщи.

Аз отивам на кино
и той отива на кино.

Ти....., а тя.....
Ти..... и тя.....
Ние..... и Вие.....
Тя..... и те.....
Тя....., а те.....
Аз..... и ти.....
Той..... и ние.....
Аз....., а ти.....
Той....., а ние.....
Вие..... и те.....
Ние....., а Вие.....
Ти....., а аз.....
Ти..... и аз.....
То..... и тя.....
Те....., а ние.....
То..... и те.....
Той....., а те.....

Ти отиваш на кино, а
тя отива в къщи.
Ти отиваш на кино и тя
отива на кино.

и т. н.

Аз стрелям с пистолет, а той стреля с пушка.
Вие имате книги, а ние имаме моливи.
Вие нямате моливи, а ние нямаме книги.
Тя вечеря в къщи, а той вечеря в ресторант.
Аз разбирам много, а те разбира малко.
Аз почвам да вечерям, а той свършва вечерята.
Той чака г-н....., а те чакат г-жа.....
Тя телефонира на г-н....., а ние телефонираме на г-жа....

III. The Impersonal Forms "ИМА" "НЯМА"

1.

На масата ИМА молив, -и.
На масата ИМА книга, -и.

На масата има молив, -и.
На масата има книга, -и.

/вестник, билет, -и,
вестници, круши, грозде,
кепе, пари, пистолет,
ябълка, -и, цигари, вино,
ракия, мляко, романи.../

На масата има вестник.

и т. н.

2.

В стаята ИМА маса.

В стаята ИМА маси.

/учител, ученици, офицери,
американци, българин, стар-
шина, курсисти, ефрейтори,
американка, българка, деца/

В стаята има маса.

В стаята има маси.

В стаята има учител.

и т. н.

3.

На масата НЯМА книга, -и.

/молив, -и, билет, -и, роман, -и,
цигари, грозде, круши, ябълки,
мляко, вино, вестник, -ци, ракия,
пари, пистолет...../

На масата няма книга, -и.

На масата няма молив.

На масата няма моливи.

и т. н.

4.

В стаята НЯМА картчница, -и.

В стаята НЯМА полковник, -ци.

/деца, пиано, подполковник, ми-
номет, -и, пушки, пистолети,
грозде, много учители, мляко,
ракия, американка, българка/

В стаята няма деца.

и т. н.

5.

ИМА ли книга, -и, на масата?

На масата ИМА ли книга, -и/?

вестник, -ци

молив, -и

билет, -и

пари

грозде

цигари

роман, -и

вино

круши

ракия

ябълки

Да, на масата има книга.

Да, на масата има книги.

Не, на масата няма книга.

Не, на масата няма книги.

и т. н.

6.

Какво ИМА на масата?

до масата

в стаята

в училище

в гората

в раницата

в казармата

на улицата

в къщи

На масата има...книга, -и.

маса, -и

цигари

шапка, -и

и т. н.

7.
Има ли бира в къщи?
В къщи има ли бира?
вино
мляко
ракия
грозде
фасул

Да, в къщи има бира.
Не, в къщи няма бира.
В къщи има вино.

Има ли мляко за децата?
Няма ли евтини билети?
Има ли пушки в казармата?
войници
картечници
миномети
офицери
В казармата има ли пушки?

и т. н.

Има ли гора до селото?
До селото има ли мост?
В гората има ли мост?
Има ли ресторант в селото?
банка....на улицата?
гимназия
много къщи
българи
Там има ли банка?
Има ли банка там?
кино
театър
мост
гора
казарма
пиано

8.
На масата има ли книги?

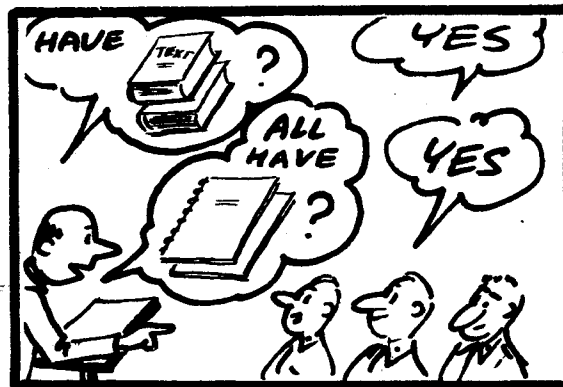
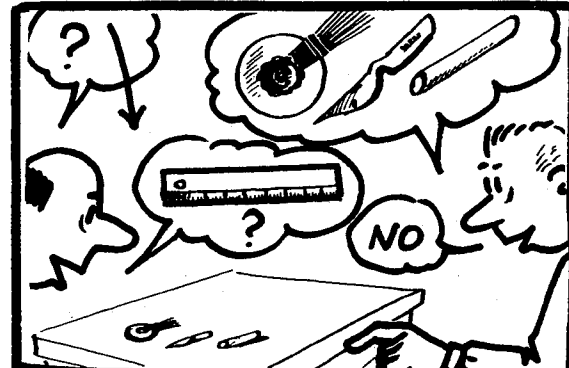
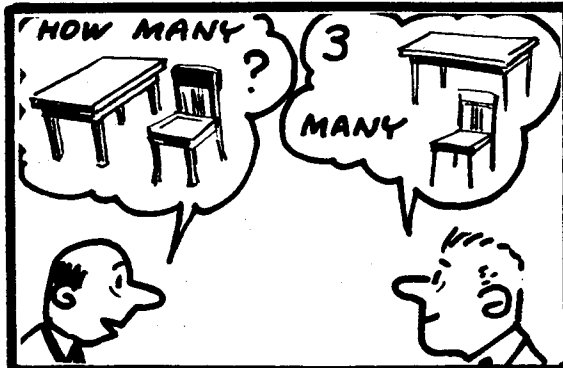
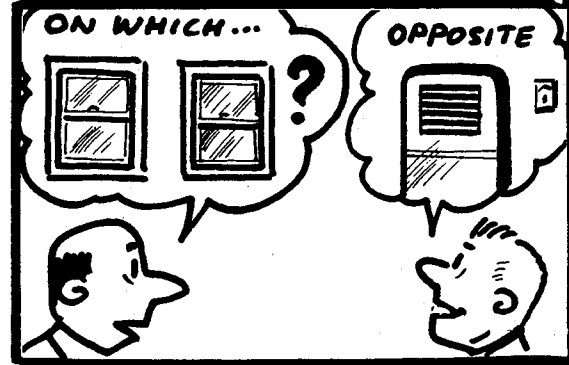
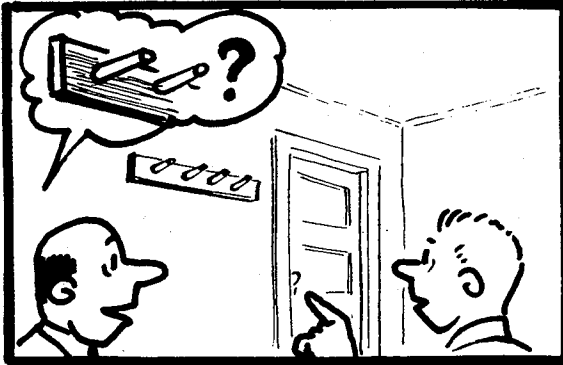
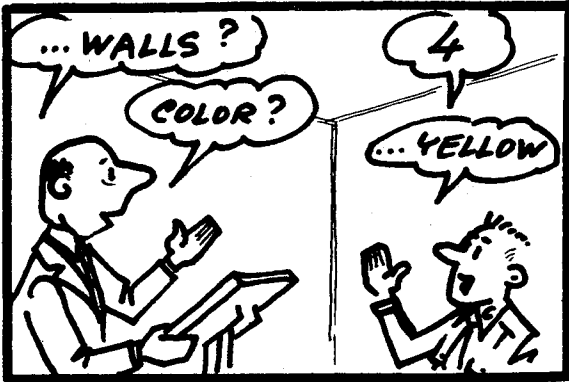
/ракия, моливи, круши, грозде,
ябълки, цигари...../

На масата има ли ракия?
и т. н.

9.
Има ли книги на масата?

/вино, моливи, ракия, круши
цигари, грозде, мляко..../

Има ли вино на масата?

РАЗГОВОР

DIALOGUE

В класната стая

In the Classroom

Уч:	Учител	In:	Instructor
К:	Курсист	St:	Student
Уч:	Колко стени има класната стая?	In:	How many walls does the classroom have?
К:	Тя има четири стени.	St:	It has four walls.
Уч:	Какви са стениите на класната стая?	In:	What (color) are the walls of the classroom?
К:	Те са светложълти.	St:	They are light yellow.
Уч:	Какво виждаш на тази стена?	In:	What do you see on this wall?
К:	На тази стена виждам черна дъска и карта.	St:	I see a blackboard and a map on this wall.
Уч:	Какво още виждаш на стената?	In:	What else do you see on the wall?
К:	Виждам още картини и надписи.	St:	I also see pictures and signs.
Уч:	Къде е закачалката?	In:	Where is the clothes rack?
К:	Тя е на стената до вратата.	St:	It is on the wall next to the door.
Уч:	На коя стена са прозорците?	In:	On which wall are the windows?
К:	Те са на стената срещу печката.	St:	They are on the wall opposite the heater.
Уч:	Колко маси и столове има в стаята?	In:	How many tables and chairs are there in the room?
К:	В стаята има три маси и много столове.	St:	There are three tables and many chairs in the room.
Уч:	Какво има на тази маса?	In:	What is there on this table?
К:	На тази маса има гума, писалка и тебешир.	St:	There is an eraser, a pen and chalk on this table.
Уч:	Има ли линия на масата?	In:	Is there a ruler on the table?
К:	Не, няма.	St:	No, there isn't.
Уч:	Вие, курсистите, имате ли учебници?	In:	You, the students, do you have textbooks?
К:	Да, имаме.	St:	Yes, we have.
Уч:	Всички ли курсисти имат тетрадки?	In:	Do all students have copy-books?
К:	Да, всички имат.	St:	Yes, they all have.

LESSON 18

Уч: Ти, Драгáне, имаш ли тетрадка?

К: Да, имам. Тя е в чекмеджéто.

In: Dragan, do you have a copy-book?

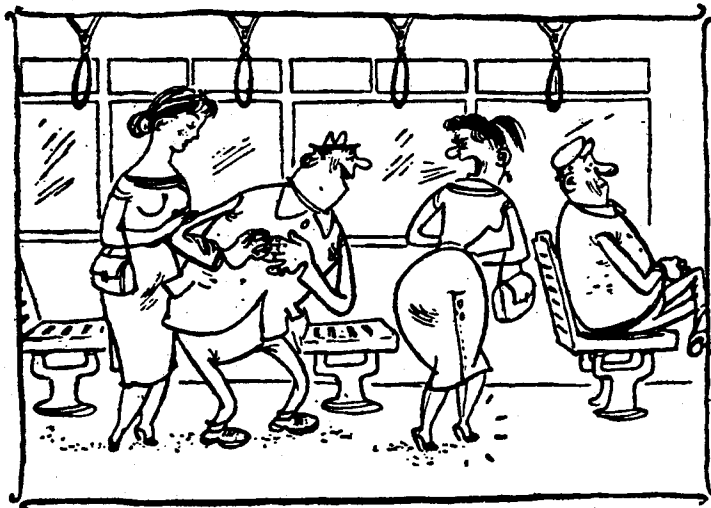
St: Yes, I have. It is in the drawer.

Уч: Голямо ли е чекмеджéто?

К: Не, то е малко.

In: Is the drawer big?

St: No, it is small.

— Нахал! Настъпва и при това не се извинява!...
— Прощавайте, другарко, помислих, че е жена ми! *

*-Fresh guy! You step on my foot and don't even apologize.
-Forgive me, comrade! I thought you were my wife.

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSIS

I. THE VERB. Any form of a Bulgarian verb may be divided into two parts: stem and ending.

Stem is that part of a verb which usually does not change throughout its conjugation.

Ending is the part which indicates the person* (first, second, or third), the number (singular and plural) and often the tense (present, past, etc.) of each verbal form.

Examples:	Stem	Ending		Stem	Ending	
	<u>пие</u>	- <u>ш</u>	you drink	<u>пие</u>	- <u>х</u>	I was drinking
	<u>пие</u>	- <u>ме</u>	we drink	<u>пие</u>	- <u>хме</u>	We were drinking

II. THE THREE GROUPS OF VERBS. The verbs are divided into three groups according to the vowel in which the verbal stem in present tense ends:

<u>Verbs of the 1st group:</u> Their stem ends in <u>е</u>	1st person sing. 2nd person sing. 3rd person sing.	<u>пия</u> <u>пие-ш</u> <u>пие</u>	I drink you drink he drinks
<u>Verbs of the 2nd group:</u> Their stem ends in <u>и</u>	1st person sing: 2nd person sing: 3rd person sing:	<u>п^равя</u> <u>п^рави-ш</u> <u>п^рави</u>	I do you do he does
<u>Verbs of the 3rd group:</u> Their stem ends in <u>а</u> or <u>я</u>	1st person sing. 2nd person sing. 3rd person sing.	<u>вижда-м</u> <u>вижда-ш</u> <u>вижда</u>	I see you see he sees
	1st person sing. 2nd person sing. 3rd person sing.	<u>стреля-м</u> <u>стреля-ш</u> <u>стреля</u>	I shoot you shoot he shoots

The above samples show that:

1. The stem vowel of the verbs in the first and second group does not appear in the first person singular.
2. The third person singular, present tense, ends in the stem vowel.

* Except for the participles, which do not show the person.

Reference Note: When referring to an English verb, we usually quote its infinitive form:

Example: to drink, to wear, to see, etc.

The Bulgarian verb does not have a form exactly corresponding to the English infinitive. For that reason when referring to a Bulgarian verb we quote the first person singular of the present tense.

Example: пия пра́вя вижда́м
to drink to do to see

In the vocabularies of the Bulgarian textbooks all verbs are quoted in the first person singular, present tense. The stem vowel, i. e. the 3rd person singular, is given alongside, so that the student will know to which group the verb belongs.

Examples: 1st group пия, е 2nd group пра́вя, и 3rd group има́м, а

III. VERBS OF THE THIRD GROUP. About 80% of the Bulgarian verbs are in the third group. Their stem ends in а or я

Present Tense

1. Affirmative Form

а stem
аз вижда́-м
ти вижда́-ш
той, тя, то вижда́-т
ние вижда́-ме
вие вижда́-те
те вижда́-т

I see
I am seeing

я stem
аз стреля́-м
ти стреля́-ш
той, тя, то стреля́-т
ние стреля́-ме
вие стреля́-те
те стреля́-т

I shoot
I am shooting

Examples:

Аз вечерям рано.
Той иска пари.
Ти имаш раница.
Тя телефонира.
То разбира всичко.
Ние почваме вечерята.
Те свършват обета.
Вие танцувате много.

I eat supper early.
He wants money.
You have a knapsack.
She is telephoning.
It understands everything.
We are starting the supper.
They are finishing the lunch.
You dance a lot.

2. Negative Form It is formed with the negative particle не which always precedes the verb.

<u>a stem</u>		<u>я stem</u>	
аз не*вижда-м	I don't see I'm not seeing	аз не стреля-м	I don't shoot I'm not shooting
ти не вижда-ш		ти не стреля-ш	
той, тя, то не вижда		той, тя, то не стреля	
ние не вижда-ме		ние не стреля-ме	
вие не вижда-те		вие не стреля-те	
те не вижда-т		те не стреля-т	

Examples:

Той не иска пари.
Ние не стреляме с картечници.
Аз не казвам това.
Ти не виждаш казармата.
Тя не отива там сега.
То няма** дрехи.
Тя не танцува вече.
Вие не вечеряте късно.
Те не разбират английски.

He doesn't want money.
We don't shoot with machine guns.
I don't say that.
You don't see the barracks.
She isn't going there now.
It doesn't have clothes.
She doesn't dance anymore.
You don't have supper late.
They don't understand English.

3. Interrogative Form. It is formed with the particle ли which follows the verb ***.

<u>a stem</u>		<u>я stem</u>	
аз виждам ли?	do I see? am I seeing?	аз стрелям ли?	do I shoot? am I shooting?
ти виждаш ли?		ти стреляш ли?	
той, тя, то вижда ли?		той, тя, то стреля ли?	
ние виждаме ли?		ние стреляме ли?	
вие виждате ли?		вие стреляте ли?	
те виждат ли?		те стрелят ли?	

* Не is never stressed when used in front of a verb.

** Няма equals не-има. This negative form is written always in one word.

нямам I don't have, нямаш you don't have, няма he (she, it) does not have, etc.

*** In contrast with its position while used with the auxiliary verb съм to be where ли precedes the verb.

See Lesson XVII. Grammar 5b.

Examples:

Той* иска ли пари?	Does he want money?
Те стрелят ли с картечници?	Do they shoot with machine guns?
Аз казвам ли това?	Do I say that?
Ти виждаш ли казармата?	Do you see the barracks?
Тя отива ли там сега?	Is she going there now?
Ние разбираме ли английски?	Do we understand English?
То има ли дрехи?	Does it have clothes?
Вие вечеряте ли късно?*	Do you eat supper late?

4. Interrogative - Negative Form

Examples:

аз не виждам ли?	don't I see?	аз не стрелям ли?	don't I shoot?
	am I not seeing?		am I not shooting?
ти не виждаш ли?		ти не стреляш ли?	
той, тя, то не вижда ли?		той, тя, то не стреля ли?	
ние не виждаме ли?		ние не стреляме ли?	
вие не виждате ли?		вие не стреляте ли?	
те не виждат ли?		те не стрелят ли?	

Те не танцуват ли?	Don't they dance?
Тя не разбира ли английски?	Doesn't she understand English?
Ние не отиваме ли там сега?	Aren't we going there now?
Той не стреля ли с пушка?	Doesn't he shoot with a rifle?
Аз не свършвам ли службата рано?	Don't I finish my service early?
Ти не виждаш ли картината?	Don't you see the picture?
Вие не почвате ли да работите много рано?	Don't you start working too early?

IV. THE IMPERSONAL FORMS: "ИМА" and "НЯМА"

Some verbs may at times be used impersonally, without an expressed or understood subject. Such impersonal verbs are in the third person singular. The third person singular of the verbs има "to have" and няма "not to have" are used as impersonal forms with the meaning:

има	-	there is, there are
няма	-	there is not, there are not.

These impersonal forms do not change in number, while the English corresponding expressions, which are personal, do.

* The personal pronoun as a subject can be omitted. See Lesson 16, Grammar IV, 1.
 ** See lesson 17, Grammar IV, for more about formation of questions.

Examples:

В стаята има стол.

There is a chair in the classroom.

На масата има книги.

There are books on the table.

В киното има евтини билети.

There are cheap tickets at the movie theatre.

На стената няма картина.

There is no picture on the wall.

На закачалката няма дрехи.

There are no clothes on the clothes rack.

Няма ли евтини билети?

Aren't there (any) cheap tickets?

V. PLURAL OF FEMININE NOUNS ENDING IN A VOWEL*. As a general rule, fem. sing. nouns end in a or я. They form their plural by changing the final vowel to и.

<u>Singular</u>		<u>Plural</u>	
книга	a book	книги	books
маса	a table	маси	tables
стая	a room	стай	rooms
ракия	whisky	ракии	whiskies

VI. DEFINITE ARTICLE OF FEMININE NOUNS. The definite article for feminine nouns is та in singular and те in plural. It follows the word and is written together with it.

<u>Singular</u>				<u>Plural</u>			
<u>Without article</u>		<u>With article</u>		<u>Without article</u>		<u>With article</u>	
книга	a book	книга-та	the book	книги	books	книги-те	the books
маса	a table	маса-та	the table	маси	tables	маси-те	the tables
стая	a room	стая-та	the room	стай	rooms	стай-те	the rooms
ракия	whisky	ракия-та	the whisky	ракии	whiskies	ракии-те	the whiskies

* For gender in general see Lesson 17, Grammar

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR DRILL

I. Nouns of Feminine Gender.

Учител:

1.

Какво е това?

Учител: /ученик/

2.

Какво е това?

Къде е книгата?

гумата

тетрадката

писалката

и т. н.

Ученик:

Това е маса.

Това са маси.

гума, -и

тетрадка, -и

писалка, -и

стена, -и

карта, -и

картина, -и

врата, -и

печка

закачалка

черна дъска

картечница, -и

къща, -и

артилерия

улица, -и

гимназия

цигара, -и

книга, -и

шапка, -и

униформа, -и

ябълка, -и

круша, -и

супа

ракия

стая, -и

раница, -и

пушка, -и

бира

казарма

пехота

гора

банка

Ученик

Това е книга.

Книгата ена масата

гумата ена масата

тетрадката в чекмеджето

писалката до книгата

книгата на масата при вест-
ниците

цигарата

картата ена стената

картината

печката

черната дъска

закачалката

вратата едо закачалката

до печката

до прозорците

масата ев стаята

униформата ена закачалката

бирата е.....в раницата

ракията

банката ена улица "В".

гимназията

къщата е.....при моста

Учител: /ученик/

3.

Какво е това?
Къде са книгите?

Ученик:

Това са книги.
Книгите са на масата.
гумите
тетрадките
писалките
ябълките са..... в раницата
крушите
пушките са..... в казармата
картечиците

и. т. н.

4.

На масата ли е гумата?
Тетрадката в чекмеджето ли е?
В чекмеджето ли е писалката?
На стената ли е картата?
Картината на стената ли е?
До вратата ли е печката?
Печката при прозорците ли е?
На стената ли е закачалката?
Закачалката на вратата ли е?
В стаята ли е масата?
Картечицата в стаята ли е?
Шапката на закачалката ли е?
Пушката на вратата ли е?
В раницата ли е ракията?
На стената ли е черната дъска?
Черната дъска до прозорците ли е?
На улица В. ли е банката?
Къщата при моста ли е?
До банката ли е гимназията?

Да, гумата е на масата.
Не, гумата не е на масата.

и т. н.

5.

Гумите на масата ли са?
На масите ли са тетрадките?
В чекмеджето ли са писалките?
До книгите ли са цигарите?
Картите на стените ли са?
На стените ли са картите?
Масите в стаята ли са?
В казармата ли са картечиците?
На закачалката ли са шапките?
В раницата ли са ябълките?
Крушите в раницата ли са?
Пушките при картечицата ли са?
При моста ли са къщите?
Къщите до гората ли са?

Да, гумите са на масата.
Не, гумите не са на масата.

и т. н.

6.

Какво е това?
 Каква е книгата?
 тетрадка
 гума
 линия
 писалка
 стена
 карта
 картина
 врата
 печка
 закачалка
 маса
 униформа
 ябълка
 круша
 ракия
 пушка
 картечница
 казарма

Това е книга.
 Книгата е зелена.
 хубава
 жълта
 кафява
 червена
 военна
 тежка
 голяма
 евтина
 скъпа
 малка
 кисела
 сладка
 вкусна
 сочна
 дребна
 едра
 смесена
 зряла

7.

Книгата зелена ли е?
 Зелена ли е книгата?
 Ябълката кисела ли е?
 Масата тежка ли е?
 Сочна ли е крушата?
 Картината хубава ли е?

Да, книгата е зелена.
 Не, книгата не е зелена.
 Книгата е червена.

и т. н.

8.

Какво е това?
 Какви са книгите?

Това са книги.
 Книгите са зелени.

и т. н.

9.

Зелени ли са тетрадките?
 Тетрадките зелени ли са?
 Гумите червени ли са?
 Кафяви ли са стените?
 Писалките хубави ли са?
 Военни ли са картите?
 Линиите жълти ли са?
 Големи ли са вратите?
 Хубави ли са цигарите?
 Крушите сочни ли са?
 Ябълките сладки ли са?
 Дребни ли са ябълките?
 Едри ли са крушите?
 Къщите големи ли са?

Да, тетрадките са зелени.
 Не, тетрадките не са зелени.
 Тетрадките са жълти.

и т. н.

II. Verbs of the 3rd Group - Present Tense

I.

АЗ ВИЖДАМ ЗАКАЧАЛКАТА.

ТИ ВИЖДАШ ПЕЧКАТА.

Какво виждаш ти?
Аз виждам печката.

Какво виждам аз?
Ти виждаш закачалката.

Ти виждаш ли печката?
Да, аз виждам печката.

Аз виждам ли закачалката?
Да, ти виждаш закачалката.

Ти виждаш ли закачалката?
Не, аз не виждам закачалката.
Аз виждам печката.

Аз виждам ли печката?
Не, ти не виждаш печката.
Ти виждаш закачалката.

ТОЙ/ТЯ/ТО/ВИЖДА ВРАТАТА.

Какво вижда той?
Той вижда вратата.

Той вижда ли вратата?
Да, той вижда вратата.

Той вижда ли печката?
Не, той не вижда печката.
Той вижда вратата.

Кой вижда печката?
Аз виждам печката.

Кой вижда закачалката?
Ти виждаш закачалката.

Кой вижда вратата?
Той вижда вратата.

НИЕ ВИЖДАМЕ КАРТИНИТЕ.
ВИЕ ВИЖДАТЕ ПРОЗОРЦИТЕ.

Какво виждате вие?
Ние виждаме прозорците.

Какво виждаме ние?
Вие виждате картините.

Вие виждате ли прозорците?
Да, ние виждаме прозорците.

Ние виждаме ли картините?
Да, Вие виждате картините.

Вие виждате ли картините?
Не, ние не виждаме картините.
Ние виждаме прозорците.

Ние виждаме ли прозорците?
Не, Вие не виждате прозорците.
Вие виждате картините.

ТЕ ВИЖДАТ ВРАТАТА.

Какво виждат те?
Те виждат вратата.

Те виждат ли вратата?
Да, те виждат вратата.

Те виждат ли печката?
Не, те не виждат печката.
Те виждат вратата.

Кой вижда прозорците?
Ние виждаме прозорците.

Кой вижда картините?
Вие виждате картините.

Кой вижда вратата?
Те виждат вратата.

2.

Аз виждам картини на стената.

Той вижда картини на стената.

/той, вие, тя, те, то, ние, ти,
г-н..., курсистът, курсистите/

и. т. н.

Аз имам тетрадка, учебник, гума.....
нямam писалка, линия.....
отивам на улица "В" № 60, на училище,
на кино, в къщи, в казармата..
разбирам български малко, много.....
стрелям с пистолет, пушка, картечница
телефонирам на г-н....., г-жа.....
почвам да вечеряам в къщи.....
свършвам вечерята в ресторант...

3.

Аз виждам закачалката,
не виждам картините.

Тя вижда закачалката,
не вижда картините.

/тя, ние, той, ти, те, Вие
то, учителят, учениците.../

Ние.....

Ние имаме тетрадки,
нямаме писалки.

Аз.....

/аз, той, те, тя, вие,..../

Ти забравяш линията,
не забравяш гумата.

Те.....

/те, то, Вие, ние, аз,..../

Той почва да вечеря,
не свършва вечерята.

Ти.....

/ти, ние, аз, те, Вие,..../

Те отиват до печката,
не отиват при прозорците.

Вие.....

/Вие, аз, ние, той, тя.../

Вие танкувате при вратата,
не танкувате до прозорците.

Той.....

/той, те, то, аз, ние, ти/

4.
 Аз виждам вратата,
 а той вижда прозорците.

Аз виждам вратата,
 и той вижда вратата.

Ти....., а тя.....
 Ти....., и тя.....
 Ние..... и Вие.....
 Те....., а аз.....
 Тя..... и той.....
 Вие....., а те.....
 То....., а ти.....
 Аз....., и Вие.....
 Той....., а те.....
 Ти....., а ние.....

Ти виждаш вратата,
 а тя вижда прозорците.
 Ти виждаш вратата,
 и тя вижда вратата.

и т. н.

Вие имате тетрадки, а ние имаме писалки.
 Вие нямате гуми, а ние нямаме линии.
 Аз разбирам малко, а той разбира много.
 Те вечерят в къщи, а аз вечерям в ресторант.
 Ти стреляш с пистолет, а той стреля с пушка.

5.
 Какво виждате?

/той, аз, тя, ние,
 те, то, ти...../

Къде вечеряте вие?

/те, ние, той, ти,
 тя, аз, то...../

Къде отива той?

/Вие, те, тя, ние,
 то, аз, ти...../

Какво виждате?

Какво вижда той?

Къде вечерят те?

Къде отивате?

С какво стрелят те?
 Кога почваш да вечеряш? Кога свършваш вечерята?
 Кого виждам?.....Кого чакате?.....Кого разбирате?.....С кого танцува?
 Защо нямате тетрадка?.....вечеряте в ресторант?
 Защо не вечерят в къщи?.....

6.

Вие имате ли писалка?

/той, аз, те, тя, ние,
ти, то, Вие...../

Той няма ли тетрадка?
Те виждат ли вратата?
Ти разбираш ли български?
Тя отива ли на училище сега?
Вие вечеряте ли в къщи?
Аз танцувам ли сега?
Ние стреляме ли с пушка?

7.

Ти не виждаш ли картата?

/той, те, Вие, тя, аз,
ние, то, ти...../

Вие не вечеряте ли в къщи?
Той не танцува ли?
Тя не разбира ли български?
Те не чакат ли студентите?
Той не стреля ли с картечница?
Вие не отивате ли в стаята сега?
Ти нямаш ли линия?
Те не телефонират ли на г-жа.....?
Ние не почваме ли да вечеряме?

III. The Impersonal Forms "ИМА", "НЯМА"

1.

На масата има тетрадка.

/тетрадки, гума, -и, писалка, -и,
линия, -и, книга, -и, цигари
и т. н...../

На стената има.....

/карта, -и, картина, -и
надпис, -и, закачалка,
черна дъска, печка...../

Вие имате ли писалка?

Той има ли писалка?

и т. н.

Ти не виждаш ли картата?

Той не вижда ли картата?

и т. н.

На масата има тетрадка.

На масата има тетрадки.

и т. н.

2.
На масата няма писалка.

/писалки, тетрадка, -и,
гума, -и, линия, -и, карта, -и,
картина, -и, закачалка, цигари
и т. н...../

На станата няма.....
В стаята няма.....

3.
Има ли карта на масата?

/картини, гума, -и, линия,
писалка, -и, тетрадка, -и,
карта, -и, шапка, цигари,
раница, ябълки, и т. н.../

4.
Какво има на.....?
В.....?
До.....?
При.....?

Къде има.....?

5.
На масата има тетрадка.
В чекмеджето има линия.
В стаята има закачалка.
На закачалката има кепета.
На стената има картини.
До картините има надписи.
При надписите има карта.
До масите има столове.
До тетрадката има писалки.
При писалките има гуми.
До гумите има линии.
В гората има мост.
В киното има евтини билети.

На масата няма писалка.

На масата няма писалки.

и т. н.

Има ли карта на масата?

На масата има ли карта?

и т. н.

Има ли тетрадка на масата?
На масата има ли тетрадка?

и т. н.

ЧЕТИВО

READING TEXT

Нашето училище има много класни стаи. Класните стаи са големи и светли. В тях учат много курсисти.

Нашата класна стая има стени, прозорци и една врата. Стените са светложълти. На тях има картини, надписи, една закачалка и две карти. Едната карта е на България, а другата е на Европа. Закачалката е кафява. На нея има шапки и дрехи. Надписите са нови. Картините са хубави. На стената до печката има черна дъска. Тя е зелена.

Учителите пишат често на черната дъска с тебешир. Те стоят пред нея. Курсистите учат да говорят, да четат и да пишат български.

В стаята има три маси. Те са жълти. На тях виждаме учебници, книги, речници, моливи, писалки и тетрадки.

Курсистът Драган Дюкмеджиев има също така тетрадка. Тя е в чекмеджето му. То е малко.

Драган и другарите му седят на столове. Столовете са зелени. Всички курсисти учат редовно и се стараят много.

ПРЕВОД

TRANSLATION

1. What do you see on the wall? I see a big map of Bulgaria on the wall. By the map there are a few pictures. The pictures are very nice. There is a picture by the door, too. It isn't big. It is very small. The picture is opposite the blackboard.

2. Isn't there a heater in the room? Yes, there is a heater in the room. It is by the clothes rack near the door. How many hats are there on the clothes rack? There is one hat there.

3. Aren't there any erasers in the drawer? No, there aren't any. There is, however, one on the table by the copy-book.

4. Are there many houses in the forest? Yes, there are many houses there. There is a bank on the street. The high school is next to the bank. There is a restaurant in the house opposite the high school.

5. Where are you going now? I'm going to the barracks. And he? He is going to school. When does the school start? The school starts at a quarter to eight in the morning. And when does it finish? It finishes at four o'clock in the afternoon.

6. What do you do after school? We go home and eat dinner (supper). What do you usually have for supper? We usually have soup, roast lamb or fried chicken, and apples, pears or grapes. Do you dance after supper? Yes, I dance with my wife or my daughter. The children dance, too. My daughter dances very well.

7. Do you have whisky? No, I don't have whisky, but I have beer. Is the beer expensive? No, it is very cheap. However the whisky is expensive.

8. Whom are you phoning now? I'm phoning my wife. I've been waiting for her for an hour.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

QUESTIONS & ANSWERS

1. Колко класни стаи има нашето училище?
То има много класни стаи.
2. Какви са класните стаи?
Класните стаи са големи и светли.
3. Кой учи в тях?
Курсисти учат в тях.
4. Колко стени има нашата класна стая?
Тя има четири стени.
5. Какви са стените?
Те са светложълти.
6. Какво има на стените?
На тях има картини, надписи, една закачалка и две карти.
7. На коя стена е картата на България?
Тя е на стената до черната дъска.
8. На коя стена е картата на Европа?
Тя е на стената до печката.
9. Какво има на закачалката?
На нея има шапки и дрехи.
10. Какво има на тази стена?
На тази стена има черна дъска.
11. Каква е черната дъска.
Тя е зелена.
12. Пишат ли учителите на черната дъска.
Да, те пишат често на нея.
13. Къде стоят учителите?
Те стоят пред черната дъска.
14. Какво учат курсистите?
Те учат да говорят, да четат и да пишат български.
15. Какво виждаме на масите?
На тях виждаме учебници, книги, речници, моливи, писалки и тетрадки.

16. Какво има курсистът Докмеджиев в чекмеджето си?
Той има една тетрадка в чекмеджето си.
17. Драгане, ти имаш ли нов учебник?
Да, аз имам нов учебник.
18. Петре, ти виждаш ли печката?
Да, виждам я.
19. Ти и Радко имате ли нови надписи?
Да, ние имаме нови надписи.
20. Вие виждате ли картата на България в стаята?
Да, ние я виждаме.
21. Стаята има ли големи прозорци?
Да, тя има големи прозорци.
22. Училището има ли началник?
Да, училището има началник.
23. Имат ли новите курсисти хубави книги?
Да, те имат хубави книги.
24. Курсистите имат ли надписи на масите?
Да, те имат надписи на масите.
25. Старите курсисти разбират ли български?
Да, те разбират български.

ДОМАШНА РАБОТА

HOMEWORK

Part I

Fill in the blanks using the proper forms of "има", "ням", "ням", "ням", "ням".

1. ли закачалка на стената?
Не, на стената закачалка.
На стената надписи и картини.
2. Ти ли тетрадка?
Не, аз тетрадка, но молив.
3. Кой писалка?
Ние всички писалки.
4. Какво на масите?
На масите книги.
5. Вие ли учебници?
Не, ние , но учителите учебници.
6. Те ли деца?
Не, те деца.
7. Той ли хубави ябълки?
Не,

PART II

Translate into Bulgarian:

1. What is there on the walls? There are maps, pictures and signs on the walls. There are also a clothes rack and a blackboard there. The clothes rack is opposite the heater. The maps are next to the blackboard. The signs and the pictures are opposite the windows.
2. Do you understand Bulgarian? Yes, I understand Bulgarian a little, but my wife doesn't (understand). My children, however, understand Bulgarian a lot.
3. Do you see the map well? No, we don't see the map well.
4. Do you have any children? No, I don't have any children. Mrs. Peneff has a daughter, but she doesn't have a son.
5. How are you? I am well, thank you. And you? Where are you going? I am going to the movies, and my wife is going home.

Part III

Translate the following questions and answer them in Bulgarian:

1. Can you dance?
2. What is there on the tables and walls of the class room?
3. Do you have children?
4. Is there a map of Europe in the room?
5. Are there many Americans in the barracks?
6. When do you usually have supper?

Part IV

1. Record the dialogue to Lesson 18.
2. Translate the questions in Part III, record them and the answers.

РЕЧНИК

VOCABULARY

България f.	Bulgaria
виждам, а	to see
врата f.	door
гума f.	eraser
дъска f.	board
черна дъска f.	blackboard
Европа f.	Europe
закачалка f.	clothes rack
карта f.	map
картина f.	picture
класен, класна, о, и	(of) class
линия f.	ruler, line
малък, малка, о, и	small, little
много	many; a great deal (of), a lot (of)
на прегр	on, on the surface of (shows
надпис m.	sign, inscription / place)
наш, а, о, и	our; ours
нов, а, о, и	new
осемнадесети, а, о, и	eighteenth

о́че adv.	else
пéчка f.	stove, heater
писа́лка f.	pen
прозо́рец m.pl. прозо́рци	window
редо́вно adv.	regularly
свeтложeлт, a, o, и	light yellow
свeтъл, свeтла, o, и	bright, light
срeщú prep	opposite, against
старáя ce, e ce	to endeavor; to do one's best
стeнá f.	wall
стóл m.pl. стóлoвe	chair
стoя, я́,	to stand
тeбeши́р m.	chalk
тeтpáдка f.	copy-book, note-book
учeбник m.pl. учeбники	textbook
чeкмeджe m.pl. чeкмeджeтa	drawer
чeрeн, чeрна, o, и	black
чeстo adv.	often

— ЗАЩО НЕ ОТСТЪПНИТЕ МЯСТОТО НА
ДРУГАРКАТА?

— НА ТАЗ ЛИ? ЧЕ ТЯ Е ЖЕНА МИ, БЕ!

Caption: - Why don't you give the seat to this
comrade?

- To this one? She is my wife.

ДЕВЕТНАДЕСЯТИ УРОК

LESSON 19

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ.

GRAMMAR PERCEPTION DRILL

Grammar: I. Verbs of the 2nd Group - Present Tense

II. Masculine Nouns - The Short Article

I. Verbs of the 2nd Group - Present Tense

АЗ НОСЯ

ТИ НОСИШ

ТОЙ

ТЯ НОСИ

ТО

НИЕ НОСИМЕ

Вие НОСИТЕ

ТЕ НОСЯТ

униформа,
цивилни дрехи.

АЗ СЛУЖА

ТИ СЛУЖИШ

ТОЙ

ТЯ СЛУЖИ

ТО

НИЕ СЛУЖИМЕ

Вие СЛУЖИТЕ

ТЕ СЛУЖАТ

в артилерията.
в пехотата.
в въздушните войски.

1.
АЗ НОСЯ цивилни дрехи.
ТИ НОСИШ униформа.

Какво носиш ти?
 Аз нося униформа.
 Какво нося аз?
 Ти носиш цивилни дрехи.
 Ти носиш ли униформа?
 Да, аз нося униформа.
 Аз нося ли цивилни дрехи?
 Да, ти носиш цивилни дрехи.
 Ти носиш ли цивилни дрехи?
 Не, аз не нося цивилни дрехи.
 Аз нося униформа.
 Аз нося ли униформа?
 Не, ти не носиш униформа.
 Ти носиш цивилни дрехи.

ТОЙ/ТЯ, ТО/ НОСИ кепе.

Какво носи той?
 Той носи кепе.
 Той носи ли кепе?
 Да, той носи кепе.
 Той носи ли шапка?
 Не, той не носи шапка.
 Той носи кепе.
 Кой носи униформа?
 Аз нося униформа.
 Кой носи цивилни дрехи?
 Ти носиш цивилни дрехи.
 Кой носи кепе?
 Той носи кепе.

Учител:

2.
 Вие носите униформа.

/аз, те, той, ти, ние, тя
 Вие, американката, курсистите/

Аз служа в пехотата.
 работя в Народната банка.
 свиря на пиано.
 ходя на поход, уча български език.
 седя на стол, говоря на г-н....
 вървя в гората, говоря български.

НИЕ НОСИМЕ цивилни дрехи.
ВИЕ НОСИТЕ униформа.

Какво носите Вие?
 Ние носиме униформа.
 Какво носиме ние?
 Вие носите цивилни дрехи.
 Вие носите ли униформа?
 Да, ние носиме униформа.
 Ние носиме ли цивилни дрехи?
 Да, Вие носите цивилни дрехи.
 Вие носите ли цивилни дрехи?
 Не, ние не носиме цивилни дрехи.
 Ние носиме униформа.
 Ние носиме ли униформа?
 Не, Вие не носите униформа.
 Вие носите цивилни дрехи.

ТЕ НОСЯТ кепе.

Какво носят те?
 Те носят кепе.
 Те носят ли кепе?
 Да, те носят кепе.
 Те носят ли шапка?
 Не, те не носят шапка.
 Те носят кепе.
 Кой носи униформа?
 Ние носиме униформа.
 Кой носи цивилни дрехи?
 Вие носите цивилни дрехи.
 Кой носи кепе?
 Те носят кепе.

Ученик:

Аз нося униформа.

И Т. Н.

3.
Къде работите Вие?

/ти, те, аз, тя, ние, той
българите, американците /

4.
Аз не служа в пехотата, служа
в артилерията.

/той, те, ние, ти, то
Вие, тя...../

Ти не носиш цивилни дрехи, носиш
военни дрехи.
Той не работи в Народната банка,
работи в гимназията.
Те не говорят на г-н....., гово-
рят на г-жа.....

5.
Аз служа в въздушните войски и
той служи в въздушните войски.

Аз служа в въздушните войски,
а той служи в пехотата.

Ти....., а те.....
Ти..... и те.....
Ние....., а Вие.....
Ние..... и Вие.....
Той..... и аз.....
Той....., а аз.....
Вие....., а тя.....
Те..... и ние.....
Аз....., и той.....
Те....., а ние.....
Аз....., а той.....
То....., а ти.....

Той носи униформа, а те носят цивилни
дрехи.
Те работят в Народната банка, а аз
работя в киното.
Вие ходите на кино, а ние ходиме на
театър.
Ти говориш на г-н..., а те говорят
на г-жа.....

Къде работиш ти?

И Т. Н.

Той не служи в пехотата, служи
в артилерията.

И Т. Н.

Ти служиш в въздушните войски, а те
служат в пехотата.
Ти служиш в въздушните войски и те
служат в въздушните войски.

И Т. Н.

6.

Кой носи униформа?

Аз нося униформа.

/той, ние, те, тя,
ти, Вие, аз...../

Той носи униформа.

и т. н.

Кой служи в пехотата?..артилерията?
въздушните войски?..

Кой учи български език?

Кой ходи на поход?

Кой върви в гората?

Кой свири на пиано?

Кой говори на студентите?

Кой седи на стол?

7.

Той носи кепе.

Той носи ли кепе?

/Вие, те, тя, ти, аз, ние, той,
то, студентът, студентите,
американката, българите.../

Вие носите ли кепе?

Те.....

и т. н.

Те служат в артилерията.

Тя работи в Народната банка.

Ние свириме на пиано.

Вие ходите на кино.

Ти учиш български език.

То седи на стол.

8.

Какъв език говорите?

/тя, те, ти, ние, Вие,
курсистите, курсистът /

Какъв език говори тя?

и т. н.

Какъв език учите?

Къде работите?

9.

Той носи униформа.

Той не носи ли униформа?

/те, тя, Вие, то, ти, ние, аз,
той, студентите, учителят.../

Те не носят ли униформа?

Тя.....

и т. н.

Аз не служа в артилерията.

Ти работиш в банката.

Тя свири на пиано.

Те ходят на училище.

Ние учиме български.

Вие седите на стол.

I. Masculine Nouns - Short Article

1.
Това е стол.
Столът е в стаята.
На стола има книга.
До стола има маса.
При *стола има маси.
Срецу стола има прозорец.

Note
* при = near

Какво е това?
Къде е столът?
Какво има на стола?
до стола?
при *стола?
срецу стола?

Това е стол.
Столът е в стаята.
На стола има книга.
До стола има маса,
При стола има маси.
Срецу стола има прозорец.

Какво е това?
Къде е прозорецът?
Какво има срецу прозореца?
до прозореца?
при *прозореца?
на прозореца?

Това е прозорец.
Прозорецът е на стената.
Срецу прозореца има печка..
До прозореца има карта, надписи..
При прозореца има столове...
На прозореца има тебешир.

Какво е това?
Къде е учебникът?
Какво има на учебника?
в учебника?
до учебника?

Това е учебник.
Учебникът е на масата.
На учебника има тетрадка.
В учебника има молив.
До учебника има книги.

Какво е това?
Какъв е мостът?
Какво има на моста?
до моста?
при моста?
срецу моста?

Това е мост.
Мостът е голям.
На моста има войници.
До моста има гора.
При моста има село.
Срецу моста има ресторант.

вестник, билет, тебешир, надпис, роман, молив, ресторант, панталон,
документ, миномет, влак, филм, театър

2.
Той е студент. Студентът е в
стаята. Аз виждам студента.

Какъв е той?
Къде е студентът?
Вие виждате ли студента?

Той е студент.
Студентът е в стаята.
Да, аз виждам студента.

/той, ние, те, ти...../

американец, българин, ученик, редник, майор, лейтенант, полковник,
началник, войник, офицер, курсист, ефрейтор.....

Той е другар.
 Другарят е в стаята.
 Аз виждам другаря.

Какъв е той?
 Къде е другарят?
 Вие виждате ли другаря?

Аз съм учител.
 Учителят е в стаята.
 Вие виждате учителя.

Какъв съм аз?
 Къде е учителят?
 Вие виждате ли учителя?

Той е другар.
 Другарят е в стаята.
 Да, аз виждам другаря.

Вие сте учител.
 Учителят е в стаята.
 Да, аз виждам учителя.

неприятел...

И Т. Н.

Курсистът е на училище.
 Аз чакам курсиста.

Ресторантът е при театъра.
 Театърът е при ресторанта.

Майорът е на гости у г-жа Х...
 Г-жа Х... танцува с майора.

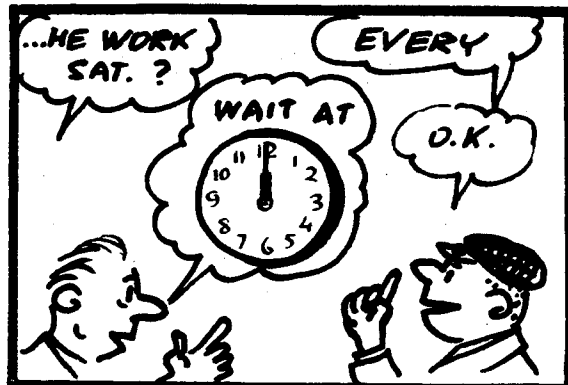
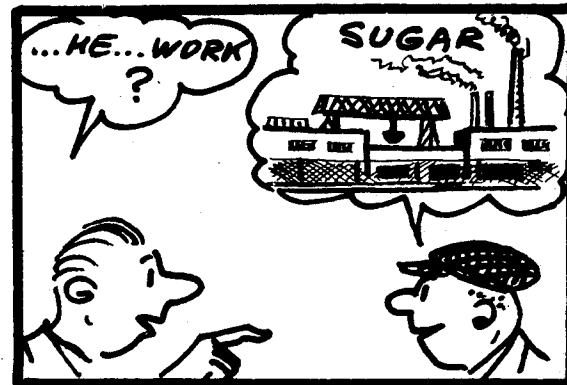
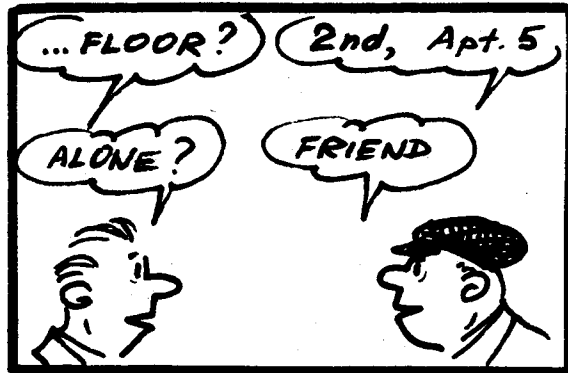
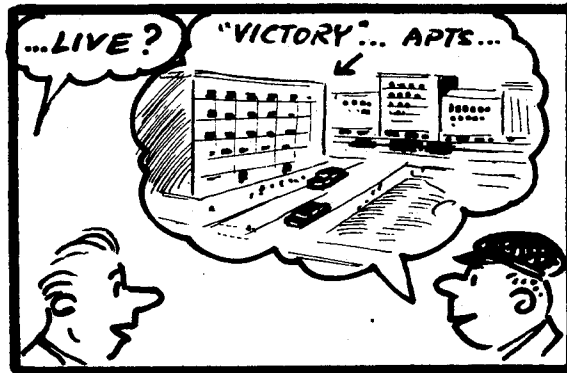
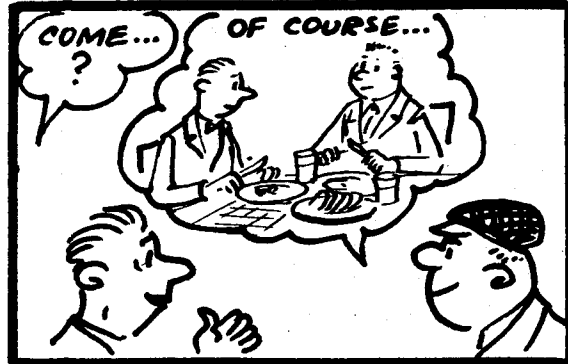
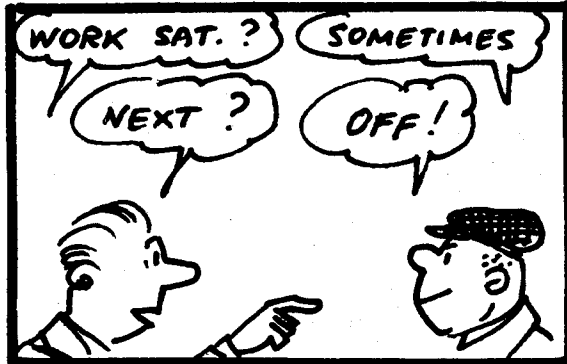
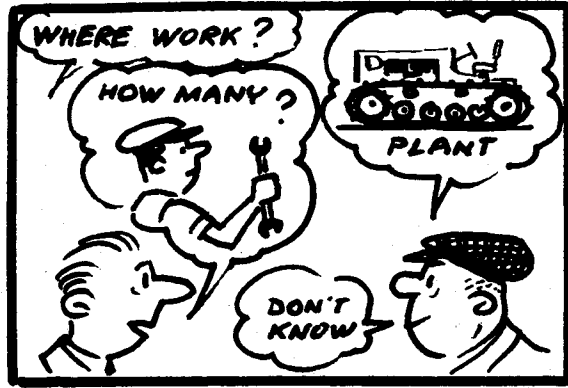
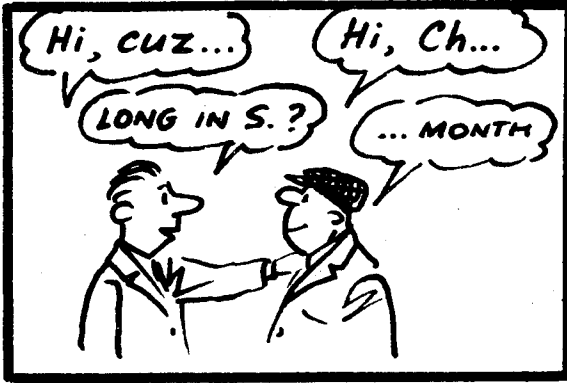
Учителят е в къщи.
 Аз телефонирам на учителя.

Документът е за г-жа П....
 Аз нося документа.

Войникът е до масата.
 Аз говоря на войника.

Моливът е на масата.
 Тя пише с молива.

Тебеширът е на черната дъска.
 Курсистът пише с тебешира.

РАЗГОВОР

Среща на улицата

DIALOGUE

A Meeting on the Street

- Хр: Христо
Б: Борис
- Хр: Здравей, братовчедо!
Б: Здравсти, Христо!
- Хр: Откога си в София?
Б: От миналия месец.
- Хр: Къде работиш?
Б: Работя в Тракторния завод.
- Хр: Колко души работят в завода?
Б: Не знам точно.
- Хр: Работите ли в събота?
Б: Работим понякога.
- Хр: Свободен ли си идущата събота?
Б: Да, свободен съм.
- Хр: Мога ли да дойда при теб тогава?
Б: Разбира се. Ела да обядваме заедно.
- Хр: Къде живееш?
Б: На площад "Победа", в работническата кооперация.
- Хр: На кой етаж?
Б: На втория етаж в апартамент № 5.
- Хр: Сам ли живееш?
Б: Не. Живея с един приятел.
- Хр: Къде работи той?
Б: В Захарната фабрика.
- Хр: Той работи ли в събота?
Б: Да, всяка събота.
- Хр: Добре тогава. Чакай ме в дванадесет часа.
Б: Добре. Довиждане!
- Ch: Christo
B: Boris
- Ch: Hello, cousin.
B: Hi, Christo.
- Ch: How long have you been in Sofia?
B: Since last month.
- Ch: Where do you work?
B: I work at the Tractor Plant.
- Ch: How many people work at the plant?
B: I don't know exactly.
- Ch: Do you work on Saturdays?
B: We do sometimes.
- Ch: Are you off next Saturday?
B: Yes, I'm off.
- Ch: May I come and see you then?
B: Of course. Come, let's have lunch together.
- Ch: Where do you live?
B: At the "Victory" Square in the worker's apartment house.
- Ch: On which floor?
B: On the second floor in apartment 5.
- Ch: Do you live alone?
B: No, I live with a friend.
- Ch: Where does he work?
B: In the Sugar Factory.
- Ch: Does he work on Saturdays?
B: Yes, every Saturday.
- Ch: Well then. Wait for me at 12 o'clock!
B: OK. So long.

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSISI. VERBS OF THE SECOND GROUP

The stem of these verbs ends in и. It does not appear in the first person singular which ends in а or я, and in the third person plural, which ends in ат or ят.

Present Tense1. Affirmative Form

аз слѹжа	I serve	аз. рабѹтя	I work
	I'm serving		I'm working
ти слѹжи-ш	I do serve	ти рабѹти-ш	I do work
той слѹжи		той рабѹти	
тя слѹжи		тя рабѹти	
то слѹжи		то рабѹти	
ние слѹжим/е/		ние рабѹтим/е/	
вие слѹжите		вие рабѹтите	
те слѹжат		те рабѹят	

2. Negative Form

аз не слѹжа	I don't serve	аз не рабѹтя	I don't work
	I'm not serving		I'm not working
ти не слѹжиш		ти не рабѹтиш	
той не слѹжи		той не рабѹти	
etc.		etc.	

3. Interrogative Form

аз слѹжа ли?	Do I serve?	аз рабѹтя ли?	Do I work?
	Am I serving?		Am I working?
ти слѹжиш ли?		ти рабѹтиш ли?	
etc.		etc.	

Pronunciation Note: The endings а,я (1st per. sing) and ат,ят (3rd pers.pl.) are pronounced ъ,йъ and ят,йят respectively in the literary Bulgarian as well as in the Eastern dialect.

In the Western dialect the first person singular has the ending им and 1st person plural always the ending име so that the full conjugation of a verb of the second group is as follows:

я слѹжим	ние слѹжиме
ти слѹжиш	вие слѹжите
он / она она / слѹжи	они слѹжат

4. Interrogative Negative Form

аз не слѹжа ли?	don't I serve?	аз не работя ли?	don't I work?
ти не слѹжиш ли?		ти не работиш ли?	am I not working?
etc.		etc.	

Къде работиш?	Where do you work?
Какво работиш сегѹ?	What are you working now?
Ние работиме в Захарната фабрика.	We work in the Sugar Factory?
Той слѹжи в войската.	He is serving in the army.
Ние не вечеряме сегѹ.	We are not having supper now.
Те говорят в стаята.	They are talking in the room.
Вие не мислите ли за това?	Don't you think about that?

II. DEFINITE ARTICLE FOR MASCULINE NOUNS ENDING IN CONSONANT

Short Form of the Article. Besides the full form* ѹт or ят the definite article for masculine nouns ending in consonant has a short form а or я.

Examples:

	ученик	учител	другар
full article:	ученик-ѹт	учител-ят	другар-ят
short article:	ученик-а	учител-я	другар-я

Usage: The short form may be used when the noun is not a subject or a predicate noun.

Examples:	Книгата на студента е нова.	The book of the student is new.
	Аз виждам войника.	I see the soldier.
	Тя пише с молива, а не с писалката.	She writes with the pencil and not with the pen.
	Той говори с приятеля на Петър.	He is talking with Peter's friend.
	Вие не виждате учителя.	You don't see the teacher.

Orthographic and Pronunciation Note: A strict distinction between the full and short article is made only in the written language. A discrimination between the two is seldom made in the colloquial, oral or written Bulgarian. The short article а is pronounced ъ in the Eastern dialect and о in many regions of the Western dialect. The short article я is pronounced йъ in the Eastern dialect, and йо in many regions of the Western dialect.

* For the full form of this article see Lesson 17, Grammar III, a.

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR DRILL

I. Verbs of the 2nd Group - Present Tense

Учител:Ученик:

1.

Аз работя в завода.

/той, те, ние, ти, тя,
вие, аз, то, приятелите,
братовчедът.../

Той работи в завода.

работя в тракторния завод.....в Народната банка.....в София...
 в Захарната фабрика.....във Военното училище за езици.....
 служа в пехотата.....в артилерията.....във въздушните войски.....
 нося униформа.....цивилни дрехи.....
 ходя на поход.....на училище.....на кино...
 уча български език.....урока.....разговора.....
 свиря на пиано.....
 говоря на ученика.....на учениците.....на г-н Мирев.....
 мисля, че той е българин.....
 мисля, че той учи български език.....
 мисля, че той работи в тракторния завод.....
 мисля, че те служат в пехотата.....
 вървя в гората.....
 седя на стол.....до масата.....до офицера.....при прозореца.....

2.

Той не работи в тракторния завод,
работи в Народната банка./аз, вие, ти, те, г-н....ние,
той, другарите, тя, г-жа..../Аз не работя в Тракторния
завод, работя в Народната
банка.Той не служи в пехотата, служи във
въздушните войски.

И Т. Н.

Аз нося униформа, не нося цивилни
дрехи.Тя обикновено ходи на кино, не
ходи на театър.Вие не учите граматика сега, вие
учите разговора.Те обикновено седят при прозор-
ците, не седят при вратата.

3.
Аз работя в Тракторния завод, а
той работи в Захарната фабрика.

Аз работя в Захарната фабрика, и
той работи в Захарната фабрика.

Ние....., а Вие.....
Ние..... и Вие.....
Ти..... и те.....
Ти....., а те.....
Тя....., а аз.....
Тя..... и аз.....
Вие....., а той.....

Ние работиме в..., а Вие.....
Ние работиме в... и Вие.....

и т. н.

Вие служите в артилерията, а те
служат във въздушните войски.
Той обикновено ходи на театър, а
тя обикновено ходи на кино.
Вие носите униформа, а ние носиме
цивилни дрехи.
Аз говоря на курсистите, а те го-
ворят на учителя.
Те учат разговора, а той учи гра-
матика.
Аз сеद्या до прозореца, а той седи
до вратата.

4.
Кой учи български език?

/аз, ние, той, вие, ти, тя,
те, курсистът, курсистите/

Аз уча български език.

Кой пуши?.....

Кой работи в завода?.... в Тракторния завод?..... всяка събота?....
в Захарната фабрика?..... в Народната банка?.....

Кой служи в пехотата?.... в артилерията?.... във въздушните войски?

Кой върви в гората?.....

Кой свири на пиано?.....

Кой мисли, че той работи в завода?.....

Кой мисли, че те служат във въздушните войски?.....

Кой седи до прозореца?.....

Кой ходи на училище в събота?.....

5.

Той работи в банката.

/вие, тя, ние, ти, те,
американката, българите,
аз, той, г-н...../

Те служат в артилерията.
Аз свиря на пиано.
Тя пуши много.
Ти учиш български език.
Ние седиме до прозореца.
Вие ходите на кино.
Те ходят на училище всяка събота.
Той ходи понякога на театър.

6.

Къде работи тя?

/те, аз, ние, той, ти,
жена Ви, вие, българките/

Къде служат те?
Къде седите обикновено?
Къде учат студентите?
Къде ходиш всяка събота?

Какво правите вие?

/той, те, ти, ние, аз, тя,
учителят, учениците...../

С кого говори той?

/Вие, аз, тя, те, ние, ти,
офицерът, войниците...../

Защо носите униформа?

/ние, офицерите, ти, той,
полковникът, аз, те...../

Кога учиш български език?

/те, той, вие, тя, ние, аз,
курсистът, курсистите...../

Той работи ли в банката?

и т. н.

Той не работи ли в банката?

и т. н.

Къде работят те?

и т. н.

Какво прави той?

и т. н.

С кого говорите Вие?

и т. н.

Защо носиме униформа?

и т. н.

Кога учат български език?

и т. н.

II. Masculine Nouns - The Short Article

1.

Курсистът е в къщи.
Кого чакате?

Чакам курсиста.
войника
учителя
майора

Къде е капитанът?
На кого телефонирате?

и т. н.
Капитанът е в къщи.
Аз телефонирам на капитана.
на студента
на началника
на помощника

Войникът е в стаята.
С кого говорите Вие?

и т. н.
Аз говоря с войника.
учителя
другаря
курсиста
войника

Тебеширът е на черната дъска.
С какво пишете сега?

и т. н.
Аз пиша с тебешира.

Моливът е на масата.
С какво пише той?

Той пише с молива.

За кого е документът?
Какво нося аз?

Документът е за г-н.....
Вие носите документа.

Майорът е на гости у г-жа.....
С кого танцува г-жа.....?

Тя танцува с майора.
подполковника
полковника
капитана
лейтенанта

2.

Книгата на ученика

пушка.....войник
молив.....учител
учебник...курсист
пистолет..капитан
тетрадка..студент
линия.....другар
роман.....редник

пушката на войника

и т. н.

и т. н.

3.

Какво е това?
Къде е книгата?
Къде е масата?

Това е стол.
Книгата е на стола.
до стола

Какво е това?
Къде са надписите?
Къде са столовете?
Къде е печката?
Къде е тебеширът?

Това е прозорец.
Надписите са при прозореца.
до
срещу
на

Това учебник ли е?
Къде е тетрадката?
Къде е моливът?
Къде е книгата?
Къде са цигарите?

Да, това е учебник.
Тетрадката е в учебника.
Моливът е в учебника.
до
при

Какво е това?
Къде са войниците?
Къде е ресторантът?
Къде е училището?

Това е мост.
Войниците са на моста.
срещу моста.
при

/ресторант, театър, влак, вестник, роман, панталон...../
билет, документ, миномет, молив, тебешир...../

4.

Прозорецът е срещу печката.
Къде е печката?

Печката е срещу прозореца.

Ресторантът е до театъра?
Къде е театърът?

Театърът е до ресторанта.

Минометът е при картечницата.
Къде е картечницата?

Картечницата е при миномета.

и т. н.

Той е студент.
Кого виждате Вие?

Аз виждам студента.

Какъв е той?
Кого виждате?

Той е редник.
Аз виждам редника.
учителя.

5.

Какво има на стола?
до прозореца?
при моста?
срещу ресторанта?
в влака?
до театъра?

и т. н.

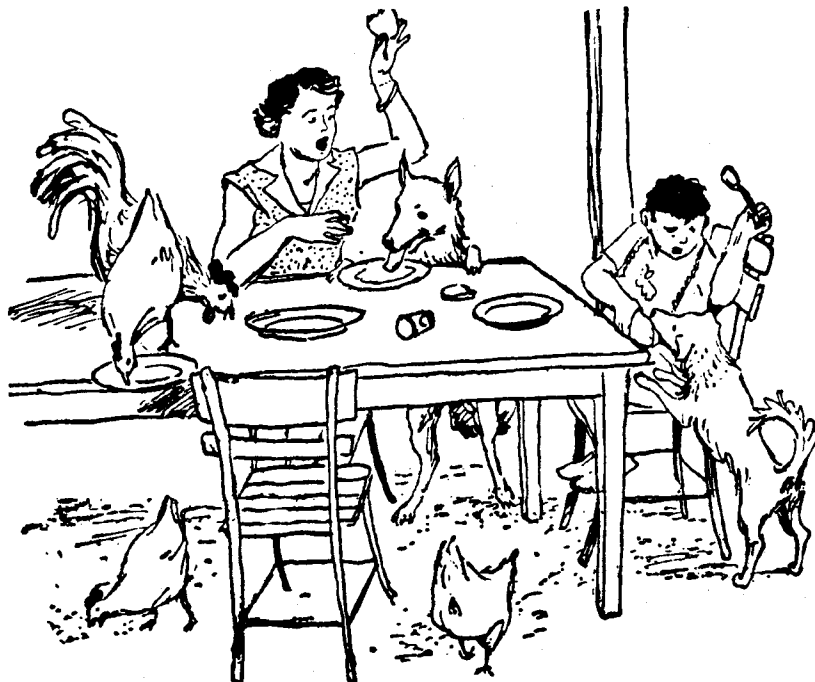
ЧЕТИВО

READING TEXT

Борис Ковачев е от един месец в София. От сутрин рано до вечер късно той работи в един тракторен завод. Заводът е нов и голям. Борис не знае точно колко души работят в него. В завода той носи сини работнически дрехи. Обикновено той не работи в събота.

Борис живее в работническата кооперация на площад "Победа". Неговият апартамент е на втория етаж на кооперацията. Той живее там заедно с един свой приятел. Приятелят му работи в Захарната фабрика. В тази фабрика всички работят и в събота. Тази събота Борис е свободен.

Неговият братовчед, Христо Ковачев, живее също така в София. Един ден той вижда Борис на улицата. Христо иска да говори с братовчед си. Той иска адреса му. Борис му го дава. Той ще го чака в събота в апартаментата си. Двамата братовчеди ще обядват заедно.

Обядват заедно.

ПРЕВОД

TRANSLATION

1. How long have they been here?
They have been here for twenty days.
They have been here since last month.
2. How long has she been working at the Tractor Plant?
She has been working at the Plant since last Saturday.
And he?
I think that he has been working there for two months.
3. Do you smoke?
No, I don't smoke.
My wife smokes.
My children smoke, too.
4. What is that?
That is a chair.
What is there on the chair?
There is a book on the chair.
The chair is opposite the window.
The window is opposite the chair.
We're sitting next to the window.
Where do you usually sit?
I usually sit near the door.
5. Do you want to talk to the teacher?
No, I want to talk to the student.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

QUESTIONS & ANSWERS

1. Откога е в София Борис Ковачев?
Той е в София от един месец.
2. Къде работи той?
Той работи в един тракторен завод.
3. Какъв е заводът?
Заводът е нов и голям.
4. Знае ли Борис колко души работят в завода?
Не. Той не знае точно колко души работят в завода.
5. Какви дрехи носи Борис в завода?
Той носи сини работнически дрехи.
6. Работи ли той в събота?
Понякога той работи и в събота.
7. Къде живее Борис?
Той живее в работническата кооперация на площад "Победа".
8. На кой етаж е неговият апартамент?
Неговият апартамент е на втория етаж.
9. Сам ли живее той?
Не, той живее с един свой приятел.
10. Къде работи приятелят му?
Приятелят му работи в Захарната фабрика.
11. Работят ли всички там и в събота.
Да, всички там работят и в събота.
12. Кога е свободен Борис?
Борис е свободен идущата събота.
13. Къде живее братовчедът на Борис?
Той живее също така в София.
14. Кого вижда Христо Ковачев на улицата?
Той вижда Борис на улицата.
15. С кого иска да говори Христо?
Христо иска да говори с братовчедата си.

16. Знае ли той адреса на Борис?
Не, той не знае адреса му.
17. Искан ли Христо адреса на Борис?
Да, той иска адреса му.
18. Къде ще чака Борис братовчеда си идущата събота?
Той ще го чака в апартамента си.
19. Къде ще обядват двамата братовчеди?
Те ще обядват в апартамента на Борис.
20. Борисе, работиш ли в Захарната фабрика?
Не. Аз работя в Тракторния завод.
21. Христо, не работиш ли в Тракторния завод?
Не, аз не работя в Тракторния завод.
22. Вие, студентите, работите ли в къщи?
Разбира се, че работиме.
23. Работите ли и в събота?
Не. Не работим.
24. Къде работят учителите?
Те работят в училището.
25. Не работят ли те в фабриката?
Не, те не работят в фабриката.

ДОМАШНА РАБОТА

HOMEWORK

Part I

Write the Bulgarian forms of the following nouns in three columns:
without article, with the full article, and with the short article.

cousin
month

plant
square

teacher
apartment

friend
enemy

Part II

Translate into Bulgarian:

1. Do you speak Bulgarian? Of course, I speak Bulgarian. Everybody speaks Bulgarian here.
Does the instructor speak Bulgarian? Yes, he speaks Bulgarian very well.

LESSON 19

2. Where is the teacher now? The teacher is in front of the window.
Where is the teacher's hat (tr. the hat of the teacher). The teacher's hat is on the chair.
3. Are you working now? No, I am not working.
What are you doing now? I am writing with a pencil. I am writing with the sergeant's pencil.
4. Do you see the student's textbook? Yes, I see the textbook of the student. The student's textbook is in the drawer.
5. Where is the apartment of the teacher? The apartment of the teacher is on the first floor. I also live in the apartment.
6. Do you have lunch at the restaurant? No, I usually have lunch at the plant.
7. Where do you live? I live in the captain's apartment.

Part III

Translate the following questions and answer them in Bulgarian:

1. Where do you live?
2. Where do you work?
3. What language do you speak?
4. Do you learn Bulgarian now?
5. How long have you been studying Bulgarian?
6. Who plays the piano well?
7. What kind of clothes do you wear?
8. Do you serve in the infantry?

Part IV

1. Record the dialogue to Lesson 19.
2. Translate the questions in part III, record them and the answers.

РЕЧНИК

VOCABULARY

адрес м.	address
апартамент м.	apartment
братовчед м.	cousin
братовчедо!	cousin!
всеки, всяка, всяко	every; each
двама м. (used for male human beings)	two
деветнадесети, а, о, и	nineteenth
добре! adv.	O.K! good!
елá! (2nd person singular)	come
етаж м.	story; floor
завод м.	plant
захарен, захарна, о, и	(of) sugar
здравей! здрасти! (familiar form)	hello! hi!
здравейте! (plural & polite form)	hello! hi!
знам, знае	to know
идущ, а, о, и	coming, next
кооперация f.	"coop", any kind of cooperative, in this case a <u>cooperative apartment house</u> , a cooperative supplying housing. Apartments are either rented or owned by the inhabitants
месе́ц м.	month
от миналия месец	since last month
мога, можеш, може	can; may
негов, а, о, и	his
обядвам, а	to have lunch
елá да обядваме заедно!	come, let's have lunch together!
площад м.	square
победа f.	victory
понякога adv.	sometimes
приятел м.	friend
работнически, а, о, и	worker's, laborer's
сам, а, о, и	alone
свободен; свободна, о, и	free
свободен ли си?	are you free? are you off?
свой, сво́я, е, и	his own
син, синя, синьо. сини	blue
Со́фия	Sofia
сре́да f.	meeting; date
събота f.	Saturday
теб/е/	you (objective case of the pers. to you / pronoun)
при тебе	exactly
точно	(of) tractor
тракторен, рна, о, и	factory
фа́брика f.	1. next to, close by, near, by 2. to (going to somebody) 3. with, at (living, staying with somebody)
при преп.	

ДВАДЕСЯТИ УРОК

LESSON 20

ВСТЫПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR PERCEPTION DRILL

Grammar: Verbs of the 1st Group

Present Tense

АЗ ЧЕТАТИ ЧЕТЕШТОЙ
ТЯ ЧЕТЕ
ТО

вестник, роман, писмо

НИЕ ЧЕТЕМЕВНЕ ЧЕТЕТЕТЕ ЧЕТАТАЗ ПИЯТИ ПИЯШТОЙ
ТЯ ПИЯ
ТО

вино, ракия, мляко

НИЕ ПИЯЕМЕВНЕ ПИЯЕТЕТЕ ПИЯТ

1.

АЗ ЧЕТА вестник.
ТИ ЧЕТЕШ роман.

Какво четеш ти?
Аз чета роман.
Какво чета аз?
Ти четеш вестник.
Ти четеш ли роман?
Да, аз чета роман.
Аз чета ли вестник?
Да, ти четеш вестник.
Ти четеш ли вестник?
Не, аз не чета вестник.
Аз чета роман.
Аз чета ли роман?
Не, ти не четеш роман.
Ти четеш вестник.

ТОЙ /ТЯ, ТО/ ЧЕТЕ писмо.

Какво чете той?
Той чете писмо.
Той чете ли писмо?
Да, той чете писмо.
Той чете ли вестник?
Не, той не чете вестник.
Той чете писмо.
Кой чете роман?
Аз чета роман.
Кой чете вестник?
Ти четеш вестник?
Кой чете писмо?
Той чете писмо.

2.

Учител:

Аз пиша писмо.

/той, те, ти, вие, аз, ти, ние,
братовчедът, учениците, г-жа.../

Те четат български.

/аз, той, вие, тя, ти, ние, те,
курсистът, курсистите...../

НИЕ ЧЕТЕМЕ вестници.
ВИЕ ЧЕТЕТЕ романи.

Какво четете вие?
Ние четеме романи.
Какво четеме ние?
Вие четете вестници.
Вие четете ли романи?
Да, ние четеме романи.
Ние четеме ли вестници?
Да, вие четете вестници.
Вие четете ли вестници?
Не, ние не четеме вестници.
Ние четеме романи.
Ние четеме ли романи?
Не, вие не четете романи.
Вие четете вестници.

ТЕ ЧЕТАТ писма.

Какво четат те?
Те четат писма.
Те четат ли писма?
Да, те четат писма.
Те четат ли вестници?
Не, те не четат вестници.
Те четат писма.
Кой чете романи?
Ние четеме романи.
Кой чете вестници?
Вие четете вестници.
Кой чете писма?
Те четат писма.

Ученик:

Аз пиша писмо.

Той пише писмо
и т. н.

Те четат български.

Аз чета български,
и т. н.

Тя пие мляко.

/аз, те, той, ти, то,
вие, децата, ние,
дъщеря ми...../

Ние живееме на площада.

/ти, те, тя, аз, вие,
той, ние, Цаневи.../

Те пеят в класната стая.

/той, аз, ние, ти, тя, вие,
студентите, учителят..../

3.

Той не пише писмо, пише домашната работа.

/аз, ние, тя, те, ти, вие,
той, офицерът, другарите/

Аз чета списание, не чета вестник.

Ти не пиеш мляко, пиеш ракия.

Ние не пееме в къщи, пееме само в казармата.

Вие не живеете на площад "Победа", живеете на улица "Вашингтон".

4.

Аз чета учебник, а той чете книга.

Аз чета учебник и той чете учебник.

Ти....., а те.....

Ние..... и Вие.....

Тя..... и той.....

Ти....., а те.....

Тя....., а той.....

Ние....., а вие.....

Тя пие мляко.

Аз пиия мляко.

и т. н.

Ние живееме на площада.

Ти живееш на площада.

и т. н.

Той пее в класната стая.

и т. н.

Аз не пиша писмо, пиша домашната работа.

и т. н.

Ти четеш учебник, а те четат книга.

и т. н.

Аз пиша писмо, а той пише домашната работа.

Аз..... и той.....
 Те....., а ние.....
 Те..... и ти.....
 Ние..... и вие.....
 Ти....., а аз.....
 Вие....., а тя.....
 Аз..... и те.....

Аз пиша писмо и той пише писмо.

И Т. Н.

Аз живея в работническа кооперация,
 а те живеят в казармата.
 Той пие мляко, а тя пие вино.
 Те пеят в класната стая, а ние
 пееме в къщи.

5.

Кой пише писмо?

/аз, ти, ние, тя, вие, ученикът
 приятелят, редниците...../

Аз пиша писмо.

И Т. Н.

Кой чете книга?

учебник
 списание
 вестник
 роман

Кой живее тук?

там
 в кооперацията
 на площад "Победа"
 на улица "В"
 при фабриката

И Т. Н.

Кой пие мляко?.....вино?
 ракия?.....бира?

Кой пее?.....сега?
 в класната стая?

Какво чете тя?

/ние, те, ти, той, вие, аз, тя/

Какво четете вие?

И Т. Н.

Къде живеете?

/те, той, ние, тя, аз, вие,
ти, учителят, редниците..//

Какво пиете?

Къде пеете?

Какво пиеш?

Откога живеете тук?

6.

Пиете ли?

/той, те, тя, ти, ние, аз,
вие, войниците, българката,
българите.....//

Пее ли той?

Пиете ли ракия?
българска ракия?

7.

Аз чета урока и пия вино.

/ти, ние, ученикът, вие,
курсистите, тя, американ-
ците, той, те.....//

8.

Той чете вестник, а те пишат
домашната работа.

Аз....., а вие.....
Аз....., а те.....
Ние....., а вие.....
Тя....., а ти.....
Ти....., а той.....
Те....., а ние.....
Вие..... а аз.....

Къде живеят те?

и т. н.

Пие ли той?

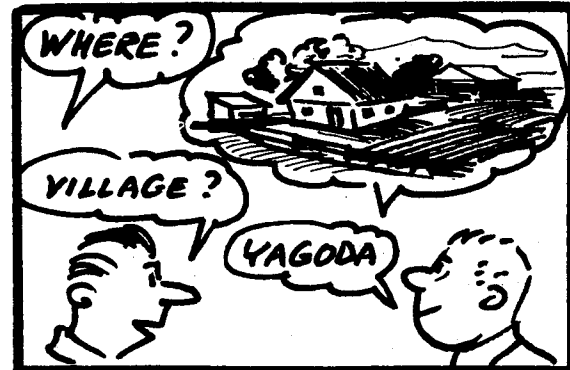
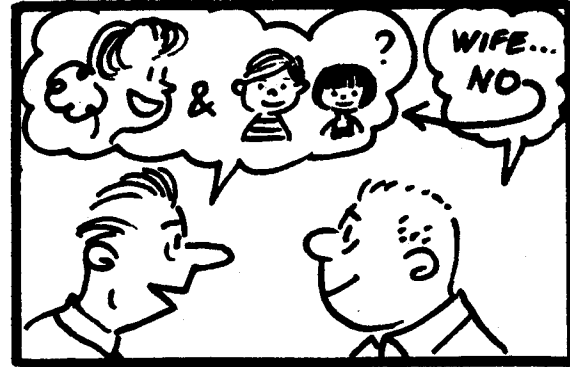
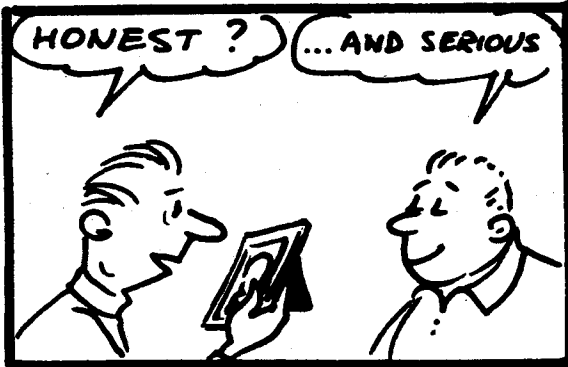
и т. н.

Ти четеш урока и пиеш вино.

и т. н.

Аз чета вестник, а те пишат
домашната работа.

и т. н.

РАЗГОВОР

Посещение у Борис.

DIALOGUE

A Visit with Boris

- Хр: Христо
Б: Борис
- Хр: Откога живееш в това жилище?
Б: Живея тук от около три седмици.
- Хр: А приятелят ти?
Б: От миналата година.
- Хр: Познаваш ли го добре?
Б: Да, познавам го още от детинство.
- Хр: Как живеете двамата заедно?
Б: Живеем като истински братя.
- Хр: Честен човек ли е той?
Б: Да, честен и сериозен.
- Хр: Той има ли жена и деца?
Б: Жена има, деца няма.
- Хр: Къде живее жена му?
Б: При баща му и при майка му.
- Хр: Къде живеят те?
Б: На село.
- Хр: От кое село са те?
Б: От село Ягода.
- Хр: Как са баба Мария и дядо Славчо?
Б: Баба е добре, дядо е болен.
- Хр: От какво е болен?
Б: От плеврит.
- Хр: Откога?
Б: От Великден.
- Хр: Той пие ли и пуши ли още?
Б: Не, не пие нищо и не пуши вече.
- Ch: Christo
B: Boris
- Ch: How long have you been living in this house?
B: I've been living here for about three weeks.
- Ch: And your friend?
B: Since last year.
- Ch: Do you know him well?
B: Yes, I've known him since childhood.
- Ch: How do you two live together?
B: We live like real brothers.
- Ch: Is he an honest man?
B: Yes, he is honest and serious.
- Ch: Does he have a wife and children?
B: He has a wife, he doesn't have children.
- Ch: Where is his wife living?
B: At his father and mother's.
- Ch: Where are they living?
B: In the country.
- Ch: Which village are they from?
B: From the village of Yagoda.
- Ch: How are grandma Maria and grandpa Slavcho?
B: Grandma is well, grandpa is sick.
- Ch: What is ailing him?
B: He has pleurisy.
- Ch: Since when?
B: Since Easter.
- Ch: Does he still drink and smoke?
B: No, he doesn't drink anything and he doesn't smoke anymore.

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSISI. VERBS OF THE FIRST GROUP

The stem of these verbs ends in е. It does not appear in the first person singular which ends in а or я, and in the third person plural which ends in ат or ят.

Present Tense1. Affirmative Form

аз четá	I read I am reading I do read	аз живéя	I live I am living I do live
ти четé-ш		ти живéе-ш	
той четé		той живéе	
тя четé		тя живéе	
то четé		то живéе	
ние четé-м/е/*		ние живéе-м/е/*	
вие четé-те		вие живéе-те	
те четáт		те живéят	

Pronunciation Note: The endings а /я/ and ат/ят/ are pronounced ъ/ь/ and ят/ьят/ respectively in the literary Bulgarian as well as in the Eastern dialect.

2. Negative Form 3. Interrogative Form 4. Interrogative-Negative Form

The negative, the interrogative and the interrogative-negative forms of the verbs of the first group are formed in the same way as the corresponding forms of the verbs of the second and third group. (See Lesson 18, Grammar III).

* In the Western dialect the 1st person singular has the ending ем and the 1st person plural always the ending еме so that the full conjugation of a verb of the first group is as follows:

я четém	ние четéме
ти четéш	вие четéте
он /она, оно/четé	они четáт

II. VERBS CHANGING K TO Ч AND Г TO Ж

Verbs of the first group having к or г sound in their root, change к to ч and г to ж in front of the stem vowel E.

Examples:	<u>К to Ч</u>		<u>Г to Ж</u>
аз пека́	I bake I am baking I do bake	аз мо́га	I can, I may I am able to
ти печём		ти мо́же-ш	
той печё		той мо́же	
тя печё		тя мо́же	
то печё		то мо́же	
ние печё-ме		ние мо́же-м/е/	
вие печё-те		вие мо́же-те	
те пека́т		те мо́гат	

III. VERBS OF THE FIRST GROUP ENDING IN М

There are three verbs of the first group which take the ending м in the 1st person singular, instead of а /я/

1. аз ям*	I eat I am eating I do eat.	2. аз дам*	I give I am giving I do give
ти яде́-ш		ти даде́-ш	
той, тя, то яде́		той, тя, то даде́	
ние яде́-м/е/		ние даде́-ме	
вие яде́-те		вие даде́-те	
те яда́т		те дада́т	
	3. аз знам**	I know	
	ти знае́-ш	I do know	
	той, тя, то знае́		
	ние знае́-м/е/		
	вие знае́-те		
	те зна́ят		

* Also яде́м и даде́м in the Western dialect. The verb дам is perfective.

** Also зна́я in both dialects.

IV. THE DOUBLE NEGATION

Bulgarian often uses double negation consisting of the negative particle and another negative pronoun.

Examples:

Не искам нищо. (not) (nothing)	I don't want anything.
Той не знае нищо. (not) (nothing)	He doesn't know anything.
Ние нямаме никакви дрехи. (not have) (none)	We don't have any clothes.
Те не могат да Ви кажат нищо. (not) (nothing)	They can't tell you anything.
Никой не може да му помогне. (nobody, not)	Nobody can help him.

Sometimes three or four negations are used in a phrase.

Examples:

Никой не иска да яде нищо. (nobody, not, nothing)	Nobody wants to eat anything.
Никой никога не му дава нищо. (nobody, never, not, nothing)	Nobody ever gives him anything.

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR DRILL

1.

Учител:

Аз живея в това жилище.

/той, те, тя, вие, ти,
американката, ние, аз,
те, братята, дядо ми/Ученик:

Той живее в това жилище.

и т. н.

Аз живея на село,

в София
в село Ягода
на втория етаж
при Захарната фабрика
при баща му и майка му
на площада
в казармата
в работническата кооперация
тук от три седмици
миналия месец
един месец
два месеца
миналата година
една година
две години
Великден
детинство

и т. н.

2.

Той чете вестник.

/аз, те, майка ми, ти,
брат Ви, ние, тя, вие,
баба и дядо, той...../

Аз чета вестник

и т. н.

Вие четете книга.....роман.

урока си
списание...писмо
разговора...четивото
въпросите и отговорите,
вестник, български
от тетрадката.....

3.

Къде живеят войниците?

/той, вие, учителят, ти
ние, студентите, г-жа.../

Войниците живеят в казармата.

и т. н.

В казармата ли живее студентът?
 В къщи учителят?
 В София курсистите?
 На втория етаж войниците?

Да,.....
 Не,.....

и т. н. и т. н.

4.

Какво четете вие?

Какво чете той?

/той, те, ти, аз, ние,
 тя, г-н...брат ти,
 приятелите... и т. н.../

и т. н.

5.

Той вестник ли чете?

Учителят вестник ли чете?

/учителят, българката, ти,
 ние, тя, те, вие, аз, той
 другарите.....и т. н.../

и т. н.

6.

Те не живеят в София,
 живеят на село.

Той не живее в София, живее
 на село.

/той, баща му и майка му,
 брат ти, братята му, ти,
 ние, аз, тя, вие...и т. н./

и т. н.

Той пие и пуши много.

Те пият и пушат много.

/те, тя.....и т. н./

и т. н.

Аз почвам да пиша.

Той почва да пише.

/той, вие, те, ти, тя
 аз, ние, студентите.../

и т. н.

Те почват да пеят и свирят на
 пиано.

Тя почва да пее и свири на пиано

/тя, ние, той, те, вие, аз,
 ти.....и т. н...../

и т. н.

7.

Те пеят и танцуват, а той
свири на пиано.

Ние....., а те.....
Вие....., а аз.....
Той....., а ти.....
Аз....., а вие.....
Ти....., а тя.....
Те....., а ние.....

Ние пееме и танцуваме, а те
свирят на пиано.

и т. н.

и т. н.

Той живее на село, но ходи на
училище в София.

Те учат урока си, а той чете
роман.

Тя седи до прозореца и пише
домашната си работа.

Аз мисля, че той живее в
работническата кооперация.

Той мисли, че аз пия ракия
и чакам студентите.

Ти пиеш мляко и говориш на
курсистите.

Аз ям кюфтета, а тя пуши.

и т. н.

Ние четеме списание, а той
пише писмо.

Той почва да работи в завода.

8.

Пиете ли ракия?
вино?
мляко?

/тя, ти, ние, те, аз, той,
полковникът, жена ти, вие
американците.....и т. н./

Тя пие ли ракия?

и т. н.

Какво пиете?

Какво пишете?

Откога живеете тук?

там?

в това жилище?

в кооперацията?

ЧЕТИВО

READING TEXT

Днес е събота. Христо Ковачев не работи на този ден и отива на гости у братовчеда си Борис Ковачев. Той върви по булевард "Сливница" до площад "Победа". Там той вижда Борис на един прозорец на работническата кооперация.

Борис е в апартамента си и чака братовчеда си. Жилището му е малко, но хубаво. Той живее с един приятел в него от около три седмици. Борис го познава от детинство. Двамата живеят като истински братя.

Приятелят на Борис Ковачев живее в това жилище от около една година. Той е честен и сериозен човек. Жена му живее на село при баща му и при майка му. Те са от село Ягода и живеят там.

Двамата братовчеди имат една баба и един дядо. Баба Мария е добре. Дядо Славчо е болен от плеврит. Затова сега той не пие нищо и не пуши.

ИКОНОМИЧНА

Cartoon:
Economical way of handling
government material in Bulgaria:
- If this piece of leather doesn't
produce two heels, I'm not a
master craftsman!

— Ако от тоя гьон не излязат две токчета, майстор да не съм.

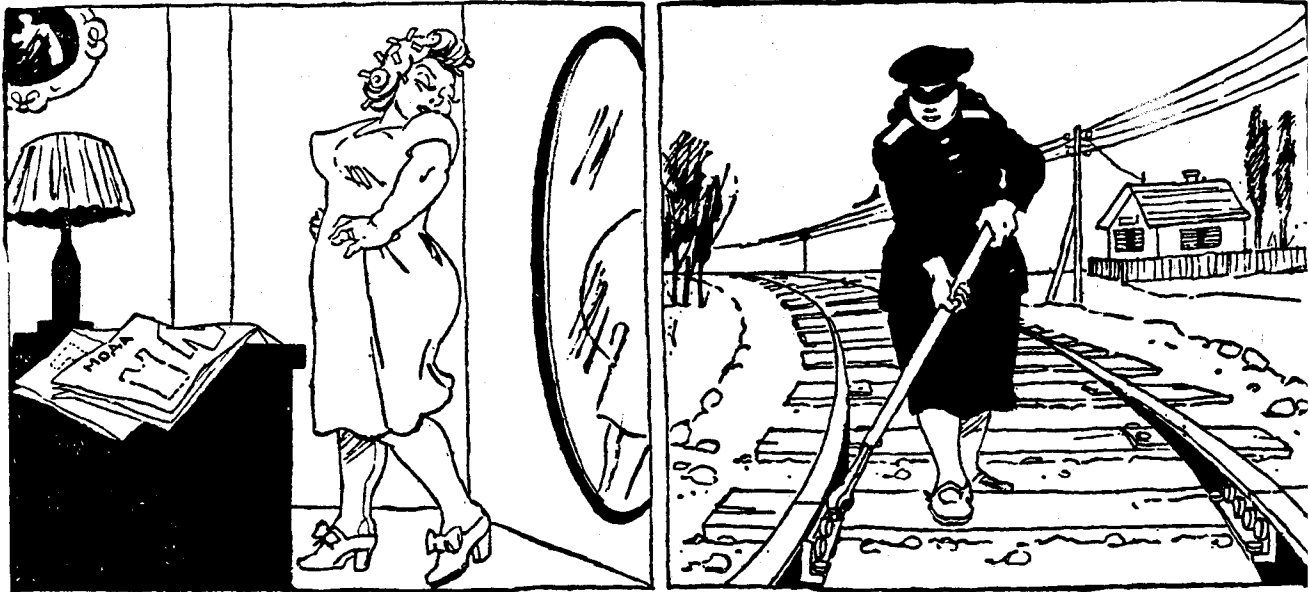
ПРЕВОД

TRANSLATION

1. Do you live in Sofia?
No, I don't live in Sofia anymore.
Now I live in the country with my father and mother.
Does your brother live in the country, too?
No, he still lives in Sofia, because he is working at the Sugar
Factory.

2. What do you read in the evening?
We usually read magazines and books.
Sometimes we read newspapers.
The children read novels, and write letters to their grandmother
and grandfather.
How many children do you have?
I have two children: a son and a daughter.

3. What do you drink?
I drink brandy.
My wife drinks wine and the children drink milk.
Do you smoke?
No one does.

Грижи за линията

ГРИЖА care

ЛИНИЯ waist line; railroad track

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

QUESTIONS & ANSWERS

1. Защо не работи Христо Ковачев днес?
Той не работи днес, защото е събота.
2. У кого отива той на гости?
Той отива на гости у братовчедата си Борис Ковачев.
3. На кой площад е апартаментът на Борис?
Той е на площад "Победа".
4. По коя улица върви Христо?
Той върви по булевард "Сливница".
5. Вижда ли той Борис?
Да, той го вижда.
6. Къде го вижда?
На един прозорец на работническата кооперация.
7. Къде чака Борис братовчедата си Христо?
Той го чака в апартамента си.
8. Какво е жилището на Борис?
То е малко, но хубаво.
9. Сам ли живее той в това жилище?
Не, той живее с един приятел в него.
10. Откога живее той там?
Той живее там от около три седмици.
11. Откога познава Борис приятеля си?
Той го познава от детинство.
12. Как живеят те двамата?
Те живеят като братя.
13. Откога живее приятелят на Борис в това жилище?
Той живее там от около една година.
14. Какъв човек е той?
Той е честен и сериозен човек.
15. Къде живее жена му?
Тя живее при баща му и при майка му.

16. Откъде са те?
Те са от село Ягода.
17. Как е баба Мария?
Баба Мария е добре.
18. Как е дядо Славчо?
Дядо Славчо е болен от плеврит.
19. Пие ли и пуши ли той сега?
Не, сега той не пие нищо и не пуши вече.
20. Живея ли аз в хубаво жилище?
Да, Вие живеете в хубаво жилище.
21. Христо, ти на площад "Победа" ли живееш?
Не, аз не живея на площад "Победа".
22. Ти и Пенчо заедно ли живеете?
Не, ние не живеем заедно.
23. Защо не живеете заедно?
Защото Пенчо е женен.
24. Къде живееш ти?
Аз живея на булевард "Сливница".
25. Те в казармата ли живеят?
Не, те не живеят в казармата.
26. Къде живеят те?
Те живеят в града.

Part I

Fill in the blanks using the verb "живея"

1. В апартамента ли.....ти?
Не, аз не..... в този апартамент.
2. Кой.....там?
Христови.....там.
3. Къде.....вие?
Ние.....в казармата.

Part II

Translate into Bulgarian:

1. What are you doing now? We are reading newspapers and magazines. And the children? They are writing letters. Do you read newspapers in the afternoon? No, I don't read newspapers in the afternoon. And your wife? She usually reads a novel.
2. How long have you been living here? I have been living here since last year. Where do you live? I live at the "Victory" Square in the worker's apartment house. Does your cousin live with you. Yes, he does. Are your father and mother still living in the country? Yes, they still live in the village of Yagoda.
3. Don't you drink whisky? No, we don't drink whisky. What do you drink? I drink wine, my wife drinks beer and the children drink milk. What are you eating now? I am eating roast lamb. My wife doesn't eat roast lamb, that's why she is eating fried chicken now. My son and my daughter usually eat hamburgers and beans. They are eating vegetable stew now.

Part III

Translate the following questions and answer them in Bulgarian.

1. Do you drink? What do you drink? How long have you been drinking? Does your wife drink? And your children?
2. Do you read novels? Do you read much? What do you read?
3. What do you usually eat for dinner?
4. Do you write letters to your friends very often?
5. Whereabouts do you live now? How long have you been living there?

Part IV

1. Record the dialogue to Lesson 20.
2. Translate the questions in part III, record them and their answers.

АСОПТИМЕНТНА

— Не мога да издържа повече — това е вече стотната жена с рокля като моята.

Caption: MASS PRODUCTION.

- I can't bear it anymore. This is already the 100th woman with a dress like mine!

РЕЧНИК

VOCABULARY

баба f.
 баба́ m. with art. баба́та
 тя живее при баба́ му
 бо́лен, бо́лна, о, и
 от какво е бо́лен?
 той е бо́лен от плеври́т
 брат m. pl. бра́тя
 булева́рд m.
 Вели́кден m.
 вели́к, а, о, и
 ве́че adv.
 два́десети, а, о, и
 дете́нство n.
 позна́вам го о́ще от дете́нство.
 до prep.
 дя́до m. with art. дя́дото
 pl. дя́довци
 ки́лише n.
 зато́ва conj.
 и́стински, а, о, и
 ка́то prep.
 кога́? conj.
 от кога́ е бо́лен от плеври́т?
 ма́йка f.
 тя живее при ма́йка му
 ни́що
 о́коло prep.
 оти́вам на го́сти
 плеври́т m.
 позна́вам
 посе́щение n.
 се́дмица f.
 се́ло n. pl. се́ла
 на се́ло
 аз съ́м от се́ло
 аз съ́м от се́ло Я́года
 че́стен, че́стна, о, и
 чо́век m. pl. чо́веци
 я́года f.
 град with art. граде́т, а,
 pl. градо́ве
 сери́озен, сери́озна, о, и

grandmother
 father
 she lives at his father's house
 sick
 what is he sick of?
 he has pleurisy.
 brother
 boulevard
 Easter
 great
 now, anymore
 twentieth
 childhood
 I have known him since childhood
 to, up to, toward
 grandfather
 dwelling, house
 therefore, that's why
 real, genuine
 as, like
 when?
 how long has he had pleurisy?
 mother
 she lives at his mother's house
 nothing, anything (in neg. or inter.
 approximately, about / sentences)
 to go visiting
 pleurisy
 to know, to be acquainted with
 visit
 week
 village
 in the country
 I was born in the country
 I am from the village of Yagoda
 honest
 man (the human being)
 strawberry
 city, town
 serious

КАЧЕСТВЕНА

- Ура-я-а, тоя ключ работи! ...

Caption: QUALITY PRODUCTION.

- Hurray! This switch works.

ДВАДЕСЕТ И ПЪРВИ УРОК

LESSON 21

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR PERCEPTION DRILL

Grammar: Nouns of Neuter Gender
1.

Учител:

Това е вино.
Виното е на масата.

Какво е това?
Къде е виното?
 писмо
 пиано
 село
 мляко
 описание
 печено
 пържено
 оръжие
 кино
 облекло
 грозде
 кепе
 кофте
 чекмедже
 жълце
 училище
 дете
 пиле

2.

Писмото е на масата.

/грозде, кепе, мляко, вино,
описание, кино, облекло,
училище.....и т. н. /

3.

Виното на масата ли е?

На масата ли е виното?

и т. н.

Ученик:

Това е вино.
Виното е на масата.
 в чекмеджето
 в училището
 при моста
 в раницата
 тук
 в печката
 на печката
 в казармата
 до училището
 на закачалката
 до виното
 на прозореца
 във фасула
 в масата
 до киното
 в селото
 в гората
 на печката

Писмото е на масата

Гроздето е на масата.

Да, виното е на масата.

Не, виното не е на масата.
Виното е.....

4.

Това е кепе.
Кепето е зелено.

Какво е това?
Какво е кепето?
вино
грозде
списание
село

и т. н.

Това е кепе.
Кепето е зелено.
червено
сладко
хубаво
голямо

и т. н.

5.

Зелено ли е кепето?

6.
Кепето зелено ли е?

и т. н.

Да, кепето е зелено.

Не, кепето не е зелено.
Кепето е.....

7.

Гроздето е сладко.

/мляко, пиле, печено,
пържено, кюфте, пиано,
кино, списание...../

8.

Това е писмо.
Това са писма.

Какво е това?
Какво е това?

Гроздето е сладко.

Млякото е.....

и т. н.

Това е писмо.
Това са писма.

село, -а
оръжие, -я
вино, -а
гърло, -а
кино, -а
пиано, -а
мляко, млека
място, места
жигиче, -а
учители, -а
дете, деца
списание, -я

9.

Това е кепе.
Това са кепета.

Какво е това?
Какво е това?

Това е кепе.
Това са кепета.
пиле, -та
кюфте, -та
чекмедже, -та

10.

Това са писма.
Писмата са на масата.

Какво е това?
Къде са писмата?
села, -та
вина, -та
кина, та
пиана, -та
млека, -та
жилища, -та
училища, -та
деца, -та
списания, -та
оръжия, -та
кепета, -та
кюфетата, -та
пилета, -та
чекмеджета, -та

Това са писма.
Писмата са на масата.
до София
в къщи
на площада
в училището
на масата
до киното
в София
в гората
на пианото
в казармата
на закачалката
на печката
на масата
в масите

и т. н.

и т. н.

11.

Писмата са на масата.

/кюфте, дете, място,
училище, списание, пиле,
вино, чекмедже, оръжие,
кепе, кино...../

Кюфетата са на масата
на печката
.....

и т. н.

и т. н.

и т. н.

12.

Кепетата са зелени.

/пиано, списание, пиле,
вино, жилище, място,
мляко, дете, училище,
кюфте, кино, чекмедже..../

Пианата са хубави.

и т. н.

13.

Какво има на масата?
в чекмеджето?
до гората?
до масата?
в масата?
на закачалката?
на печката?
в печката?
там?

и т. н.

На масата има писмо, -а.
списание, -я
село, -а
вино, -а
чекмедже, -та
кепе, -та
пиле, -та
кюфте, -та
жилище, -а
училище, -а
кино, -а

и т. н.

14.

Хубаво ли е списанието?
Хубави ли са списанията?
Голямо ли е селото?
Големи ли са децата?
Вкусно ли е кюфтетото?
Кюфтетата вкусни ли са?
Евтино ли е мястото?
Местата скъпи ли са?
Червено ли е виното? ?
Сладки ли са вината?
Зелено ли е кепето?
Кепетата кафяви ли са?
Кисело ли е гроздето?

и т. н.

Да,.....
Не,.....

15.

Списанието е хубаво
Списанията са хубави.

Кепето е кафяво.
Виното е сладко.
Селото е голямо.
Чекмеджето е в масата.
Киното е до училището.
Кюфтето е вкусно.
Оръжието е в казармата.
Детето е на училище.
Жилището е до киното.
Мястото е евтино.
Селото е до София.
Писмото е в чекмеджето.
Кепето е на закачалката.
Пианото е скъпо.
Пилето е вкусно.

16.

Кепетата са кафяви.
Кепето е кафяво.
Децата са на училище.
Местата са скъпи.
Селата са до София.
Пилетата са пържени.
Писмата са в чекмеджетата.

и т. н.

17.

Студентът има българско ИМЕ.
Студентите имат български ИМЕНА.

Какво име има студентът?
Какви имена имат студентите?

Името на студента е българско.
Какво е името на студента?

Имената на студентите са български.
Какви са имената на студентите?

Кепетата са кафяви.

и т. н.

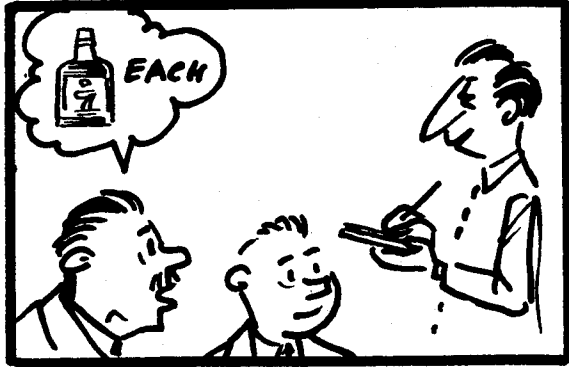
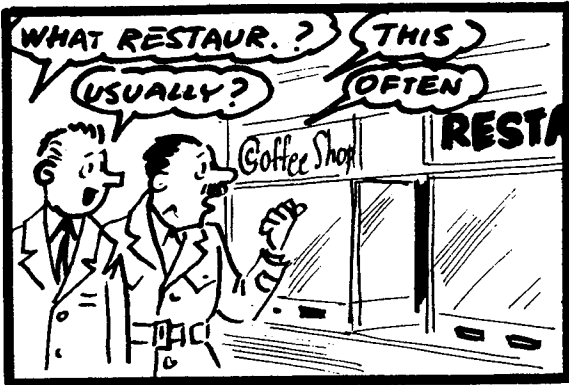
Детето е на училище.

и т. н.

Студентът има българско име.
Студентите имат български имена.

Името на студента е българско.

Имената на студентите са български.

РАЗГОВОР

DIALOGUE

В ресторанта

In the Restaurant

- Хр: Христо
 Б: Борис
 К: Келнер
- Хр: В кой ресторант ще ядем?
 Б: В този до кафенето.
- Хр: В него ли ядеш обикновено?
 Б: Да, често ям в него.
- К: Заповядайте, другари. Къде желаете да седнете?
 Б: На мясата до огледалото.
- К: До кое огледало? Има много огледала.
 Б: Ето, до това. Вземете палтото ми, моля.
- К: Искате ли по една ракия?
 Б: Разбира се, по едно шишенце сливова.
- Хр: Ей, какви хубави чинии и чаши имат!
 Б: Да, и вилиците, и лъжиците, и ножовете са хубави.
- К: Заповядайте сливовата. На здраве!
 Хр: На здраве!
- Хр: Какво има за ядене?
 К: Ето Ви листа за ястията.
- Хр: Аз ще ям пълнени пиперки с кисело мляко.
 Б: Аз пък искам винен кебап.
- Хр: Хубаво ли е червеното ви вино?
 К: Вината ни винаги са екстра.
- Хр: Дай ни тогава две шишета от червеното!
 К: Веднага.
- Ch: Christo
 Bo: Boris
 Wa: Waiter
- Ch: In what restaurant will we eat?
 Bo: In this one, by the coffee shop.
- Ch: Do you usually eat there? (in it)
 Bo: Yes, I often eat there. (in it)
- Wa: Come in, comrades. Where do you wish to sit (down)?
 Bo: At the table by the mirror.
- Wa: By which mirror? There are many mirrors.
 Bo: Here by this one. Take my coat, please.
- Wa: Do you want each a whiskey?
 Bo: Of course, (give us) each a small bottle of whiskey.
- Ch: Look, what nice plates and glasses they have.
 Bo: Yes, the forks, the spoons, and the knives are nice too.
- Wa: Here is the brandy. To your health!
 Ch: To your health!
- Ch: What is there to eat?
 Wa: Here is the menu.
- Ch: I'll have (I'll eat) stuffed peppers with yogurt.
 Bo: And I want wine kebab.
- Ch: Is your red wine good?
 Wa: Our wines are always of extra quality.
- Ch: Then give us two bottles of the red one.
 Wa: Right away.

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSISI NOUNS OF NEUTER GENDERSingular

The nouns of neuter gender end in singular in: о, е, и, у, and ю*

Examples:

пáлто	a coat	оръ́жие	a weapon
ви́но	wine	я́стие	a meal
ке́пе	a cap	такси́	a taxi
учи́лище	a school	блж́у	a jewel
		меню́	menu

Plural

The neuter nouns end in plural in а, та, ия, я & на.

1. Plural ending in А

All neuter nouns ending in о or е which follows a ц or щ sound form their plural with the ending а.

Examples:

	<u>Singular</u>		<u>Plural</u>
a.	пáлто	a coat	пáлтá
	ви́но	wine	ви́нá
	огледа́ло	a mirror	огледа́лá
	гърло	a throat	гърлá
	пиáно	a piano	пиáнá
	село́	a village	села́
	у́тро	a morning	утра́
b.	мля́ко	milk	млекá
	мя́сто	a place	местá
c.	пише́нце	a small bottle	пише́нца
	учи́лище	a school	учи́лища
	Note: дете́	a child	деца́

* The nouns ending in и, у and ю are mostly of foreign origin.

Accent Rule: All neuter nouns ending in о, which consist of two syllables and are not stressed on the last syllable, are in plural stressed on the last syllable. See for example all nouns given above under а. However there is no change of the stress, if the noun has it on the last syllable in singular.

Examples: <u>Singular</u>			<u>Plural</u>	
кило́	a kilogram		кила́	kilogram
писа́мо	a letter		писа́ма	letters
облеко́	a dress		облека́	dresses

Change of Vowel Sound. All neuter nouns ending in о, which have in singular a stressed я sound, change the я to е together with the change of stress.

Examples: <u>Singular</u>			<u>Plural</u>	
мля́ко	milk		млека́	milks
мя́сто	a place		места́	places

2. Plural in ТА

All nouns ending in е except those mentioned above in 1 c. and all nouns ending in и, у, ю form their plural with the ending та.

Examples: <u>Singular</u>			<u>Plural</u>	
ке́пе	a cap		ке́пета	caps
кю́фре́	a hamburger		кю́фрета́	hamburgers
пи́ле	a chick		пи́лета	chicks
пи́лле	a bottle		пи́ллета́	bottles
кафе́не	a coffee shop		кафе́нета	coffee shops
такси́	a taxi		такси́та	taxis
бжу́	a jewel		бжу́та	jewels
меню́	a menu		меню́та	menus

3. Plural in ИЯ and Я.

a. Nouns ending in е, which derive from a verb, form their plural by exchanging the ending е with the ending ИЯ.

Examples:

Verb: чита́	to read	Noun: чита́ние	reading	Pl. чита́ния
Verb: сли́вам	to merge	Noun: сли́вание	merging	Pl. сли́вания

LESSON 21

b. Nouns ending in ие form their plural by exchanging the final е with я

Examples:

		<u>Plural</u>	
оръжие	a weapon	оръжия	weapons
съмнение	doubt	съмнения	doubts
ястие	a meal	ястия	meals

4. Plural in НА. Some nouns of neuter gender like:

име	name	знаме	a banner
време	time	рамо	a shoulder

form plural with the ending на.

именá	names	знаменá	banners
временá	times	раменá	shoulders

Notice the change of stress from singular to plural!

II. ARTICLE OF NEUTER NOUNS.

1. In singular the article is то.

Examples:

пáлто	a coat	пáлтoтo	the coat
сéло	a village	сéлoтo	the village
млjáкo	milk	млjáкoтo	the milk
учи́лищe	a school	учи́лищeтo	the school
пи́смo	a letter	пи́смoтo	the letter
кéпe	a cap	кéпeтo	the cap
кафeнé	a coffee shop	кафeнéтo	the coffee shop
тáксi	a taxi	тáксiтo	the taxi
мeнú	a menu	мeнúтo	the menu
чéтeнe	a reading	чéтeнeтo	the reading
оръжiе	a weapon	оръжieтo	the weapon
имe	a name	имeтo	the name

2. In plural the article is та added to the plural of each noun.

Examples:

пáлтá	coats	пáлтáтa	the coats
селá	villages	селáтa	the villages
млeкá	milks	млeкáтa	the milks
учи́лищa	schools	учи́лищaтa	the schools
пи́смá	letters	пи́смáтa	the letters

Examples (continued)

кѐпета	caps	кѐпетата	the caps
кафенѐта	coffee shops	кафенѐтата	the coffee shops
таксѐта	taxis	таксѐтата	the taxis
менѐта	menus	менѐтата	the menus
чѐтения	readings	чѐтенията	the readings
орѐжия	weapons	орѐжията	the weapons
именѐ	names	именѐта	the names

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR DRILL

1.

Учител:

Какво е това?

Какво е това?

Ученик:

Това е палто.

Това са палта.

огледало, -а
 шишенце, -а
 шише, -та
 кафене, -та
 ястие, -я
 писмо, -а
 дете, деца
 списание, -я
 кино, -а
 вино, -а
 кюфте, -та
 оръжие, -я
 чекмедже, -та
 пиано, -а
 шиле, -та
 училище, -а
 кепе, -та
 жилище, -а

2.

Какво е това?

Къде е палтото?

огледало, -то
 шише, -то
 шишенце, -то
 кафене, -то
 ястие, -то
 училище, то
 кино, -то
 жилище, -то
 списание, -то
 дете, -то
 кепе, -то
 оръжие, -то

Това е палто.

Палтото е на закачалката.

на стената
 в чекмеджето
 до огледалото
 до киното
 в печката
 в кафенето
 до училището
 на улица "В"
 на масата
 на кино
 при палтото
 в казармата

3.

огледало
стена

Огледалото е на стената.

писмо, чекмедже
палто, закачалка
вино, шише
мляко, шишенце
кафене, кино
жилище, училище
ястие, маса
пиле, печка
списание, огледало
кепе, прозорец
дете, къша
грозде, раниша
кюфте, фасул
училище, улица
село, София
чекмедже, маса

4.

Какво е това?
Какво е това?
Къде са палтата?

И Т. Н.

5.

На закачалката ли е палтото?

Палтото на закачалката ли е?

И Т. Н.

Писмото е в чекмеджето.

И Т. Н.

Това е палто.
Това са палта.
Палтата са на закачалката.

огледалата
пишетата
шишенцата
кафенетата
децата
кюфтетата
списанията
писмата
кепетата

И Т. Н.

Да, палтото е на закачалката.

Не, палтото не е на закачалката.
Палтото е.....

И Т. Н.

6.

Огледалото е на стената.
 Кепето е зелено.
 Оръжието е в казармата.
 Пилето е пържено.
 Пианото е скъпо.
 Селото е до София.
 Истието е вкусно.
 В шешето има мляко.
 Кафенето е до киното.
 Шешенцето е в чекмеджето.
 Жилището е до училището.
 Мястото е скъпо.
 Писмото е от г-жа Иванова.
 Списанието е хубаво.
 Кепето е кафяво.
 Кюфтето е вкусно.
 Той е на масата до огледалото.
 Палтото е на закачалката.
 Има огледало в стаята.
 Огледалото е до прозореца.
 Къде е шешето?
 В чекмеджето има шеше.
 Той има дете.
 Детето е на кино.
 На площада има кафене.
 Кафенето е на площада.
 В училището има пиано.
 Студентът има българско име.
 Името на студента е българско.
 Огледалото е на стената.
 Огледалата са на стените.

7.

В ресторантите има огледала.
 Кепетата са зелени.
 Студентите имат кепета.
 Пилетата са пържени.
 Ястията са вкусни.
 Кафенетата са на площада.
 Той има деца.
 Децата са на училище.
 Писмата са до списанията.
 Кюфтетата са вкусни.
 Във фасула има кюфтета.
 На улицата има кина.
 Кината не са до училищата.
 Студентите имат български имена.
 Имената на студентите са български.

Огледалата са на стената.
 Кепетата са зелени.

И Т. Н.

И Т. Н.

В ресторанта има огледало.

И Т. Н.

8.

писмо, чекмеджето

Писмото е в чекмеджето.

огледало, стена
 шише, прозорец
 учител, стая
 войник, влак
 униформа, закачалка
 чекмедже, маса
 курсист, училище
 кафене, ресторант
 ресторант, училище
 училище, театър
 лейтенант, мост

Огледалото е на стената.
 Шишето е на прозореца.

И Т. Н.

9.

тетрадка, молив, писмо:
 маса
 карта и огледало: стена
 прозорец
 ракия, вино и грозде:
 маса
 вестник, линия и списание:
 стол
 стол, пиано и маса: стая
 театър, кафене и къща:
 площад
 гума, тебешир и огледало:
 чекмедже

И Т. Н.

10.

американка, българин и дете:
 ресторант
 американец, българка: гора
 панталон, кепе и шапка:
 закачалка
 мляко, гювеч и ракия:
 маса
 униформа, кепе и пистолет:
 подполковник
 офицер, жена и дете: влак
 пушка, миномет: жилище
 надпис, картина и огледало: прозорец
 фасул и печено: печка
 палто, шапка: стол

И Т. Н.

11.

молив, маса
Моливите са на масите.

списание и книга: пиано

офицер и войник: стая
жена и дете: къщи
палто, шапка и кепе:

закачалка

вестник, писмо и писалка:
маса

огледало, надпис и картина:
стена

шише, гума и молив:
прозорец

американец и българин:
влак

учебник, шишенце и тетрадка:
чекмедже

име: курсист
къща, ресторант и кафене:
площад

училище, банка и театър:
улица

учебник, жена и дете:
гора

полковник, подполковник и
и редник: казарма

село, София

12.

В стаята има ученик.

Къде има ябълка?

Началникът има дете.

На закачалката има кепе,
шапка и панталон.

До прозореца има огледало,
надпис и картина.

Скъпо ли е мястото?

Ученикът има българско име?

На масата има роман, списание
и книга.

Името на ученика е българско.

В чекмеджето има огледало,
гума и молив.

В селото има училище, кино,
ресторант и банка.

Списанията и книгите са на
пианото,

Офицерите и войниците са в
стаята.

и т. н.

В стаята има ученици.

Къде има ябълки?

Началниците имат деца.

и т. н.

ЧЕТИВО

READING TEXT

На площад "Победа" има много ресторанти. Най-чист е ресторантът до кафенето. Борис яде често в него. Днес той и братовчед му Христо отиват там, за да обядват.

Двамата братовчеди влизат в ресторанта. Келнерът стои до вратата и чака клиенти. Той им показва една маса. Борис не харесва тази маса и иска друга маса до едно огледало. Понеже в ресторанта има много огледала, келнерът иска да знае до кое огледало. Тогава Борис му показва едно огледало. Двамата братовчеди сядат на масата до огледалото. На масата има чинии, чаши, вилници, лъжици и ножове.

Сливовата ракия /сливовицата/ на ресторанта е много хубава. Затова Борис и Христо искат да пият от нея и поръчват по едно шишенце.

Келнерът се връща след няколко минути и носи ракията. Тогава той им дава листа за ястия. Христо иска да яде пълнени пиперки с кисело мляко, а Борис - винен кебап. Те ще пият червено вино и поръчват по едно шише.

— Хайде да играем на ресторант
— Добре! — дайте ми оплаквателната книга!!

1. Are there many restaurants in the square?
Yes, there are many restaurants there.
At which restaurant do you usually dine?
I usually dine at the restaurant next to the coffee shop.
Sometimes I have lunch at the restaurant by the movie theater.
The restaurant is very clean and there are many mirrors there.
I always sit opposite a mirror.
2. Where are the letters?
The letters are in the drawer.
How many drawers are there in each table?
There is only one drawer in each table.
What is there in the drawers?
There are a few bottles, magazines, letters and some small bottles.
Is there any wine in the bottles?
No, there is no wine in the bottles.
There is some whisky in the small bottles.
Who reads the magazines?
The students read the magazines.
When they have time they write letters.
3. Where is your cap?
My cap is by the mirror.
Is the cap green?
No, the cap is brown.
Do all the students have caps?
Yes, they do.
Are the caps brown?
Yes, the caps are brown.
4. Is there a school here?
Yes. There is.
The school is next to the movie theater opposite the National Bank.
5. How many children do you have?
I have only one child.
My cousin has four children, two sons and two daughters.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

QUESTIONS & ANSWERS

1. Колко ресторанта има на площад "Победа"?
На площад "Победа" има няколко ресторанта.
2. В кой ресторант яде Борис обикновено?
Той яде в ресторанта до кафенето.
3. Защо яде той в този ресторант?
Защото ресторантът е много чист.
4. В колко часа влизат Борис и Христо в ресторанта?
Те влизат в един часа след обяд.
5. Къде стои келнерът на ресторанта?
Той стои до вратата.
6. Защо стои той до вратата?
Защото чака клиенти.
7. Какво показва келнерът на Борис?
Той му показва една маса.
8. Харесва ли Борис тази маса?
Не, той не харесва тази маса.
9. Къде иска той маса?
Той иска маса до едно огледало.
10. Колко огледала има в ресторанта?
В ресторанта има много огледала.
11. Разбира ли келнерът до кое огледало иска Борис маса?
Не, келнерът не разбира.
12. Какво прави Борис тогава?
Тогавя Борис му показва едно от огледалата.
13. Къде сядат двамата братовчеди?
Те сядат на масата до огледалото.
14. Какво има на масата?
На масата има вилици, лъжици и ножове.
15. Какво още има на масата?
На масата има още чаши и чинии.

16. Какво искат да пият двамата братовчеди?
Те искат да пият сливова ракия.
17. Защо?
Защото сливовицата на ресторанта е много хубава.
18. Колко шишенца ракия поръчват?
Те поръчват две шишенца.
19. Кога се връща келнерът с шишенцата?
Той се връща само след няколко минути.
20. Какво им дава той след това?
Той им дава листа за ястия.
21. Какво иска да яде Христо?
Той иска да яде пълнени пиперки с кисело мляко.
22. Какво поръчва Борис?
Той поръчва винен кебап.
23. Какво вино искат да пият двамата братовчеди?
Те искат да пият червено вино.
24. Защо искат да пият червено вино?
Защото червените вина на ресторанта са екстра.
25. Колко шишета вино поръчват?
Те поръчват две шишета.

ДОМАШНА РАБОТА

HOMEWORK

Part I

Change to plural:

1. В кафенето има огледало.
2. На закачалката има палто и кепе.
3. Кепето и палтото са зелени.
4. В чекмеджето има шие, шиевце, списание и писмо.
5. Писмото е до списанието.
6. Ученикът има българско име.
7. Името на ученика е българско.
8. Пилето е в гората.

Part II

Translate into Bulgarian:

1. Where is the letter? Isn't it in the drawer? No. There is one letter on the table by the magazines. For whom is the letter? It is for the teacher.
2. Are there any hamburgers in the beans? Yes. The hamburgers are very tasty. Are you eating a hamburger now? I am. Is the hamburger tasty? Yes, it is.
3. What is there on the clothes rack? There are a few caps and coats on the clothes rack. Are the caps green? Yes, the caps are green. And the coats? They are brown.
4. I am reading a magazine. I often read magazines. The magazines are in the drawer. Each table has a drawer. There are many magazines in the drawers.

Part III

Translate the following questions and answer them in Bulgarian:

1. Where do you eat lunch? At a restaurant? At a coffee shop? At home? In the barracks?
2. Do you have a Bulgarian name? Do all students in the Bulgarian Department of the Army Language School have Bulgarian names?

Part IV

1. Record the dialogue to Lesson 21.
2. Translate the questions in Part III, record them and the answers.

РЕЧНИК

вземете! plural & polite form
 вѣлиѡа f.
 винаги adv.
 винен, винена, о, и
 винен кебап м.
 влизам в
 ей! interjection
 екстра
 еѡо demonstr. particle
 еѡо Ви листа за ястия
 желая, е
 за да prep.

здраве п.
 наздраве!
 кафење п.
 кебап м.
 келнер м.
 кисело мляко п.
 клиент м.
 лист м. pl. листи and листа
 лист за ястия
 лъжица f.
 нож м. pl. ножеве
 нося, и
 няколко
 огледало n. pl. огледала
 палто n. pl. палта
 пиперка f.
 показвам, а
 поръчвам, а
 пък conj.
 пълнен, пълнена, о, и
 пълнени пиперки
 седна, е
 слива f.
 сливова ракия or
 сливовица f.
 сядам, а
 седна, е
 харесвам, а
 чапа f.

VOCABULARY

take! have!
 fork
 always
 (of) wine
 wine kebab
 to enter
 look! eh!
 very good; very fine; extra
 there is; here is; here you are
 here is the menu
 to wish; to desire
 in order to (за да - introduces
 a subordinate clause. Write
 a comma in front of it.)

health
 to your health!
 coffee shop
 kebab
 waiter
 yogurt
 customer
 leaf; sheet
 menu
 spoon
 knife
 to carry
 a few; some; several
 mirror
 coat
 green pepper
 to show
 to order
 and; but; on the other hand
 filled; stuffed
 stuffed peppers
 see сядам
 plum
 plum whiskey
 to sit down
 to like
 glass

LESSON 21

чинія f.	plate; dish
чїст, а, о, и	clean; neat
шишэ n.pl. шишэга	bottle
шишэнце n.pl. шишэнца	small bottle
ям, ядэ, ядэм/е/	to eat
ядене n.	meal; eating
ястие n.pl. ястия	meal; dish

ДВАДЕСЕТ И ВТОРИ УРОК

LESSON 22

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR PERCEPTION DRILL

Grammar: I. Future Tense.

II. Perfective Aspect of the Verb.

I. Future Tense

АЗ ЩЕ ПИЯ

ТИ ЩЕ ПИЕШ

ТОЙ

ТЯ ЩЕ ПИЕ

ТО

вино, ракия довечера

НИЕ ЩЕ ПИЕМЕ

ВИЕ ЩЕ ПИЕТЕ

ТЕ ЩЕ ПИЯТ

АЗ ЩЕ РАБОТЯ

ТИ ЩЕ РАБОТИШ

ТОЙ

ТЯ ЩЕ РАБОТИ

ТО

утре

НИЕ ЩЕ РАБОТИМЕ

ВИЕ ЩЕ РАБОТИТЕ

ТЕ ЩЕ РАБОТЯТ

АЗ ЩЕ ТАНЦУВАМ

ТИ ЩЕ ТАНЦУВАШ

ТОЙ

ТЯ ЩЕ ТАНЦУВА

ТО

младата събота

НИЕ ЩЕ ТАНЦУВАМЕ

ВИЕ ЩЕ ТАНЦУВАТЕ

ТЕ ЩЕ ТАНЦУВАТ

АЗ НЕ ЩЕ ПИЯ

ТИ НЕ ЩЕ ПИЕШ

ТОЙ
ТЯ НЕ ЩЕ ПИЕ
ТО

НИЕ НЕ ЩЕ ПИЕМЕ

ВИЕ НЕ ЩЕ ПИЕТЕ

ТЕ НЕ ЩЕ ПИЯТ

дovечepa

АЗ НЯМА ДА ПИЯ

ТИ НЯМА ДА ПИЕШ

ТОЙ
ТЯ НЯМА ДА ПИЕ
ТО

НИЕ НЯМА ДА ПИЕМЕ

ВИЕ НЯМА ДА ПИЕТЕ

ТЕ НЯМА ДА ПИЯТ

1.

АЗ ЩЕ ПИЯ ВИНО.
ТИ ЩЕ ПИЕШ РАКИЯ.

Какво ще пиеш ти?
Аз ще пия ракия.
Какво ще пия аз?
Ти ще пиеш вино.
Ти ще пиеш ли ракия?
Да, аз ще пия ракия.
Аз ще пия ли вино?
Да, ти ще пиеш вино.
Кой ще пие ракия?
Аз ще пия ракия.
Кой ще пие вино?
Ти ще пиеш вино.
Ти ще пиеш ли вино?
Не, аз няма да пия вино.
/аз не ще пия вино/
Аз ще пия ракия.
Аз ще пия ли ракия?
Не, ти няма да пиеш ракия.
/ти не ще пиеш ракия/
Ти ще пиеш вино.
Кой няма да пие вино?
Аз няма да пия вино.
Кой няма да пие ракия?
Ти няма да пиеш ракия.

НИЕ ЩЕ ПИЕМЕ ВИНО.
ВИЕ ЩЕ ПИЕТЕ РАКИЯ.

Какво ще пиете вие?
Ние ще пиеме ракия.
Какво ще пиеме ние?
Вие ще пиете вино.
Вие ще пиете ли ракия?
Да, ние ще пиеме ракия.
Ние ще пиеме ли вино?
Да, вие ще пиете вино.
Кой ще пие ракия?
Ние ще пиеме ракия.
Кой ще пие вино?
Вие ще пиете вино.
Вие ще пиете ли вино?
Не, ние няма да пиеме вино.
/ние не ще пиеме вино/
Ние ще пиеме ракия.
Ние ще пиеме ли ракия?
Не, вие няма да пиете ракия.
/вие не ще пиете ракия/
Вие ще пиете вино.
Кой няма да пие вино?
Ние няма да пиеме вино.
Кой няма да пие ракия?
Вие няма да пиете ракия.

ТОЙ /ТЯ, ТО/ ЩЕ ПИЕ ВИНО.

Какво ще пие той?
 Той ще пие вино.
 Той ще пие ли вино?
 Да, той ще пие вино.
 Кой ще пие вино?
 Той ще пие вино.
 Той ще пие ли мляко?
 Не, той няма да пие мляко.
 /той не ще пие мляко/
 Той ще пие вино.
 Кой няма да пие мляко?
 Той няма да пие мляко.

2.

Учител:

Той чете вестник сега.
 Довечера той ще чете
 списание.

/те, тя, вие, аз,
 ние, ти, ученикът,
 курсистите....и т. н./

Сега аз вечерям в къщи,
 но утре вечер аз ще вечерям
 в ресторант.

/той, те, ти, тя, вие,
 ние, аз, жена ми, децата
 ми.....и т. н. /

Те не работят днес. Те ще
 работят утре.

/тя, аз, ние, ти, той,
 вие, келнерът, брат ми,
 другаритеи т. н./

ТЕ ЩЕ ПИЯТ ВИНО.

Какво ще пият те?
 Те ще пият вино.
 Те ще пият ли вино?
 Да, те ще пият вино.
 Кой ще пие вино?
 Те ще пият вино.
 Те ще пият ли мляко?
 Не, те няма да пият мляко.
 /те не ще пият мляко/
 Те ще пият вино.
 Кой няма да пие мляко?
 Те няма да пият мляко.

Ученик:

Той чете вестник сега.
 Довечера той ще чете
 списание.....

Те четат вестници сега.
 Довечера те ще четат
 списания.....

Тя

и т. н.

Сега аз.....

Сега той.....

и т. н.

Те.....

Тя.....

и т. н.

Сега ние живееме в София,
но идущата година ние ще
живееме на село.

/баща ми и майка ми,
братовчед ми , ти, аз,
вие, той, ние, тя, те.../

Днес той е на гости у Христови,
а идущата събота той ще е на
гости у Митеви.

/ние, те, тя.....и т.н./

Обикновено те ядат в къщи,
но днес те ще ядат в ресторант.

3.

Аз ще ям пълнени пиперки с
кисело мляко, а той ще яде
агнешко печено.

Аз..... и той.....
Ние....., а вие.....
Ние..... и вие.....
Тя....., а те.....
Ти....., а той.....
Ти и аз.....
Вие....., а те.....

Тя ще пее, а той ще свири на
пиано.

Аз ще стоя до полунощ, а те
ще стоят до сутринта.
Ние ще служиме в пехотата, а те
ще служат в артилерията.
Той ще играе на карти, а жена
му ще пие и ще танцува.
Сега аз телефонирам на г-жа
Попова. След това ще телефо-
нирам на Пенев.

Сега ние.....

Сега баща ми и майка ми живеят
в София, но.....

и т. н.

Аз ще ям пълнени.....

Аз ще ям пълнени пиперки...

и т. н.

и т. н.

4.

Той ще вечеря в къщи довечера.
Той няма да вечеря в ресторант.
/Той не ще вечеря в ресторант/

/ние, ти, аз, тя, вие, той, те,
баща ми и майка ми, брат ми /

Ние ще стреляме с пушка. Ние
няма да стреляме с картечница.

/войниците, офицерът, ти,
той, вие, аз, те, редникът,
ние, ефрейторите.....и т. н./

Те няма да носят униформа до-
вечера. Те ще носят цивилни
дрехи.

Аз няма да пия ракия. Аз ще пия
мякко.

Идущата година те няма да жи-
веят в София. Те ще живеят
на село.

Тя няма да работи в Народната
банка. Тя ще работи в трактор-
ния завод.

5.

Аз няма да свиря на пиано. Тя
ще свири на пиано.

Те..... Ние.....
Ти..... Той.....
Вие..... Те.....
Аз..... Ти.....
Той..... Вие.....

Той няма да ходи на поход. Те
ще ходят на поход.
Тя ще телефонира на Христови.
Аз няма да телефонирам.
Те няма да пишат писма. Ние
ще пишем писма.

Ние ще вечеряме.....

и т. н.

Войниците.....

и т. н.

Те няма да свирят на пиано.
Ние ще свириме на пиано.

и т. н.

6.

Аз няма да ходя на поход.
Аз ще стоя в казармата.

/той, ние, ти, вие, полков-
никът, те, офицерите...../

и т. н.

Той няма да четете списания и
вестници. Той ще учи урока
си.

Те няма да вечерят в ресторант.
Те ще ядат в къщи.

Ние няма да играеме на карти.
Ние ще свириме на пиано и ще
танцуваме.

7.

Те ще учат довечера.
Те ще учат ли довечера?
Той ще ходи на поход утре.
Вие ще ядете при майка си довечера.
Ние ще служиме в артилерията.
Те ще служат в пехотата.
Тя ще стреля с пистолет.
Вие ще пиете ракия.
Аз ще пиша писма.
Ти ще работиш в събота.
Те ще ходят на кино довечера.

и т. н.

8.

Той няма да учи довечера.
Той няма ли да учи довечера?

Тя няма да танцува идущата
събота.

Той няма да пише домашната
работа.

Те няма да ходят на поход.
Аз няма да чакам българката.
Вие няма да вечеряте в къщи.
Ние няма да работиме утре.

Той няма да ходи на поход.
Той ще стои в казармата.

и т. н.

Той ще ходи ли на поход утре?

и т. н.

Тя няма ли да танцува идуща-
та събота.

и т. н.

/той, аз, вие, те, ние...../

II. Perfective Aspect of the Verb.

ОТИВАМ -- ОТИДА

АЗ ОТИВАМ

ТИ ОТИВАШ

ТОЙ

ТЯ ОТИВА

на кино сега

ТО

НИЕ ОТИВАМЕ

ВИЕ ОТИВАТЕ

ТЕ ОТИВАТ

АЗ ШЕ ОТИДА

ТИ ШЕ ОТИДЕШ

ТОЙ

ТЯ ШЕ ОТИДЕ

на кино довечера

ТО

НИЕ ШЕ ОТИДЕМЕ

ВИЕ ШЕ ОТИДЕТЕ

ТЕ ШЕ ОТИДАТ

АЗ ОТИВАМ НА УЧИЛИЩЕ сега.
 АЗ ЩЕ ОТИДА на кино довечера.

Къде отивате сега?

Аз отивам на училище сега.

Къде ще отидете довечера?

Аз ще отида на кино довечера.

Вие отивате ли на училище сега?

Да, аз отивам на училище сега.

Вие ще отидете ли на кино довечера?

Да, аз ще отида на кино довечера.

Кой отива на училище сега?

Аз отивам на училище сега.

Кой ще отиде на кино довечера?

Аз ще отида на кино довечера.

Вие отивате ли в къщи сега?

Не, аз не отивам в къщи сега.

Аз отивам на училище сега.

Вие ще отидете ли на театър довечера?

Не, аз няма да отида на театър довечера.

Аз ще отида на кино довечера.

ТИ ОТИВАШ на училище сега.

ТИ ЩЕ ОТИДЕШ на кино довечера.

Къде отивам аз сега?

Ти отиваш на училище сега.

Къде ще отида довечера?

Ти ще отидеш на кино довечера.

Аз отивам ли на училище сега?

Да, ти отиваш на училище сега.

Аз ще отида ли на кино довечера?

Да, ти ще отидеш на кино довечера.

Кой отива на училище сега?

Ти отиваш на училище сега.

Кой ще отиде на кино довечера?

Ти ще отидеш на кино довечера.

Аз отивам ли в къщи сега?

Не, ти не отиваш в къщи сега.

Ти отиваш на училище сега.

Аз ще отида ли на театър довечера?

Не, ти няма да отидеш на театър довечера.

Ти ще отидеш на кино довечера.

ТОЙ ОТИВА НА УЧИЛИЩЕ СЕГА.
ТОЙ ЩЕ ОТИДЕ НА КИНО ДОВЕЧЕРА.

Къде отива той сега?

Той отива на училище сега.

Къде ще отиде той довечера?

Той ще отиде на кино довечера.

Той отива ли на училище сега?

Да, той отива на училище сега.

Той ще отиде ли на кино довечера?

Да, той ще отиде на кино довечера.

Кой отива на училище сега?

Той отива на училище сега.

Кой ще отиде на кино довечера?

Той ще отиде на кино довечера.

и т.н.

НИЕ ОТИВАМЕ НА УЧИЛИЩЕ СЕГА.
НИЕ ЩЕ ОТИДЕМЕ НА КИНО ДОВЕЧЕРА.

Къде отивате сега?

Ние отиваме на училище сега.

Къде ще отидете довечера?

Ние ще отидеме на кино довечера.

Вие отивате ли на училище сега?

Да, ние отиваме на училище сега?

Вие ще отидете ли на кино довечера?

Да, ние ще отидеме на кино довечера.

Кой отива на училище сега?

Ние отиваме на училище сега.

Кой ще отиде на кино довечера?

Ние ще отидеме на кино довечера.

и т.н.

ВИЕ ОТИВАТЕ НА УЧИЛИЩЕ СЕГА,
ВИЕ ЩЕ ОТИДЕТЕ НА КИНО ДОВЕЧЕРА.

Къде отиваме ние сега?

Вие отивате на училище сега.

Къде ще отидеме ние довечера?

Вие ще отидете на кино довечера.

Ние отиваме ли на училище сега?

Да, Вие отивате на училище сега.

Ние ще отидеме ли на кино довечера?

Да, Вие ще отидете на кино

довечера.

Кой отива на училище сега?

Вие отивате на училище сега.

Кой ще отиде на кино довечера?

Вие ще отидете на кино довечера.

и т.н.

ТЕ ОТИВАТ НА УЧИЛИЩЕ СЕГА,
ТЕ ЩЕ ОТИДАТ НА КИНО ДОВЕЧЕРА.

Къде отиват те сега?

Те отиват на училище сега.

Къде ще отидат те довечера?

Те ще отидат на кино довечера.

Те отиват ли на училище сега?

Да, те отиват на училище сега.

Те ще отидат ли на кино довечера?

Да, те ще отидат на кино

довечера.

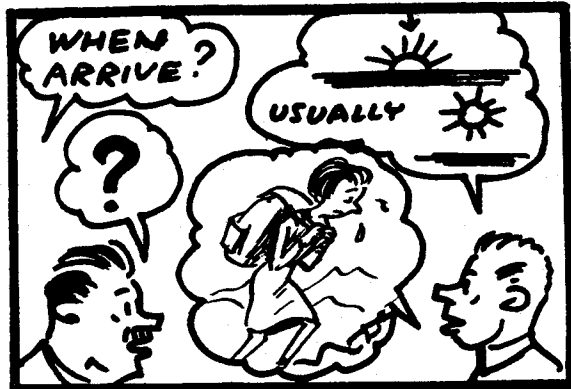
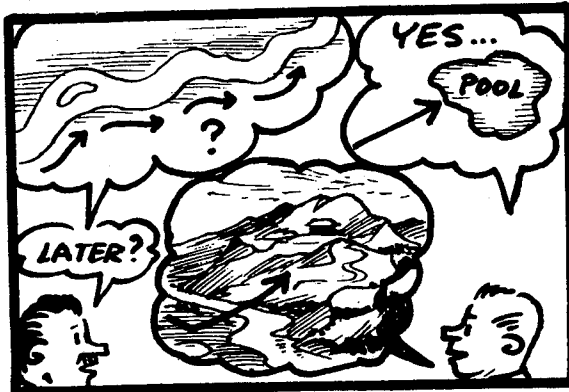
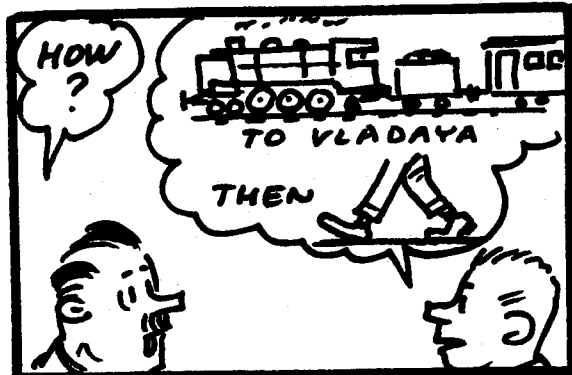
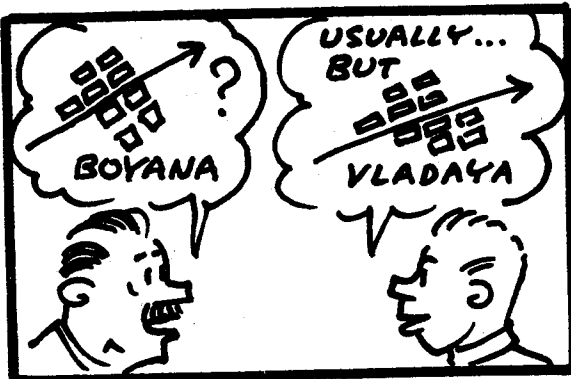
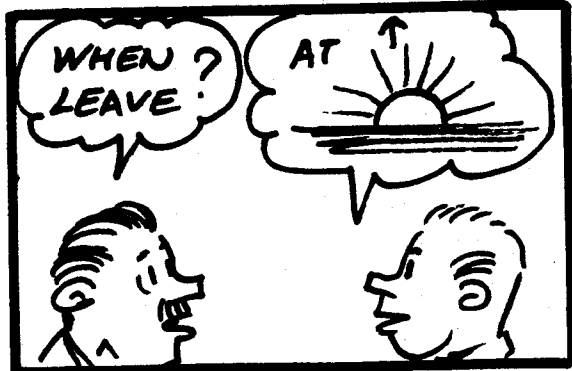
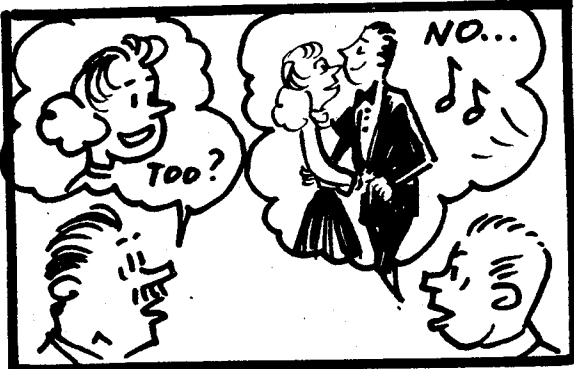
Кой отива на училище сега?

Те отиват на училище сега.

Кой ще отиде на кино довечера?

Те ще отидат на кино довечера.

и т.н.

РАЗГОВОР

Екскурзия

A Trip

DIALOGUE

/Христо отива на екскурзия с брат си Стоян и сестра си Милка./

/Christo goes on a trip with his brother Stoyan and his sister Milka./

Б: Борис

Bo: Boris

Хр: Христо

Ch: Christo

Б: Ще отидеш ли в неделя на екскурзия?

Bo: Will you go on a trip on Sunday?

Хр: Да, ще отида.

Ch: Yes, I will.

Б: Кой ще дойде с теб?

Bo: Who will come with you?

Хр: Стоян и Милка ще дойдат.

Ch: Stoyan and Milka will.

Б: Къде ще отидете?

Bo: Where will you go?

Хр: Ще отидем на Витоша.

Ch: We will go to Vitosha. (mountain)

Б: Ирина няма ли да дойде с Вас?

Bo: Won't Irina come with you?

Хр: Не, няма. Тя ще отиде на танцова забава.

Ch: No, she won't. She'll go to a dancing party.

Б: Когá мислите да тръгнете?

Bo: When do you plan on leaving?

Хр: При изгрев слънце.

Ch: At sun rise.

Б: През Бояна ли ще минете?

Bo: Will you pass through Boyana.

Хр: Обикновено минаваме през там. Този път обаче ще минем през Владая.

Ch: Usually we pass through there. This time however we'll pass through Vladaya.

Б: Как ще пътувате?

Bo: How will you travel.

Хр: До село Владая с влак. Оттам ще продължим пеш.

Ch: To Vladaya village by train.

From there we'll continue on foot.

Б: Покрай реката ли ще вървите?

Bo: Will you go along the river?

Хр: Само до вира.

Ch: Only to the pool.

Б: А после?

Bo: And afterwards?

Хр: После ще преминаем реката и ще се изкачим по билото до хижа "Поляна"

Ch: Afterwards we'll cross the river and climb the ridge to the lodge "Meadow".

Б: Когá предполагаш, че ще стигнете там?

Bo: When do you suppose you'll get there?

Хр: Ще стигнем късно, макар че обикновено стигаме рано.

Ch: We'll arrive late, although we usually arrive early.

Б: Защо?

Bo: Why.

Хр: Защото Милка не може да върви бързо.

Ch: Because Milka cannot walk fast.

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSIS1. FUTURE TENSE

The future tense is formed by placing the particle ще before the verb in its form for the present tense. The particle ще is not stressed in this case.

1. Affirmative Form

ПИСА - to write

аз ще пи́ша
ти ще пи́шеш
той, тя, то ще пи́ше

I'll write
I am going to write

ние ще пи́шем/е/
вие ще пи́шете
те ще пи́шат

Examples:

Ние ще пътуваме с влак.

We will travel by train.

Ти ще отидеш на екскурзия в неделя.

You will go on a trip on Sunday.

Тя ще дойде с теб.

She will come with you.

Вие ще стигнете рано там.

You will arrive there early.

Аз ще вървя бързо.

I'll walk fast.

Те ще тръгнат късно.

They will leave late.

2. Negative Form

It is formed in two different ways:

- a. By placing the negative не in front of the particle ще which in that case is strongly stressed.

аз не щé пи́ша
ти не щé пи́шеш
той, тя, то не щé пи́ше

I won't write
I am not going to write

ние не щé пи́шем/е/
вие не щé пи́шете
те не щé пи́шат

b. By placing the words няма да in front of the form for the present tense of the verb.

аз <u>няма да пиша</u>	I won't write	ние <u>няма да пишем/е/</u>
ти <u>няма да пишеш</u>	I am not going to write	вие <u>няма да пишете</u>
той, тя, то <u>няма да пише</u>		те <u>няма да пишат</u>

This form is used more frequently than the form with не ще.

Examples:

Те <u>няма да пътуват с влак.</u> Те <u>не ще пътуват с влак.</u>	They won't travel by train.
Аз <u>няма да отида на екскурзия.</u> Аз <u>не ще отида на екскурзия.</u>	I won't go on a trip
Вие <u>няма да дойдете с мен.</u> Вие <u>не ще дойдете с мен.</u>	You won't come with me.
Тя <u>няма да стигне там късно.</u> Тя <u>не ще стигне там късно.</u>	She won't arrive there late.
Ние <u>няма да вървиме бързо.</u> Ние <u>не ще вървиме бързо.</u>	We won't walk fast.
Ти <u>няма да тръгнеш късно.</u> Ти <u>не ще тръгнеш късно.</u>	You won't depart early.

3. Interrogative Form

This is formed by placing the interrogative particle ли after the verb.

аз <u>ще пиша ли?</u>	Will I write?	ние <u>ще пишем/е/ ли?</u>
ти <u>ще пишеш ли?</u>	Am I going to write?	вие <u>ще пишете ли?</u>
той, тя, то <u>ще пише ли?</u>		те <u>ще пишат ли?</u>

Examples:

Ще <u>отидат ли на екскурзия?</u>	Will they go on a trip?
Ще <u>минете ли през Владая?</u>	Will you pass through Vladaya?
Тя <u>ще пътува ли с влак?</u>	Will she travel by train?
Аз <u>ще дойда ли с теб?</u>	Am I going to come with you?
Вие <u>ще стигнете ли там в неделя?</u>	Will you arrive there on Sunday?
Бързо <u>ли ще вървиме?</u>	Are you going to walk fast?

4. Interrogative-Negative Form

It is formed by placing the interrogative particle ли after ще or after няма respectively; ще is stressed in this case.

аз не <u>ще</u> ли пиша?	won't I write?	аз <u>няма</u> ли да пиша?
ти не <u>ще</u> ли пишеш?	am I not going to write?	ти <u>няма</u> ли да пишеш?
той не <u>ще</u> ли пише?		той <u>няма</u> ли да пише?
тя не <u>ще</u> ли пише?		тя <u>няма</u> ли да пише?
то не <u>ще</u> ли пише?		то <u>няма</u> ли да пише?
ние не <u>ще</u> ли пишем/е/?		ние <u>няма</u> ли да пишем/е/?
вие не <u>ще</u> ли пишете?		вие <u>няма</u> ли да пишете?
те не <u>ще</u> ли пишат?		те <u>няма</u> ли да пишат?

The form with няма ли да is used more frequently than the form with не ще ли

Examples:

Няма ли да отидете на екскурзия?	Won't you go on a trip.
Не <u>ще</u> ли отидете на екскурзия?	
Няма ли да минаме през Владая?	Won't we pass through Vladaya?
Не <u>ще</u> ли минаме през Владая?	
Аз <u>няма</u> ли да пътувам с Вас?	Won't I travel with you?
Аз не <u>ще</u> ли пътувам с Вас?	
Тя <u>няма</u> ли да дойде с мен?	Won't she come with me?
Тя не <u>ще</u> ли дойде с мен?	
Няма ли да вървят бързо?	Aren't they going to walk fast?
Не <u>ще</u> ли вървят бързо?	

II THE ASPECT

A verb expresses an action.

1. a. We can imagine this action as continuous (durative) irrespectively of the time in which it happens.

I am reading a book.
 I was reading a book.
 I will be reading the book.
 I always read something.

Graphically we may depict this kind of action as a continuous line with no end.

b. We can imagine the same action of reading as repeating itself, i.e. iterative. So we say:

I often read books.
 I will often read books.
 I often read books (when I was a student)

Graphically we may present this action in the following way:

I-----> I-----> I----->

From what was said under 1. a & b we may conclude that we may imagine an action as continuous (durative) or as continuously repeating itself (iterative) without thinking about its end. In both cases the action is imperfective.

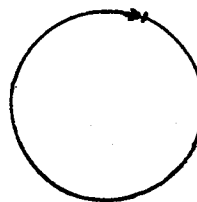
This is the imperfective aspect of the verbal action. In these cases the English speaking person uses the -ing (progressive) forms of the verb or another form of a verb plus an adverb (here "always and "often") in order to show the continuity or the continuous repetition of the action.

2. We can also imagine the same action as coming to an end. We think about its end. The action is terminative. In that case we would say:

After I read (through) the book (I'll give it to you).
 I will have read (through) the book by 9 o'clock.
 I read (through) the book yesterday.
 I finished reading the book yesterday.

Whenever we think about the end of an action, we limit it by using some preposition (through) and an adverb (yesterday) or we make it dependable on another action, so that the first must come to an end, before the second starts (after I read the book, I'll give it to you). This is the perfective aspect of the verbal action (compare the examples under 2 above).

Graphically we may present this action as a closed circle.

III. THE ASPECT IN BULGARIAN

The imperfective and the perfective aspects of an action can also be expressed in Bulgarian.

In Bulgarian one may also use adverbs in order to define the aspect as imperfective or perfective, but normally a special form, variant of the same verb, is used for the purpose.

Let's translate some of the English examples above.

1. The Imperfective Aspect

Action Continuous Iterative	1.	I am reading a book.	Аз четá кнѝга.
	2.	I'll be reading the book.	Аз ще четá кнѝгата.
	3.	I <u>always</u> read something.	Аз <u>вѝнаги</u> четá нѝщо.
	4.	I often read books.	Аз чѝсто четá кнѝги.
	5.	I'll <u>often</u> read books.	Аз чѝсто ще четá кнѝги.

If we compare both languages in the above examples, we will find out that while English has a special (-ing) verbal form to express a continuous action (compare 1 & 2 in Bulgarian and English), in the other three cases (3,4,5) both languages use the same means: ordinary verbal forms plus an adverb.

2. The Perfective Aspect

After I read the book I'll give it
to you.

След като прочетá кнѝгата, аз ще
ти я дам.

I'll have read (through) the book
by 9 o'clock.

Аз ще прочетá кнѝгата до 9 часá.

A comparison of the above examples shows that the Bulgarian expresses the idea about the end of the action by using the verb чета with a prefix (preposition) in front of it: "про". English may use "through" in the same way but as a separate word after the verb. The above examples show that the Bulgarian verb has a special form to express the perfective aspect of the action.

IV. FORMATION OF THE PERFECTIVE ASPECT

Usually every Bulgarian imperfective verb has at least one counterpart - a perfective verb.

The change of a verb from the imperfective to the perfective aspect, can be effected in two different ways:

1. With a change of the suffix in the stem of the verb. In this case the verb usually changes its group also.

Examples:

- a. Suffix В changes to Н:

трѣг-в-ам (3rd group) to depart трѣг-н-а (1st group)

Suffix В changes to Д:

отѣ-в-ам (3rd group) to go отѣ-д-а (1st group)

- b. Suffix Н is added to the verbal stem:

вѣ-к-ам (3rd group) to shout, call вѣ-к-на (1st group)

- c. Suffix В is dropped and is not replaced:

минá-в-ам (3rd group) to pass мин-а (1st group)

- d. Notice:

дохóж-д-ам (3rd group) to come дóй-да (1st group)

The perfective verbs formed with a change in the suffix never change their meaning, but their aspect.

The above examples demonstrate some of the ways of changing an imperfective verb to its perfective counterpart through variation of suffixes.

Since there is no strict general rule for forming the perfective aspect the student must learn the imperfective and the perfective aspects of each verb simultaneously.

2. With a prefix usually a preposition. In this case the verb does not change its group.

Examples:

пи́ша	to write	на-пи́ша	to finish writing
и́скам	to want	по-и́скам	to want
пра́вя	to make, to do	на-пра́вя	to finish making
пе́я	to sing	из-пе́я	to finish singing

The meaning of the perfective verbs in the above examples is the same as that of their imperfective counterparts. It has to be stressed however that the prefixes usually do change, not only the verbal aspect, but also the original meaning of the imperfective verb.

For instance, while the prefix на produces only the perfective verb from the imperfective пи́ша i.e. it does not change the meaning of the basic verb, another prefix will change its meaning.

Examples:

<u>Basic Verb</u>		<u>Perfective Verb with a Meaning Different to that of: пи́ша</u>	
1. пи́ша	to write	в-пи́ша	to file in a book, to make an entry
		за-пи́ша	to note, to write down
		о-пи́ша	to describe
		от-пи́ша	to write off
		под-пи́ша	to sign
		пре-пи́ша	to copy
		пред-пи́ша	to prescribe
		при-пи́ша	to ascribe
2. пра́вя	to make to do	из-пра́вя	to straighten out
		от-пра́вя	to direct to
		по-пра́вя	to repair
		под-пра́вя	to counterfeit
		пре-пра́вя	to remake

etc.

V. ASPECTS AND CONJUGATION

As we have seen above (III, 1 & 2) each Bulgarian verb has two forms with the same meaning, but different in aspect.

Consequently each verb has two forms for the present tense, two for the future tense and so on through all other tenses, moods and voices.

The rules determining the usage of these imperfective and perfective forms will be explained progressively together with the introduction of the conjugation of the verbs.

Here is how the conjugation of a verb in both aspects looks like in:

1. Present TenseImperfective Aspect

МИНАВАМ
МИНАВАШ
МИНАВА
МИНАВАМЕ
МИНАВАТЕ
МИНАВАТ

I pass

Perfective Aspect

МИНА
МИНЕШ
МИНЕ
МИНЕМЕ
МИНЕТЕ
МИНАТ

2. Future TenseImperfective Aspect

ЩЕ МИНАВАМ

I will pass

Perfective Aspect

ЩЕ МИНА

etc.

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR DRILL

I. Future Tense

1.

Учител: /Ученик/

Аз ще пътувам с влак.

/той, те, ние, тя, ти,
сестра му, вие, войни-
ците, аз, брат ми...и т.н./

ходя в неделя на екскурзия,

пеш
на Витоша в събота
по билото до хижа "Поляна"
вървя покрай реката
покрай реката до вира
пеш
бързо

пия вино, ракия, мляко...довечера
чета вестник, списание, роман,
урока си...следобед
работя в неделя, в събота,
идущата неделя,..събота
вечерям в къщи,..в ресторант
живея на село....идущата година,
в София...идущия месец
съм на гости у.....утре,..вечер
ям в къщи....в ресторант....
в казармата.....кисело мляко,
пълнени пиперки, пържено
пиле, фасул, агнешко печено

и т. н.

2.

Аз няма да пътувам с влак.

/не ще пътувам/

ходя в неделя на екскурзия

/той, ние,.....и т. н./

играя на карти в неделя
служя във въздушните войски
стоя до късно довечера
вечерям в къщи довечера
телефонирам на г-жа.....после
свирия на пиано.....утре

Ученик:

Той ще пътува с влак.

и т. н.

и т. н.

Аз няма да ходя в неделя на
/не ще/ екскурзия.

Той няма.....

и т. н.

3.

Аз няма да пътувам с влак.
Аз ще ходя пеш.

/той, те, ние, ти, тя,
войниците, вие,...и т. н./

Той няма да пътува с влак.
Той ще ходи пеш.

Ние няма да вървиме покрай
реката. Ние ще вървиме по
билото.
Аз няма да работя в неделя.
Аз ще работя само в събота.
Тя няма да яде пълнени пиперки
с кисело мляко. Тя ще яде
винен кебап.
Те няма да служат в пехотата.
Те ще служат във въздушните
войски.
Аз няма да пия ракия довечера.
Аз ще пия само мляко.
Ние няма да обядваме в казар-
мата. Ние ще обядваме в
кафенето.
Аз няма да пуша до утре, за-
щото ще пея утре вечер.
Ти ще учиш довечера. Ти няма да
пишеш писма.
Вие няма да стоите там до полу-
нощ. Вие ще стоите до десет
часа вечерта.
Той няма да говори на студентите
днес. Той ще говори на студентите
утре следобед.
Идущата година ние ще живееме
в София. Ние няма да живееме вече
в село Ягода .
Идущия месец аз няма да работя
вече в Захарната фабрика. Аз
ще работя в един тракторен
завод.

и т. н.

и т. н.

II. Perfective Aspect of the Verb

1.

Аз отивам на кино сега.

Аз.....дovечера
Той.....утре
Те.....утре вечер
Ние.....идущата събота
Тя.....в неделя
Вие.....след един час
Ти.....след два часа

Аз ще отида на кино довечера.
Той ще отиде на кино утре.

и т. н.

2.

Довечера аз ще отида на кино.

Аз.....всяка събота
Той.....понякога
Те.....сега
Ние.....обикновено
Тя.....често
Ти.....всяка неделя
Вие.....сутрин

Аз отивам на кино всяка
събота.

и т. н.

3.

Какво правите сега?
Какво ще правите довечера?
Какво прави той всяка неделя?
Какво ще прави той идущата
неделя?
Какво правят те всяка вечер?
Какво ще правят те довечера?
Какво правите вие сутрин?
Какво ще правите утре сутрин?
Какво прави тя всяка събота?
Какво ще прави тя идущата
събота?
Какво правя аз сега?
Какво ще правя аз след поло-
вин час?
Какво правиме ние сега?
Какво ще правиме ние след
един час?

Аз отивам на училище сега.
Аз ще отида на кино довечера.
Всяка неделя той отива на
екскурзия.
Идущата неделя той ще стои в
къщи.
Всяка вечер те отиват на кино.
Те ще отидат на кино довечера.
Сутрин ние отиваме на училище.
Ние ще отидеме на училище утре
сутрин.
Тя отива на театър всяка събота.
Тя ще отиде на театър идущата
събота.
Ти отиваш на гости сега.
Ти ще отидеш на гости след
половин час.
Вие отивате в къщи сега.
Вие ще отидете в къщи след
един час.

/по горните упражнения трябва да се разработят всички следващи изречения.../

4.

Аз отивам на училище сега.
 Ние обикновено минаваме
 през село "Бояна".
 Те преминават реката сега.
 Ти отиваш на екскурзия.
 Той често се изкачва по
 билото, .. до хижата.
 Тя понякога отива на танцова
 забава.
 Вие тръгвате при изгрев
 слънце.
 Аз обикновено стигам там
 рано.
 Всяка сутрин ние дохождаме
 на училище в 7ч. и половина.
 Той почва да учи български
 език.
 Аз давам тетрадките на сту-
 дентите сега.
 Ти не отиваш на училище
 всяка сутрин.
 Те не преминават реката
 при моста.
 Ние обикновено не плащаме
 много пари за къщата.
 Аз прекарвам там винаги
 много хубаво.
 Вие срещате ли често г-н...?
 Кога се връща той обикновено.
 Какво купувате сега?
 Вие приготвяте раниците.
 Аз си лягам в 11ч. и ставам
 в шест часа.
 Той не вижда неприятеля.
 Те взимат грозде от дядо си.
 Продават гроздето и дават па-
 рите на дядо си.
 Всяка сутрин студентите донесат
 учебниците си в училището.
 Неприятелят пленява много от
 войниците в гората.
 Тя вижда учителя и го поздрав-
 ява.
 Какво казвате?
 Ние влизаме в стаята сега?
 Аз винаги забравям учебника си
 вкъщи.
 Те заграбват неприятеля. Той
 изоставя оръжието си.

Аз ще отида на училище утре.
 Този път ние ще минаме през
 село "Бояна".
 Те ще преминат реката следобед.
 Ти ще отидеш на екскурзия.
 Утре сутрин той ще се изкачи
 по билото, до хижата.
 Утре вечер тя ще отиде на танцо-
 ва забава.
 Вие ще тръгнете при изгрев слънце
 утре.
 Този път ние ще стигнем там
 рано.
 Идушата събота ние ще дойдем
 на училище в осем часа.
 Той ще почне да учи български
 език идущия месец.
 След половин час аз ще дам
 тетрадките на студентите.
 Ти няма да отидеш на училище
 утре сутрин.
 Те няма да /не ще/ преминат
 реката при моста.
 Този път ние няма да платим
 много пари за къщата.
 Идушата неделя аз ще прекарам
 там много хубаво.
 Ще срещнете ли г-н... довечера?
 Кога ще се върне той?
 Какво ще купите.....?
 Вие ще пригответе раниците.
 Довечера аз ще си легна в 9 ч.
 и ще стана рано утре.
 Той няма да види неприятеля.
 Идущия месец те ще вземат
 грозде. Ще продадат гроздето
 и ще дадат парите на дядо си.
 Утре сутрин студентите ще донесат
 учебниците си в училището.
 Неприятелят ще плени много от
 войниците в гората.
 Тя ще види учителя и ще го поз-
 драви.
 Какво ще кажете?
 Ние ще влезем в стаята после.
 Аз ще забравя учебника си.....
 Те ще заградят неприятеля. Той
 ще изостави оръжието си.

5.

Аз ще отида на училище утре.
Този път ние ще минеме през
село "Бояна".
Те ще преминават реката довечера.

и т. н.

6.

Кога тръгвате обикновено?

А утре?

/той, те, тя, вие, ние,
ти, аз...../

Кога си лягате?

А довечера?

/те, тя, аз, той, ти,
вие, ние...../

Кога ставате сутрин?

А утре сутрин?

/той, ти, те...../

Какво купува тя сега?

А след това?

/ти, вие, те...../

През къде минавате обикно-
вено?

А идущата неделя?

/той.....и т. н./

Кога стигате там обикновено?

А този път?

Кой дохожда тук сутрин?

А утре сутрин?

Аз отивам на училище сега.
Ние обикновено минаваме през
село "Бояна".

Те преминават реката сега.

и т. н.

Ние обикновено тръгваме при
изгрев слънце.

Утре ние ще тръгнем в 6 часа.

и т. н.

Ние си лягаме в 10 часа.

Довечера ще си легнем в 9 ч.

и т. н.

Аз обикновено ставам в 6 ч.

Аз ще стана в 5 ч. утре сутрин.

и т. н.

Тя купува ябълки сега.

След това тя ще купи грозде.

и т. н.

Обикновено минаваме през село
"Бояна".

Идущата неделя ще минем
през село "Владая".

и т. н.

Ние стигаме там рано.

Този път ще стигнем късно.

Учениците дохождат тук сутрин.

Учениците ще дойдат тук утре
сутрин.

ЧЕТИВО

READING TEXT

Братовчедите Борис и Христо ходят често на екскурсия. Тази неделя Христо ще отиде на Витоша с брат си и със сестра си. Борис няма да отиде с тях, понеже трябва да учи за изпит. Христо иска и братовчедка му Ирина да ги придружи. Тя обаче не може да ги придружи, понеже ще отиде на танцова забава.

Христо иска да тръгнат при изгрев слънце, затова те ще станат много рано.

Винаги, когато отиват на Витоша, те минават през село Бояна. Този път, обаче, те ще минат през село Владая.

До Владая те ще пътуват с влак. Оттам ще вървят пеш покрай реката. После ще преминат реката при вира и ще се изкачат по билото до хижа "Поляна".

Христо предполага, че тази неделя те ще стигнат на хижата късно, защото Милка не може да върви бързо. Стоян обаче мисли, че те ще стигнат рано.

1. We don't go to a dancing party very often but tonight we will.
We'll depart from home at seven o'clock and we'll get there at a quarter to eight.
My cousin will come, too.
We usually start dancing early but this time we'll start to dance a little late.
We'll have supper at nine.
We'll eat fried chicken and drink wine or beer.
I think that we'll spend the time well.
2. Are you going to sing tomorrow night?
Yes, I am.
Who is going to play the piano?
Are your friends coming?
No, they are not.
3. What are you buying now?
I am buying grapes, pears and apples.
What are you going to buy for the trip?
I'll buy milk, chicken and some whiskey.
Do you always take whiskey?
Yes, we always take a bottle of whiskey.
This time we'll take only a small bottle.
4. Can you bring your textbooks to school tomorrow?
Yes, we can. We bring our textbooks every day.
However I don't think they are able to bring their books.
5. When does she usually see her cousin?
She usually sees him on Saturday but this time she'll see him on Sunday.
Do you see the bridge now?
No, I cannot see it.
Can they see it?
Yes, they can.
6. At what place do you usually cross the river?
Sometimes we cross the river at the pool. This afternoon, however, we'll cross the river at the bridge.
7. Do you often forget your hat?
Yes, I often forget my hat.
I won't forget it this time, though.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

QUESTIONS & ANSWERS

1. Ходят ли често на екскурзия братовчедите Борис и Христо?
Да, те ходят често на екскурзия.
2. Къде ще отиде Христо тази неделя?
Той ще отиде на Витоша.
3. Кой ще отиде с него?
С него ще отидат брат му Стоян и сестра му Милка.
4. Защо Борис няма да отиде с тях?
Той няма да отиде с тях, защото трябва да учи.
5. Ще ги придружи ли братовмедката на Христо?
Не, тя няма да ги придружи.
6. Защо няма да ги придружи?
Тя няма да ги придружи, защото ще отиде на танцова забава.
7. Кога ще станат те?
Те ще станат много рано.
8. Защо ще станат много рано?
Защото Христо иска да тръгнат при изгрев слънце.
9. През къде минават те винаги, когато отиват на Витоша?
Когато отиват на Витоша, те минават винаги през село Бояна.
10. Ще минат ли този път през село Бояна?
Не, няма да минат през село Бояна.
11. През къде ще минат?
Ще минат през село Владая.
12. С какво ще пътуват до Владая?
До Владая ще пътуват с влак.
13. Как ще пътуват след това?
Ще вървят пеш.
14. Покрай какво ще вървят те?
Те ще вървят покрай реката.
15. Къде ще преминат реката?
Те ще преминат реката при вира.

16. По какво ще се изкачат до хижа "Поляна"?
Те ще се изкачат по билото.
17. Кога предполага Христо, че ще стигнат на хижата?
Той предполага, че ще стигнат късно.
18. Защо предполага той, че ще стигнат късно?
Той предполага, че ще стигнат късно, защото Милка не може да върви бързо.
19. Кога мисли Стоян, че ще стигнат на хижа "Поляна"?
Той мисли, че ще стигнат рано.
20. Кога ще тръгнете с Иван за Владая?
Ще тръгнем в 10 часа.
21. Петър и Стоян няма ли да дойдат с вас?
Не, няма да дойдат.
22. Ти ще отидеш ли с Христо на Витоша?
Да. Ще отида. /Не, аз няма да отида./
23. Къде ще отидеш?
Ще отида на танцова забава.
24. Ще се изкачите ли до хижа "Поляна"?
Не, ние няма да се изкачим до хижа "Поляна".
25. Защо няма да се изкачите?
Ние няма да се изкачим, защото е късно.

ДОМАШНА РАБОТА

HOMEWORK

Part I

Write the following sentences using the proper aspect of the verb in parentheses:

1. Той ще /отивам, отида/ на кино довечера.
2. Тя няма да /дохождам, дойда/ на училище утре.
3. Братовчед му ще /купувам, купя/ къщата.
4. Ние обикновено /тръгвам, тръгна/ в 6 ч. сутринта.
5. Този път те ще /преминавам, премина/ реката при моста.
6. Сега ти /преминавам, премина/ реката при вира.
7. Вие винаги /стигам, стигна/ там рано.
8. Кога ще /връщам се, върна се/ Вие?
9. Кой /влизам, влеза/ в стаята сега?
10. Няма ли да /минавам, мина/ той през Владая този път?

Part II

Translate into Bulgarian:

1. When do you go to bed? I go to bed at 10 o'clock. When will you go to bed tonight? I'll go to bed at midnight. Why? Because we'll have guests for supper.
2. Do you get up early in the morning? Yes, we do. Tomorrow, however, we'll get up very early. The children are going to the country and they'll have to leave before sunrise. The train leaves at 5.
3. Are they going on a trip on Sunday? Yes, they are.
4. What are you going to do tomorrow? I'll go to school in the morning. I'll eat lunch at the coffee shop by the school. There is a dancing party in the afternoon. We'll dance, sing and drink. After that we'll all go to the movies.
5. When will you come back? I don't know. We usually return early, but this time, I think, we'll come back a little late.

Part III

Translate the following questions and answer them in Bulgarian:

1. Do you often go on a trip?
2. Will we go on a trip next Sunday?
3. Do they travel by train sometimes?
4. Does she get up early every morning? When will she get up tomorrow?
5. When do you go to bed usually? And tonight when will you go to bed?

Part IV

1. Record the dialogue to lesson 22.
2. Translate the questions in part III,
record them and the answer.

РЕЧНИК

VOCABULARY

било n.pl. билá
 Бояна f.
 братовчедка f.
 бързо adv.
 вир m.with art. вирът pl. вирове
 Витоша f.
 отивам на Витоша
 Владая

влак m.pl. влакове
 пътувам с влак
 дохождам
 дойда, е
 екскурзия f.
 забава f.
 изгрев m.
 изгрев слънце
 изкачвам се, а се
 изкача се, и се
 изпит m.
 макар че conj.
 минавам, а
 мина, е
 минавам през
 неделя
 в неделя
 обаче adv.
 оттам adv.
 пеш adv.
 по adv.
 ще се изкачим по билото

ridge (of mountains)
 Boyana, a village near Sofia
 cousin (she)
 fast
 pool
 Vitosha mountains near Sofia , 2236 m.
 to go to Vitosha Mountains
 Vladaya, a small village in Lulin
 Mountains near Sofia
 train
 I travel by train
 to arrive, to come
 trip
 party
 rise
 sunrise
 to climb
 examination
 although
 to pass
 to pass through
 Sunday
 on Sunday
 however
 from there
 on foot
 on, along
 we will climb the ridge

LESSON 22

покрай prep.	along
поляна f.	meadow
после adv.	afterwards, thereafter
предполагам, а предположа, и	to suppose
през prep.	through
преминавам, а премина, е	to cross
при prep.	at
при изгрев слънце	at sunrise
придружавам, а	to accompany
придружа, и	
продължавам, а	to continue
продължа, и	
път m.pl. пъти	time
път pl. пътища	road
този път	this time
пътувам, а	to travel
река f.	river
сестра f.	sister
слънце n.	sun
ставам, а	to get up
стана, е	
стигам, а	to arrive; to get somewhere
стигна, е	
със prep	with
танцов, а, о, и	dancing, of dance
теб or тебе objective case of ти used also with prep.	you
с теб	with you
хижа f.	lodge, hut
когато adv. conj.	when

ДВАДЕСЕТ И ТРЕТИ УРОК

LESSON 23

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR PERCEPTION DRILL

- Grammar: I. Usage of the Perfective Aspect in Present Tense.
 II. The Imperative - Formation and Usage.

I. Usage of the Perfective Aspect in Present Tense.

I.

АЗ ОТИВАМ НА КИНО СЕГА.
 АЗ ИСКАМ ДА ОТИДА НА КИНО СЕГА.

Къде отивате сега?

Аз отивам на кино сега.

Къде искате да отидете сега?

Аз искам да отида на кино сега.

Вие отивате ли на кино сега?

Да, аз отивам на кино сега.

Вие искате ли да отидете на кино сега?

Да, аз искам да отида на кино сега.

Вие на театър ли отивате сега?

Не, аз не отивам на театър сега.

Аз отивам на кино сега.

Вие искате ли да отидете на театър сега?

Не, аз не искам да отида на театър сега.

Аз искам да отида на кино сега.

Кой отива на кино сега?

Аз отивам на кино сега.

Кой иска да отиде на кино сега?

Аз искам да отида на кино сега.

ТИ ОТИВАШ НА КИНО СЕГА.

ТИ ИСКАШ ДА ОТИДЕШ НА КИНО СЕГА.

Къде отивам аз сега?

Ти отиваш на кино сега.

Къде искам да отида аз сега?

Ти искаш да отидеш на кино сега.

Аз отивам ли на кино сега?

Да, ти отиваш на кино сега.

Аз искам ли да отида на кино сега?

Да, ти искаш да отидеш на кино сега.

Аз отивам ли на училище сега?

Не, ти не отиваш на училище сега.

Ти отиваш на кино сега.

Аз искам ли да отида на училище сега?

Не, ти не искаш да отидеш на училище сега.

Ти искаш да отидеш на кино сега.

Кой отива на кино сега?

Ти отиваш на кино сега.

Кой иска да отиде на кино сега?

Ти искаш да отидеш на кино сега.

ТОЙ ОТИВА НА КИНО СЕГА.
ТОЙ ИСКА ДА ОТИДЕ НА КИНО СЕГА.

Къде отива той сега?
Той отива на кино сега.
Къде иска да отиде той сега?
Той иска да отиде на кино сега.
Той отива ли на кино сега?
Да, той отива на кино сега.
Той иска ли да отиде на кино сега?
Да, той иска да отиде на кино сега.
Той отива ли на театър сега?
Не, той не отива на театър сега.
Той отива на кино сега.
Той иска ли да отиде на театър сега?
Не, той не иска да отиде на театър сега.
Той иска да отиде на кино сега.
Кой отива на кино сега?
Той отива на кино сега.
Кой иска да отиде на кино сега?
Той иска да отиде на кино сега.

НИЕ ОТИВАМЕ НА КИНО СЕГА.
НИЕ ИСКАМЕ ДА ОТИДЕМЕ НА КИНО СЕГА.

Къде отивате Вие сега?
Ние отиваме на кино сега.
Къде искате да отидете Вие сега?
Ние искаме да отидеме на кино сега.
Вие отивате ли на кино сега?
Да, ние отиваме на кино сега.
Вие искате ли да отидете на кино сега?
Да, ние искаме да отидеме на кино сега.
Вие на театър ли отивате сега?
Не, ние не отиваме на театър сега.
Ние отиваме на кино сега.
Вие искате ли да отидете на театър сега?
Не, ние не искаме да отидеме на театър сега.
Ние искаме да отидеме на кино сега.
Кой отива на кино сега?
Ние отиваме на кино сега.
Кой иска да отиде на кино сега?
Ние искаме да отидеме на кино сега.

ВИЕ ОТИВАТЕ НА КИНО СЕГА.
ВИЕ ИСКАТЕ ДА ОТИДЕТЕ НА КИНО СЕГА.

Къде отиваме ние сега?
Вие отивате на кино сега.
Къде искаме да отидеме ние сега?
Вие искате да отидете на кино сега.
Ние отиваме ли на кино сега?
Да, Вие отивате на кино сега.
Ние искаме ли да отидеме на кино сега?
Да, Вие искате да отидете на кино сега.
Ние на театър ли отиваме сега?
Не, Вие не отивате на театър сега.
Вие отивате на кино сега.
Ние искаме ли да отидем на театър сега?
Не, Вие не искате да отидете на театър сега.
Вие искате да отидете на кино сега.
Кой отива на кино сега?
Вие отивате на кино сега.
Кой иска да отиде на кино сега?
Вие искате да отидете на кино сега.

ТЕ ОТИВАТ НА КИНО СЕГА.
ТЕ ИСКАТ ДА ОТИДАТ НА КИНО СЕГА.

Къде отиват те сега?
Те отиват на кино сега.
Къде искат да отидат те сега?
Те искат да отидат на кино сега.
Те отиват ли на кино сега?
Да, те отиват на кино сега.
Те искат ли да отидат на кино сега?
Да, те искат да отидат на кино сега.
Те отиват ли на театър сега?
Не, те не отиват на театър сега.
Те отиват на кино сега.
Те искат ли да отидат на театър сега?
Не, те не искат да отидат на театър сега.
Те искат да отидат на кино сега.
Кой отива на кино сега?
Те отиват на кино сега.
Кой иска да отиде на кино сега?
Те искат да отидат на кино сега.

2.

Аз отивам на кино сега.
Аз искам да отида на кино сега.
Той отива на кино сега.

/ние, ти, тя, вие, аз, брат ми,
те, сестра му, баща ми и майка
ми...../

Той дохожда на училище сега.

/тя, ние, те.....и т. н. /

Те обикновено минават през село
"Бояна".

и т. н.

Те преминават реката сега.

и т. н.

Аз се изкачвам по билото.

и т. н.

Ние тръгваме при изгрев слънце.

и т. н.

Ти обикновено стигаш там рано.

и т. н.

Курсистът почва да учи български
език.

и т. н.

Студентите свършват курса.

и т. н.

Той дава тетрадките и взема
моливите.

и т. н.

Те си лягат късно, но стават рано.

и т. н.

Ние плащаме сега за това.

и т. н.

Той иска да отиде на кино сега.

и т. н.

Той иска да дойде на училище....

и т. н.

Те искат да минат през село
"Бояна".

и т. н.

Те искат да преминат реката...

и т. н.

Аз искам да се изкача по билото.

и т. н.

Ние искаме да тръгнем при изгрев
слънце.

и т. н.

Ти искаш да стигнеш там рано.

и т. н.

Курсистът иска да почне да учи
български език.

и т. н.

Студентите искат да свършат
курса.

и т. н.

Той иска да даде тетрадките
и да вземе моливите.

и т. н.

Те искат да си легнат късно, но
искат да станат рано.

и т. н.

Ние искаме да платим за това сега.

и т. н.

Аз винаги срещам г-н Митев на улица-
та....

и т. н.

Той винаги прекарва много хубаво в
София.

и т. н.

Ти срещаш ли често г-н.....?

и т. н.

Вие връщате ли се с влак?

и т. н.

Какво купува тя сега?

и т. н.

3.
Аз приготвям раницата си.
Аз трябва да приготвя раницата си.
Той приготвя раницата си.

и т. н.

Те взимат пари от баща си.

и т. н.

Тя вижда приятеля си всяка неделя.

и т. н.

Той продава крушите и дава парите
на майка си.

и т. н.

Всяка сутрин курсистите донесят
учебниците си в училището.

и т. н.

Какво казвате?

и т. н.

Ние заграждаме неприятеля.

Аз искам да срещна г-н Митев на
улицата.....

и т. н.

Идущата година той иска да прекара
много хубаво в София.

и т. н.

Ти искаш ли да срещнеш г-н.....?

и т. н.

Вие искате ли да се върнете с
влак?

и т. н.

Какво иска да купи тя сега?

и т. н.

Той трябва да приготви раницата си.

и т. н.

Те трябва да вземат пари от баща
си....

и т. н.

Тя трябва да види приятеля си в
неделя...

и т. н.

Той трябва да продаде крушите и
трябва да даде парите на майка
си.....

и т. н.

Утре курсистите трябва да донесет
учебниците си в училището.

и т. н.

Какво трябва да кажете?

и т. н.

Ние трябва да заградим неприятеля.

4.

Аз тръгвам рано.
Аз мога да тръгна рано.

Той тръгва рано.
Ние тръгваме късно.
Те.....и т. н.

Те не отиват на танцова забава сега.

и т. н.

Ти не виждаш неприятеля.

и т. н.

Вие давате ли пари на сестра си?

и т. н.

Аз свършвам обикновено в 5 ч.

и т. н.

Те пленяват и убиват много войници.

и т. н.

Той обикновено дохожда рано на училище.

и т. н.

Аз преминавам реката сега.

и т. н.

Тя не се връща сега.

и т. н.

Ние не вземаме пари от майка си.

и т. н.

Те купуват пиано.

и т. н.

Той стига ли рано там?

Той може да тръгне рано.
Ние можем да тръгнем късно.
Те могат..... и т. н.

Те не могат да отидат на танцова забава сега.

и т. н.

Ти не можеш да видиш неприятеля.

и т. н.

Вие можете ли да дадете пари на сестра си?

и т. н.

Аз мога да свърша в 5 ч.

и т. н.

Те могат да пленят и да убият много войници.

и т. н.

Той може да дойде рано на училище утре сутрин.

и т. н.

Аз мога да премина реката сега.

и т. н.

Тя не може да се върне сега.

и т. н.

Ние не можем да вземем пари от майка си.

и т. н.

Те могат да купят пиано.

и т. н.

Той може ли да стигне рано там?

5.
Той тръгва в 8 часа обикновено.
Защо не тръгне в 7 часа този път?

Те тръгват в 6 часа.

/тя, вие, аз, ние, ти,
офицерът, той, те, войни-
ците...../

Вие отивате на кино сега.

и т. н.

Те преминават реката при моста.

Ние винаги купуваме мляко.

Ти понякога влизаш в кафенето.

Аз продавам масата сега.

Той се връща късно вечер.

Вие почвате да пишете домаш-
ната си работа.

Ти приготвяш униформата си сега.

Те си лягат в полунощ понякога.

Всяка сутрин войниците донасят
пушките си.

Всяка сутрин той става в шест
часа и половина.

Ние заграждаме сега неприятеля
при реката.

Вие поздравявате г-н....сега.

Те обикновено минават през село
Бояна .

Аз винаги се изкачвам покрай
реката до хижата.

Ти винаги свършваш в 4 ч.

Защо не тръгнат в.....?

и т. н.

Защо не отидете на театър?

и т. н.

Защо не преминат реката при
вира довечера?

Защо не купиме ракия сега?

Защо не влезеш в ресторанта
този път?

Защо не продам столовете?

Защо не се върне рано довечера?

Защо не почнете да учите урока?

Защо не приготвиш и раницата?

Защо не си легнат по-рано утре
вечер?

Защо не донесат картечницата утре
сутрин?

Защо той не стане в пет и половина
утре сутрин?

Защо не заградиме неприятеля в
гората?

Защо не поздравите и жена му?

Защо не минат през село Владая
този път?

Защо не се изкача по билото до
хижата този път?

Защо не свършиш в 3 ч. този път?

II. The Imperative.

1.
Ти трябва да пишеш писма.

пиш - Й писма!

Ти трябва да четеш урока.
свириш на пиано.
говориш български.
носиш униформа.
забравиш това.
направиш това.
ходиш на училище.
работиш много.
служиш във войската.
преминеш реката.
минеш през селото.
купиш грозде.
си легнеш рано.
станеш в 6 ч.
донесеш учебниците.

Чети урока!
Свири на пиано!
Говори български!
Носи униформа!
Забрави това!
Направи това!
Ходи на училище!
Работи много!
Служи във войската!
Премини реката!
Мини през селото!
Купи грозде!
Легни си рано!
Стани в 6 ч.!
Донеси учебниците!

2.
Вие трябва да пишете писма.

пиш - ЁТЕ писма!

Вие трябва да четете урока.
ходите на училище.
говорите български.
кажете това на г-н...
свършете в 5 ч.
почнете рано.
заградете неприятеля.
изоставите оръжието си.
забравете това.
пленете войниците.
пригответе раниците.
вземете парите.
се върнете рано.
стигнете там рано.
купите ракия.
работете всеки ден.
учете много.
носете цивилни дрехи.
свирийте на пиано.

Четете урока!
Ходете на училище!
Говорете български!
Кажете това на г-н!
Свършете в 5 ч.!
Почнете рано!
Заградете неприятеля!
Изоставете оръжието си!
Забравете това!
Пленете войниците!
Пригответе раниците!
Вземете парите!
Върнете се рано!
Стигнете там рано!
Купете ракия!
Работете всеки ден!
Учете много!
Носете цивилни дрехи!
Свирийте на пиано!

3.

Аз чета урока.

чет - И́ урока!
чет - ЕТЕ́ урока!

Аз пиша писма.
Аз ще мина през селото.
Аз ще купя ябълки утре.
Аз ще премина реката при моста.
Аз ходя на училище всеки ден.
Аз свиря на пиано.
Аз говоря български често.
Аз ще направя това довечера.
Аз ще тръгна при изгрев слънце.
Аз ще се изкача по билото.
Аз ще платя за къщата.
Аз ще се върна следобед.
Те ще донесат учебниците.
Те ще пленят войници.
Те работят всеки ден.
Той носи униформата си.
Вие ще поздравите Христови.
Аз ще взема ябълки и круши.
Той ще си легне рано.
Те ще станат късно.
Ти ще бъдеш тук в 8 ч.

4.

Ти трябва да отиваш на училище всеки ден.

Отива - И́ на училище всеки ден!

Ти трябва да.....

минаваш винаги през площада.
танцуваш с братовчедка си.
вечеряш в къщи.
стреляш с картечница.
чакаш приятелите си.
поздравляваш винаги учителите.
си лягаш рано винаги.
ставаш рано всяка сутрин.
купуваш грозде понякога.
преминаваш реката винаги
при вира.
пееш сега.
пиеш мляко.
играеш на карти сега.
телефонираш на г-жа.....

Пиши писма! Пишете писма!
Мини през селото!
Минете през селото!

Минавай винаги през площада!
Танцувай с братовчедка си!
Вечеряй в къщи!
Стреляй с картечница!
Чакай приятелите си!
Поздравлявай винаги учителите!
Лягай си рано винаги!
Ставай рано всяка сутрин!
Купувай грозде понякога!
Винаги преминавай реката при
вира!
Пей сега!
Пий мляко!
Играй на карти сега!
Телефонирай на г-жа.....!

5.
Вие трябва да вечеряте в къщи.

Вечеря - ИТЕ в къщи!

Вие трябва да ... танцувате сега.
стреляте с картечница.
чакате г-н Митев.
пеете сега.
пиеете само мляко.
тръгвате за училище рано
сутрин.
телефонирате на Попови.
играете на карти сега.
живеете на село.
обядвате в 12 ч.
стоите до полунощ.
си лягате рано.
ставате рано.
вечеряте в къщи.

и т. н.

Танцувайте сега!
Стреляйте с картечница!
Чакайте г-н Митев!
Пейте сега!
Пийте само мляко!
Тръгвайте за училище рано
сутрин!
Телефонирайте на Попови!
Играйте на карти сега!
Живейте на село!
Обядвайте в 12 ч.!
Стойте до полунощ!
Лягайте си рано!
Ставайте рано!
Вечеряйте в къщи!

и т. н.

6.
Аз минавам винаги през селото.

Аз ще мина през селото.

Той играе на карти.
Тя винаги тръгва рано.
Тя ще тръгне рано утре.
Те танцуват сега.
Вие ще вземете вино и ракия.
Вие често взимате мляко.
Аз пея сега.
Те пушат цигари.
Ти често преминаваш реката.
Ти ще преминеш реката довечера.
Той ще купи къщата за вечеря.
Той понякога купува кисело мляко.
Ние вечеряме в къщи.
Те обядват в ресторант.
Аз винаги донесам учебниците
на училище.
Аз ще донеса романа утре.
Те ще бъдат там в 12 ч.

Минавай винаги през селото!
Минавайте винаги през селото!
Мини през селото!
Минете през селото!
Играй на карти! Играйте на
карти!

и т. н.

7.

Аз чета роман!

Не чети роман! Чети урока!
 Не четете роман! Четете урока!

Аз пея сега.

Не пей сега! Пей после!
 Не пейте сега! Пейте после!

Аз пия ракия.

Не пий ракия! Пий мляко!
 Не пейте ракия! Пийте мляко!

Той играе на карти сега.
 Те свирят на пиано сега.
 Аз пиша писма.
 Той вечеря в ресторант.
 Ти танцуваш със сестра си.
 Той ходи често на кино.
 Ние работиме малко.
 Те служат в пехотата.
 Аз нося цивилни дрехи.
 Той говори български малко.
 Вие сте сериозен човек.

8.

Аз тръгвам в 8 ч.

Не тръгвай в 8 ч! Тръгни в 9 ч!
 Не тръгвайте в 8 ч! Тръгнете в 9 ч!

Аз преминавам реката при вира сега.

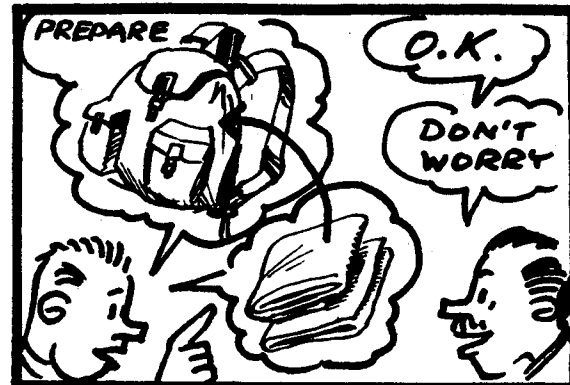
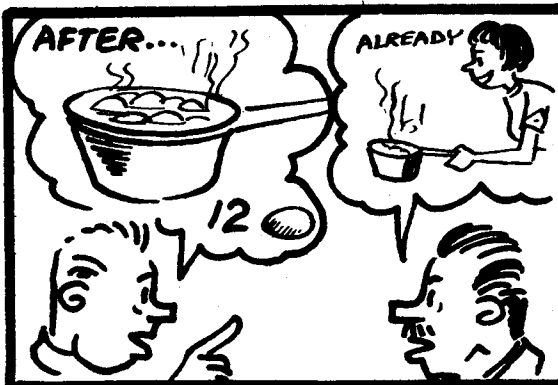
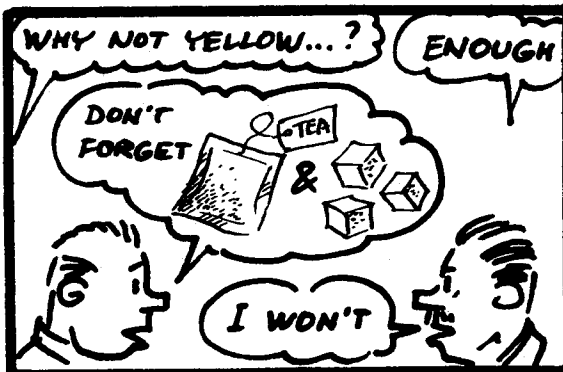
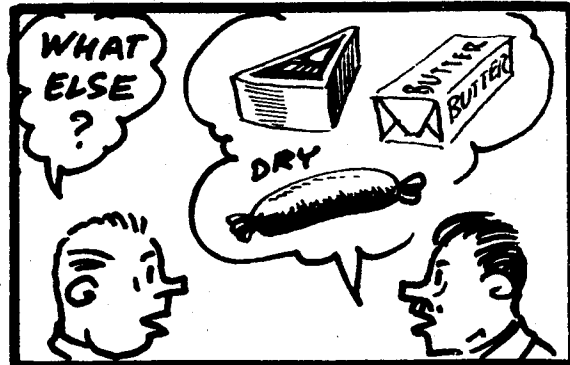
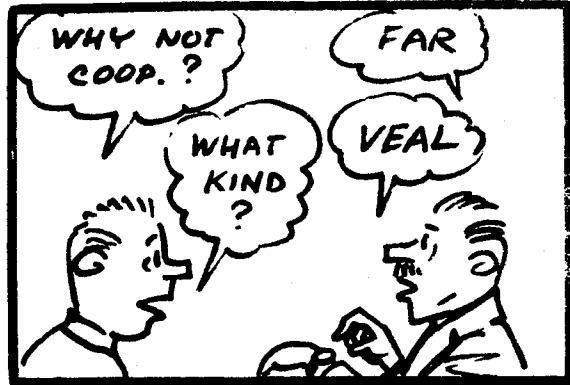
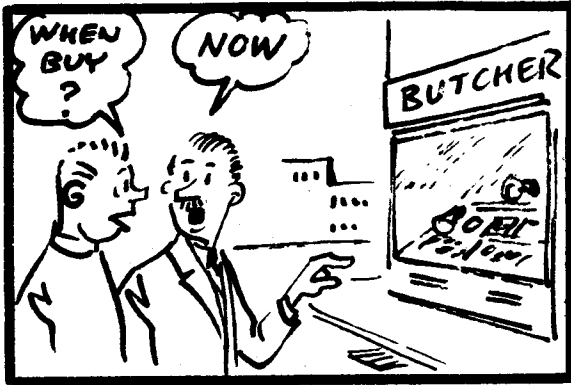
Не преминавай реката при вира!
 Премини реката при моста!
 Не преминавайте реката при вира!
 Преминете реката при моста!
 Не купувай круши! Купи ябълки!

Аз ще купя круши.
 Аз ще почна да ям в два часа.
 Аз ще свърша яденето в 3 ч.
 Той ще плати 10 лева.
 Те заграждат неприятеля при моста.
 Той ще изостави оръжието си.
 Ние ще минем през село "Бояна".
 Вие ще се изкачите покрай реката до
 хижата.

и т. н

Ти ще донесеш вестника.
 Аз си лягам в 11 ч.
 Аз ставам в 7 ч.

И т. н.

РАЗГОВОР

Приготовление за екскурзия

Preparation for a trip

DIALOGUE

Ст: Стоян
Хр: Христо

St: Stoyan
Ch: Christo

Ст: Христо, кога ще купиш месо?
Хр: Ей сега. Отивам при месаря на ъгъла.

St: Christo, when are you going to buy meat?

Ch: Right now. I am going to the butcher's at the corner.

Ст: Защо не отидеш в "Наркоп"?
Хр: Далече е. Нямам време.

St: Why don't you go to the "People's Cooperative"?

Ch: It's far away. I haven't got the time.

Ст: Какво месо ще купиш?
Хр: Мисля да купя телешко месо за кебапчета.

St: What kind of meat will you buy?

Ch: I'm thinking of buying veal for hamburgers.

Ст: Не взимай телешко! Вземй свински пържолки!
Хр: Добре, ще взема свински пържолки.

St: Don't take veal. Take pork chops.

Ch: Good. I'll take pork chops.

Ст: Какво друго мислиш да купиш за излета?
Хр: Сирене, масло и малко луканка.

St: What else are you thinking of buying for the trip?

Ch: Cheese, butter and some dry salami.

Ст: Защо не купиш кашкавал?
Хр: Имаме достатъчно в къщи.

St: Why don't you buy yellow cheese?

Ch: We have enough at home.

Ст: Не забравяй да вземеш чай и захар!
Хр: Няма да забравя.

St: Don't forget to take tea and sugar.

Ch: I won't forget.

Ст: Гледай да се върнеш навреме!
Хр: Ще гледам да бъда тук след половин час.

St: See that you come back in time.

Ch: I'll try to be here in half an hour.

Ст: След като се върнеш, свари една дузина яйца!
Хр: Милка ги вари вече.

St: After you come back, boil a dozen eggs.

Ch: Milka is boiling them already.

Ст: Пригответе раниците преди вечеря!
Хр: Добре, ще ги приготвам.

St: Prepare the knapsacks before supper.

Ch: O.K. We'll get them ready.

Ст: Не забравяйте да сложите и одеалата!

St: Don't forget to put the blankets in too.

Хр: Не се безпокой! Ще ги сложем.

Ch: Don't worry. We'll put them in.

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSISI. Usage of the Perfective Aspect in Present Tense

The perfective aspect of the verbs in present tense may be used in main as well as in subordinate clauses.

1. In Main Clauses

a. Interrogative-negative main clauses beginning with защо не "why not, why don't" often have perfective aspect, present tense:

Examples:

Защо не мінете през Владая? Why don't you pass through Vladaya?
(i.e. this time)

Compare the same with imperfective aspect:

Защо не минавате вече през Владая? Why don't you pass through Vladaya
anymore?

Защо не тръгне в пет часá? Why doesn't he depart at 5 o'clock?
(i.e. this only time)

Compare the same with imperfective aspect:

Защо не тръгва в пет часá? Why doesn't he depart at five o'clock?
(i.e. regularly)

b. Volitive clauses expressing wish or permission. They begin with the particles да, нека or нека да. All three are equivalent to the English "let".

Examples:

Нека да купи телешко месó! Let him buy veal!

Compare the same with imperfective aspect:

Нека да купува телешко месó! Let him buy veal!
(continuously or always)

Да сварим яйца! Let us boil eggs!

Compare:

Да варим яйца всеки ден! Let us boil eggs everyday!

Нека отиде при месáря! Let him go to the butcher.

Compare;

Нека отива често при месáря! Let him go often to the butcher!

c. Imperative clauses expressing an order (See part II of this Grammar Analysis).

2. Subordinate Clauses.

The present tense, perfective aspect, may be used in subordinate clauses beginning with the following conjunctions:

ако	if	докато	while	преди да	before
без да	without	за да	in order to	след като	after
да	to	ли*	if	щом като	as soon as

Examples:

Те искат да напишат писмото сега. They want to write the letter now.

Аз ще четá, докато те напишат писмото. I'll read while they finish writing the letter.

Ние трябва да пътуваме с влак, за да дóйдем при вас. We have to travel by train in order to come to you.

II. THE IMPERATIVE

The imperative or command forms have the following endings:

	1st Group	2nd Group	3rd Group
a. For verbs having a vowel before the ending for 1st person singular.	Sing. - Й	- Й	- Й
	Pl. - ЙТЕ	- ЙТЕ	- ЙТЕ
b. For verbs having <u>no</u> vowel before the ending for 1st person singular.	Sing. - Ъ	- Ъ	
	Pl. - ЪТЕ	- ЪТЕ	

*ли - follows the verb.

Examples for a:

1st Group			2nd Group		
	пéя	- to sing		стоá	- to stand
	Imperative			Imperative	
S.	пé-й!	sing!	S.	сто-й!	stand!
Pl.	пé-й-те!	sing!	Pl.	сто-й-те!	stand!
3rd Group			3rd Group		
	глéдам	- to look		стрéлям	- to shoot
	Imperative			Imperative	
S.	глéда-й!	look!	S.	стрéля-й!	shoot!
Pl.	глéда-й-те!	look!	Pl.	стрéля-й-те!	shoot!

Examples for b.

1st Group			2nd Group		
Verb	Imperative		Verb	Imperative	
пи́ша - to write	S. пиш-й!	write!	у́ча - to study	S. уч-й!	study!
	Pl. пиш-éте!	write!		Pl. уч-éте!	study!

2. Accent of the Imperative.

a. The singular imperative form of the verbs of 1st and 2nd group is always stressed on the last syllable, regardless of the accent of the verb in present tense. In the plural the stress remains on the next to the last syllable.

Examples:

1st Group			2nd Group		
S.	пиши́!	write!		учи́!	study!
Pl.	пишэ́те!	write!		учэ́те!	study!
S.	чегы́!	read!		сто́й!	stand!
Pl.	чегэ́те!	read!		сто́йте!	stand!

Note: ОѢ is a diphthong and therefore is one syllable.

b. The verbs of the 3rd group preserve the accent of the present tense.

Examples:

гледам	to look	S. гледай	look!
		Pl. гледайте!	Look!
стрелям	to shoot	S. стреляй!	shoot!
		Pl. стреляйте!	shoot!

3. Negative Imperative

The negative imperative is formed with the negation не - "not" before the verb.

Examples:

Не пиши!	Don't write!	Не читай!	Don't read!
Не пишите!	Don't write!	Не читайте!	Don't read!
Не учи!	Don't study!	Не стой!	Don't stand!
Не учите!	Don't study!	Не стойте!	Don't stand!
Не гледай!	Don't look!	Не стреляй!	Don't shoot!
Не гледайте!	Don't look!	Не стреляйте!	Don't shoot!

4. Formation and Use of the Imperative deriving from Perfective Verbs.

The imperative of the perfective verbs is formed in the same way as the imperative of the imperfective verbs.

a. Formation. The perfective and imperfective imperative forms are used according to the kind of action which is to be expressed.

Examples:

Imperf: Учи всеки ден по един урок!	Study a lesson every day!
Perf: Научи урока си добре!	Learn your lesson very well!
Купувай хляб всеки ден!	Buy (some) bread every day!
Купи днес един хляб!	Buy a loaf of bread today!

LESSON 23

Сядай вінаги на тóзи стол!

Always sit down on this chair!

Седні на стóла!

Sit down on the chair!

b. Use. The perfective imperative may not be used in a negative command. In that case the imperfective aspect is used regardless of the aspect of the action.

Examples:

Не купувай хляб днес!

Don't buy bread today!

Не учи уро́ка си днес!

Don't study your lesson today!

Не сядай на тóзи стол!

Don't sit down on this chair!

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR DRILL

I. Usage of the Perfective Aspect in Present Tense.

1.

Аз купувам месо сега.

Аз искам да.....

/той, те, ние, ти, тя
вие, аз, сестра ми,
войниците....и т. н./

Те отиват при месаря. сега.

Те искат да.....

/аз, той, вие, тя, ние,
ти, брат ми....и т. н./Той обикновено взима телешко
месо за кебапчета.

Сега той иска да.....

/ние, ти, вие, те, тя,
майка ми.....и т. н./

Те винаги се връщат навреме.

Този път те искат да.....

/ти, аз, ние, той....и т. н./

Ти понякога вариш яйца.

Сега ти искаш да.....

Тя винаги приготвя раниците
преди вечеря.

Тя иска да.....

Аз слагам одеалата в раницата
сега.

Аз искам да.....

Те винаги дохождат навреме.

И този път те искат да.....

Те обикновено стигат там рано.

Те искат да.....

Ние тръгваме при изгрев слънце.

Ние искаме да.....

Аз искам да купя месо сега.

Той купува месо сега.

Той иска да купи месо сега.

и т. н.

Те искат да отидат при месаря сега.

Аз отивам при месаря сега.

Аз искам да отида.....

и т. н.

Сега той иска да вземе телешко
месо за кебапчета.

Ние обикновено взимаме.....

Сега ние искаме да вземем...

и т. н.

Този път те искат да се
върнат навреме.

и т. н.

и т. н.

Те обикновено минават през село "Бояна".
Този път те искат да.....

/аз, той, ние, ти, тя, вие...../

и т. н.

Тя се изкачва по билото сега.
Тя иска да.....

/те, той, аз, ние...../

и т. н.

Ние обикновено преминаваме реката по моста.
Този път ние трябва да.....

/те, той, аз, вие, тя, ти, ефрейторът, войниците, ние.....и т. н./

Студентите свършват училище в 4 ч.
Днес следобед те трябва да..

/студентът, аз, ние, ти, американката, той, вие, те/

Аз давам тетрадките и взимам моливите.
Аз трябва да.....

/той, вие, ние, тя, те, ти, учителят.....и т. н./

Те си лягат рано и стават рано.
Довечера те трябва да.....

/ние, аз, той, децата, дъщеря ми, ти, те, вие.../

Този път те искат да минават през село "Владая".
Аз обикновено минавам....
Този път аз искам да мина...

и т. н.

Тя иска да се изкачи.....

Те се изкачват.....
Те искат да се изкачат.....

и т. н.

Този път ние трябва да преминаем реката при вира. /моста.
Те обикновено преминават реката по
Този път те трябва да преминават реката при вира.

и т. н.

Днес следобед те трябва да свършат училище в 3 ч.
Студентът свършва училище...
Днес следобед.....

и т. н.

Аз трябва да дам тетрадките и да взема моливите.
Той дава.....
Той трябва да даде.....

и т. н.

Довечера те трябва да си легнат рано и трябва да станат рано утре сутрин.

и т. н.

Ние винаги плащаме за къщата
навреме.

Този път ние не можем да....

/те, аз, той, вие, тя, ти,
баща ми, ние, баба и дядо.. /

Аз обикновено срещам г-н.....
в кафенето на площада.

Довечера аз не мога да.....

Аз трябва да.....

Той обикновено се връща в къщи
късно.

Довечера той ще.....

/аз, те, вие, тя, ние, ти /

и т. н.

Вие влизате в стаята сега.

Вие трябва да.....

Какво казва той?

Какво иска да.....?

Те виждат брат си всяка
неделя.

Те ще могат да.....

Те донесят учебниците си всяка
сутрин.

Утре те трябва да.....

Войниците заграждат неприятеля.

Войниците трябва да.....

Той тръгва рано обикновено.

Утре вечер той може да....

Той дава ли пари на сина си?

Той може ли да.....?

Този път ние не можем да платим
навреме.

Те винаги плащат.....

Този път те не могат да платят
навреме.

и т. н.

Довечера аз не мога да срещна..

Аз трябва да срещна г-н...

пред театъра.

и т. н.

Довечера той ще се върне рано.

Аз обикновено се връщам.....

Довечера аз ще се върна.....

и т. н.

и т. н.

и т. н.

Тя не се връща сега.
Тя не може.....

/аз, ние, той, вие, ти,
те, баща ми, децата.../

и т. н.

Те понякога пленяват и убиват
много войници.
Сега те могат да.....

/ние, вие, неприятелят.../

и т. н.

2.
Вие стивате в къщи сега.
Защо не.....

/той, аз, ние, тя, те,
вие, ти, дъщеря Ви,
учениците...../

Те тръгват в полунощ.
Защо не.....

/ти, тя, ние, аз, вие,
офицерът, войниците..../

и т. н.

Сега ние купуваме телешко
месо за кебапчета.
Сега той.....

и т. н.

Ние обикновено минаваме през
село "Бояна".
Те обикновено.....

Те винаги си лягат късно.
Ти.....

и т. н.

Тя не може да се върне сега.

Аз не се връщам сега.
Аз не мога да се върна сега.

и т. н.

Сега те могат да пленят и
убият много войници.
Ние пленяваме и убиваме...
Сега ние можем да пленим...

и т. н.

Защо не отидете на училище?

Той отива в къщи сега.
Защо не отиде на училище?

и т. н.

Защо не тръгнат по-рано
довечера?

Ти тръгваш в полунощ.
Защо не тръгнеш по-рано
довечера?

Защо не купите свински
пърколи?
Сега той купува.....
Защо не купи.....?

и т. н.

Защо не минаме през Владая
този път?
Те обикновено минават.....
Защо не минат.....

Защо не си легнат рано този
път?

Ти винаги си лягаш късно.
Защо не.....?

II. The Imperative

1.

Аз ще мина през селото.

Аз няма да мина през селото.

Ти не пишеш писмо сега.

Аз не купувам ракия сега.

Той няма да четете това списание.

Ние няма да влеземе в стаята.

Те приготвят раниците.

Аз не искам да премина реката.

Аз няма да си легна късно довечера.

Ти няма да станеш рано утре сутрин.

Тя почва да работи.

Ти няма да забравиш да кажеш.

на студентите за утре.

Аз ще нося цивилни дрехи довечера.

Той работи всеки ден.

Тя не учи всеки ден.

Аз няма да взема свински пържоли.

Аз ще взема телешко месо за кюфтета.

Ти стоиш тук.

Вие няма да донесете учебниците утре.

Вие донасяте документите сега.

Ние няма да изоставиме оръжието си.

Те изоставят оръжието сега.

Вие няма да заградите неприятеля сега.

Те заграждат неприятеля сега.

Вие минавате по моста сега.

Защо не се върнете рано този път?

Ти няма да приготвиш раницата преди вечеря.

Вие няма да почнете да играете на карти сега.

Ти свършваш в 5 ч.

Ти няма да свършиш в 6 ч.

Вие няма да тръгнете в 8 ч.

Той тръгва сега.

Те се изкачват по билото сега.

Ти няма да се изкачиш по билото.

Тя пее сега. Тя няма да пее после.

Ти не чакаш пред театъра.

Ти чакаш пред киното.

Аз няма да платя 10 лева.

Аз ще платя само 5 лева.

Ти няма да сложиш одеалата в раницата.

Ти слагаш одеалата на масата сега.

Той няма да свари една дузина яйца.

Мини през селото!

Минете през селото!

Не минавай през селото!

Не минавайте през селото!

2.
Ти не трябва да тръгнеш в 9 ч. довечера. Трябва да тръгнеш в 8 ч. утре сутрин.

Вие не трябва да минете през село Владая. Трябва да минете през Бояна.

Ти не трябва да станеш рано утре сутрин.

Ти трябва да станеш в 8 ч.

Вие не трябва да си легнете късно довечера.

Вие трябва да си легнете рано.

Ти не трябва да чакаш приятелите си сега.

Ти трябва да чакаш приятелите си след един час.

Вие не трябва да четете романи. Вие трябва да четете списания.

Ти не трябва да вземеш свински пържоли този път.

Ти трябва да вземеш телешко месо за кебапчета.

Вие не трябва да пригответе раниците сега.

Вие трябва да пригответе раниците преди вечеря.

Ти не трябва да купиш сирене за излета.

Ти трябва да купиш кашкавал.

Вие не трябва да сварите две дузини яйца.

Вие трябва да сварите една дузина яйца.

Ти не трябва да забравиш да вземеш чай и захар.

Не тръгвай в 9 ч. довечера! Тръгни в 8 ч. утре сутрин!

Не минавайте през село Владая! Минете през Бояна!

Не ставай рано утре сутрин!

Стани в 8 ч!

Не си лягайте късно довечера!

Легнете си рано!

Не чакай приятелите си сега!

Чакай приятелите си след един час!

Не четете романи! Четете списания!

Не вземай свински пържоли!

Вземи телешко месо за кебапчета!

Не пригответе раниците сега!

Пригответе ги преди вечеря!

Не купувай сирене за излета!

Купи кашкавал!

Не варете две дузини яйца!

Сварете една дузина яйца!

Не забравяй да вземеш чай и захар!

ЧЕТИВО

READING TEXT

Христо, брат му Стоян и сестра му Милка се приготвят за излета в неделя. Този път Христо отива за покупки. Той иска да купи телешко за кебапчета. Стоян, обаче, не обича да яде кебапчета. Той казва на Христо да купи свински пържоли. Христо отива за пържоли при месаря на ъгъла.

За други покупки той обикновено отива в "Наркоп". "Наркоп" е държавен магазин. В него има всичко, каквото човек иска да купи.

Когато отиват на излет, те взимат винаги сирене, масло, луканка, кашкавал и хляб. В къщи те имат само кашкавал. Христо купува всичко друго освен кашкавал.

Времето в планината обикновено е студено. Там те винаги пият чай. Този път Христо забравя да купи чай и захар. Затова той се връща пак на пазаря.

Той гледа да се върне на време. Заедно с Милка той трябва да пригответи раниците. Тя ще свари една дузина яйца. В раниците, след като сложат всичко за ядене, те ще поставят и одеала. Стоян няма да забрави да вземе и манерка за вода.

1. Are you going to the "People's Cooperative"?
Yes, I'm going there.
And she?
She's also going there.
Why doesn't she go to the butcher's at the corner to buy some pork chops?
She usually buys pork chops for supper but this time she wants to buy chicken.
2. Will they come back on time?
I think that they will, because they always come back on time.
Are they coming back now?
No, they are not.
3. What are you putting in the knapsack now?
I'm putting in the cheese and the butter.
Why don't you put in the yellow cheese, too.
Because we don't have any yellow cheese at home.
4. We usually go to bed late and get up late.
Tomorrow, however, we'll have to go to bed early because we'll have to get up very early in the morning.
5. What is the teacher giving the students?
He's giving copy-books, pencils, erasers and rulers to the students.
Why doesn't he give the students newspapers, too?
He cannot give them newspapers but he'll give the students some textbooks.
6. Don't pass by the forest. Pass by the river.
7. Don't leave late. Leave early.
The train leaves at a quarter to six.
Don't take this train. Take the train at six thirty.
8. Be strict but just.
9. How long do I have to wait for you?
Wait for me until noon, and bring the documents.
Don't bring the money.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

QUESTIONS & ANSWERS

1. За какво се приготвят Христо, Стоян и сестра им Милка?
Те се приготвят за екскурзията в неделя.
2. Къде отива Христо?
Той отива при месаря на ъгъла.
3. Какво иска да купи той?
Той иска да купи телешко за кебапчета.
4. Защо не купува той месо за кебапчета.
Защото брат му Стоян не обича да яде кебапчета.
5. Какво иска Стоян да купи брат му Христо?
Той иска Христо да купи свински пържоли.
6. Откъде купува Христо свински пържоли?
Той купува свински пържоли от месаря на ъгъла.
7. Къде отива той за други покупки?
Той отива в един магазин.
8. Как се нарича този магазин?
Този магазин се нарича "Наркоп".
9. Какво има в този магазин?
В този магазин има всичко, каквото Стоян иска да купи.
10. Какво взимат за ядене Стоян и Милка, когато отиват на излет?
Те взимат сирене, масло, луканка и кашкавал.
11. Защо Христо не купува кашкавал?
Той не купува кашкавал, защото има в къщи.
12. Откъде купува той сирене, масло и луканка?
Той купува сирене, масло и луканка от "Наркоп".
13. Какво е времето на планината?
Обикновено времето там е студено.
14. Какво пият те там?
Те пият там чай.
15. Какво забравя Христо да купи?
Той забравя да купи чай и захар.

17. Защо гледа да се върне на време от "Наркоп"?
Защото заедно с Милка той трябва да пригответи раниците.
18. Какво ще направи Милка до това време?
Тя ще свари една дузина яйца.
19. Какво ще сложат те в раниците?
Те ще сложат всичко за ядене.
20. Какво друго ще сложат те в раниците?
Те ще сложат одеала.
21. Какво няма да забрави да вземе Стоян?
Той няма да забрави да вземе манерка за вода.
22. Ходите ли с другари често на екскурзия?
Да, ходя често на екскурзия. /Не, не ходя често на екскурзия./
23. Носите ли раници, когато отивате на екскурзия?
Да, носим раници.
24. Ти какво носиш в раницата си?
Аз нося сирене, хляб и луканка.
25. Какво носят другарите ти за ядене?
Те носят кашкавал, чай и захар.
26. Всички ли носят манерки за вода?
Не, само Стоян носи манерка за вода.

Part I

Complete the following sentences using "отивам на кино".

Example: Сега аз..... Сега аз "отивам на кино."

1. Довечера той.....
2. Всеки ден те.....
3. Обикновено тя.....
4. Днес той иска.....
5. Ние винаги.....
6. Вие често ли.....
7. Следобед аз трябва.....
8. Понякога ти.....
9. Всяка събота ние.....
10. В неделя те ще.....
11. Този път вие няма.....
12. Довечера ти няма.....
13. Сега той не иска.....

Part II

Translate into Bulgarian:

1. Where are you going now? I want to go to buy some veal for supper. Why don't you take a few pork chops? O.K. I'll take some. Don't forget to buy some cheese and butter. And take some sugar too.
2. Do you want to come tomorrow night? I cannot come because I'll have to get ready for the trip. And your brother? I think that he'll be able to come.
3. Don't cross the river at the pool. Cross the river at the bridge. Don't worry. We'll cross it there.
4. Why don't you pass through Boyaná? We usually pass through the village, but this time we'll have to pass through Vladaya.
5. Don't be so serious. I am not serious. I am only thinking about the trip. We want to get up early and start early but grandpa is sick and we'll have to wait a little. We usually get there at noon, but this time we'll be there at two or three o'clock. Can't you get there earlier? No, we cannot.
6. Don't put the blankets on the table. Put them in the knapsack.

Part III

Translate the following questions and answer them in Bulgarian:

1. Do you want to go to school every day?
2. Do you want to go to the movies now?
3. What kind of meat do you usually buy for supper?
4. What kind of meat are you going to buy for tonight?
5. Do you have enough tea and sugar at home?
6. What do you take on a trip?

Part IV

1. Record the dialogue to lesson 23.
2. Translate the questions in part III,
record them and the answers.

РЕЧНИК

VOCABULARY

безпокоя се, и се, ях се	to worry
бѣда, е	to be
в	(motion) to, into
отѣвам в града	I'm going into town
варя, и	to boil, to cook
сваря, ѝ, их	
вечеря f.	supper
вода f.	water
време n.	time; weather
ва време	on time
гледам	to look at; to see, to try
гледай да се върнеш на време	see that you come back on time
далеч/е/ adv.	far
достатъчно adv.	enough
друг, а, о, и	other
войчко друго освен кашкавал	everything else but yellow cheese
дузина f.	dozen
държавен, вна, о, и	state owned, government owned
ей	just, right
забравям	to forget
захар f with art. захарта	sugar
излет m.	trip
им poss.	their
каквото rel.pron.	what, whatever
кашкавал m.	yellow cheese
кебапче n.pl. кебапчета	hamburger
когато adv. conj.	when; whenever; while
купувам, а	to buy
купя, и, их	
луканка f.	dry salami
магазин m.	store
манерка f.	canteen
масло n.pl. масла	butter
месар m.	butcher
месó m.	meat
мисли	to think, to intend
му poss.	his
"Наркоп" abbr. of	
"Нарóден кооперативен магазин"	People's Cooperative Store
обичам	to like; to love
одеяло n.pl. одеала	blanket
откъде adv.	from where
пазар m.	market
планина f.	mountains

покупка f.	purchase
половин	half
след половин час	in half an hour
поставям	to put
поставя, и, их	
преди	before
приготвям, я	to prepare
приготвя, и, их	
приготовление n.	preparation
пържола f.	chop
свинска пържола	pork chop
раница f.	knapsack
сваря see варя	
сирене n.	cheese
слагам	to put
сложа, и, их	
студен, а, о, и	cold
телешки, а, о, и	calf's
телешко /месо/	veal
тръгвам	to start, to depart, to leave
тръгна, е, ах	
хляб m.pl. хлябове	bread pl. loaves of bread
after numerals хляба	
купи два хляба	buy two loaves of bread
чай m.	tea
яйце pl. яйца	egg
ъгли n.pl. ъгли	corner

GRAMMAR INDEX

The figures refer to the pages of this volume.

Accent

in Bulgarian(in general)
22-23.
of imperative 211.
of neuter nouns 148.

Adjectives

orthography of adj.in-
dicating nationality
19.

Affirmative Form

of Present Tense:
verbs of the 1st group 125.
verbs of the 2d group 103.
verbs of the 3d group 73.

Article

Definite:
of masc.nouns 45.
of fem.nouns 76.
of neut.nouns 149.

Aspect

in general 177-178.
in Bulgarian 179.
formation 180.
- and conjugation 182.
usage of perf.aspect 209.

Auxiliary Verb

CFM 16.
present tense of- 17.
affirmative form 17.
interrogative form 20-21.
interrogative-negative form
47.
negative form 17.

Change

of Vowel Sound
in neuter nouns 148.

Conjugation

and aspect 182.

Definite Article

of fem.nouns 76.
of masc.nouns(full art)45.
of masc.nouns(short art.)104.
of neut.nouns 149.
pronunciation of - 46.

Dialect Forms

of the verbs,1st group 125.
of the verbs,2d group 103.

Double Negation 127.

Ending

-M of the verbs,1st group 126.

Endings of Nouns

feminine 43.
masculine 43.
neuter 44.

Familiar Form

of the pers.pronoun 16.
of the verb 16.

Feminine Nouns

definite art 76.
endings 43.

First Group

of verbs 125.

For

idiomatic translation into Bulgarian 19.

Forms

of the personal pronouns in the Western Dialect 16.

Formal Pronoun 16.

Formation

of the imperative deriving from perf. aspect 212.

of the perfective aspect 180-181.

of questions 20.

Future Tense

affirmative form 175.
interrogative form 176.
interrogative-negative form 177.
negative form 175.

Gender of Nouns 43.

Groups

of the verb 72.

Idiomatic Use

of the present tense 19.

Imperative

formation 210.
accent of- 211.
negative - 212.
of perfective verbs 212.

Impersonal Forms

ИМА, БЯМА 75.

Interrogative Form of the Verb

1st group 125.
2d group 103.
3d group 74.
of СЕМ 20.

Masculine Nouns

article of - (full)45.
(short)104.
changing K to П 44.
ending in М 45.
endings of - 43.
plural of - 44.

Negation

double 127.

Negative Form of the Verb

of the 1st group 125.
of the 2d group 103.
of the 3d group 74.
17.
of imperative 212.

Negative Imperative 212.

Neuter Gender

nouns of - 147.
accent rule 148.

Nouns

ending in a vowel 76.
feminine 76.
gender of - 43.
indicating nationality 19.
masculine 43,45.
changing K to 44.
neuter 147.
accent rule of - 148.

Omission of the Personal Pronoun
when used as a subject 18.

Orthography

of the definite article 104.
of nouns and adjectives in-
dicating national origin 19.

Perfective Aspect

formation 180.
usage 209.

Personal Pronoun

familiar form 16.
formal 16.
subjective case 16.

Plural

ending in A 147.
ending in 148.
ending in HA 148.
ending in TA 148.
of feminine nouns 76.
of masculine nouns 44.
of neuter nouns 147.
of nouns ending in a vowel
76.

Present Tense of the Verbs
idiomatic use of 19.
of the 1st group 125.
of the 2d group 103.
of the 3d group 73.
of CbM 20.

Pronunciation

of definite art., masc.
gender 104.
of present tense:
1st group 125.
2d group 103.
of 3d person pl. of CbM
16.

Pronouns

personal, subject form 17
familiar form 16.
formal 16.

Questions

formation of - 20.

Short Article

of masculine nouns 104.

Since, idiomatic translation of -
into Bulgarian 19.

Structure of the simple sentence 17.

Tenses

present 73, 103, 125, 209.
future 175-177.

Usage

of the perf aspect in
present tense 209.

Verb

the - 72.

Verbs

changing:
K to Ч, П to К 126.
of the 1st group 126.
of the second group 103.
of the third group 43-
ending M in the 1st group 1.

